

REPUBLIKA HRVATSKA
OSJEČKO-BARANJSKA ŽUPANIJA
SKUPŠTINA

Materijal za sjednicu

**INFORMACIJA O STANJU I
RAZVOJNIM MOGUĆNOSTIMA
TURIZMA NA PODRUČJU
OSJEČKO-BARANJSKE ŽUPANIJE
I RADU TURISTIČKE
ZAJEDNICE ŽUPANIJE**

Materijal pripremili:

- *Upravni odjel za poljoprivredu i gospodarstvo Osječko-baranjske županije*
- *Turistička zajednica Osječko-baranjske županije*

Osijek, svibnja 2011.

**INFORMACIJA O
STANJU I RAZVOJNIM
MOGUĆNOSTIMA TURIZMA NA
PODRUČJU OSJEČKO-BARANJSKE
ŽUPANIJE I RADU TURISTIČKE
ZAJEDNICE ŽUPANIJE**

UVOD

Turizam kao društveno-ekonomska djelatnost predstavlja skup odnosa i pojava koje proizlaze iz putovanja i boravka posjetitelja u nekom mjestu, pri čemu se ne zasniva stalno prebivalište, a ima značajan utjecaj na ukupna društvena i gospodarska kretanja određenog područja.

Osnovnu pretpostavku za turistički razvitak cijele Hrvatske, a time i Osječko-baranjske županije predstavlja visoko vrijedan prostor, koji je strateški resurs turizma i temeljno nacionalno dobro.

Turizam u našoj Županiji, kao gospodarska grana, a kao posljedica razvitka kontinentalnog turizma u Hrvatskoj, ima tendenciju uspona. Turizam je značajan izvozni proizvod i pruža veće mogućnosti zapošljavanja stanovništva različitog profila zanimanja i dobnih skupina, a Osječko-baranjska županija ima potencijala i može ponuditi tržištu programe kontinentalnog turizma uvažavajući prednosti ekološki održive poljoprivrede i očuvanog okoliša. Ruralnim područjima pripada 92% teritorija Republike Hrvatske na kojima živi oko 40% pučanstva Republike Hrvatske.

1. GEOGRAFSKE ODREDNICE TURIZMA OSJEČKO-BARANJSKE ŽUPANIJE

Osječko-baranjska županija je kontinentalna županija u Panonskoj nizini na sjeveroistoku Hrvatske, obuhvaća dio Podunavlja i Podravlja. Smještena je na plodnom tlu Panonske nizine između rijeka Save, Drave i Dunava i čine ju slikovit ravničarski kraj, šume, blagi brežuljci, ribnjaci, vodeni tokovi i močvarna područja koja daju regiji prepoznatljivu i privlačnu turističku sliku.

Županija se nalazi u Euroregiji Dunav-Drava-Sava, te graniči s Mađarskom i Srbijom, a u blizini je i Bosna i Hercegovina. Kroz zemljopisni položaj Osječko-baranjska županija povezana je Euroregionalnom suradnjom s drugim regijama koje dotiče rijeka Dunav.

U skoroj budućnosti kroz Županiju će prolaziti koridor "Vc" čime se očekuje značajan porast tranzitnih gostiju s područja: Poljske, Češke, Slovačke, Mađarske, Njemačke i Ukrajine.

Osječko-baranjska županija svojim zemljopisnim obilježjima pripada skupini kontinentalnog turizma. Kontinentalnom turizmu u Republici Hrvatskoj nije se posvećivala dovoljna pozornost. U posljednje vrijeme odnos prema kontinentalnom turizmu se mijenja pod utjecajem zbivanja na svjetskom turističkom tržištu. Naime turistički trendovi u svijetu sve više pokazuju promjenu ponašanja turista koji nastoje doživjeti što je više moguće različitih iskustava tijekom svog puta, tako se u posljednjem desetljeću pokazuju sve izraženiji znakovi zanimanja za tzv. "eko-turizam", "ruralni turizam", "seoski turizam", "obrazovni turizam" "avanturistički" i sl. Pitanja okoliša, održivog razvoja i različitosti ponude u cjelini, postali su izuzetno privlačni čimbenici u turizmu. Za Osječko-baranjsku županiju od izuzetne je važnosti razvitak turizma kao pokretačka snaga regionalnom gospodarskom razvitku.

2. NOSITELJI TURIZMA I TURISTIČKE ATRAKTIVNOSTI U OSJEČKO-BARANJSKOJ ŽUPANIJI

Prostorni plan Osječko-baranjske županije ("Županijski glasnik" broj 01/02; u daljnjem tekstu: PPOBŽ) kao temeljni strateški dokument prostornog razvoja Županije utvrdio je da se turizam na području Županije mora razvijati na osnovu prirodnih i kulturnih bogatstava i raznolikosti te izdašnosti i ekološke očuvanosti prirodnih resursa. Kopački rit i druga zaštićena područja te područja termalnih izvora značajne su okosnice razvoja turizma.

U cilju aktiviranja ruralnog prostora i njegove autohtonosti potrebno je povezati turizam i poljoprivredu kroz ekološku proizvodnju zdrave hrane. Ovo povezivanje treba stvoriti specifičnu ponudu kroz koju mogu oživjeti ruralna područja i tradicijska graditeljska i etnološka baština. Prostorni plan Županije pruža strateški i prostorni okvir za razvoj turizma na području Županije, a njegove postavke dalje se razvijaju kroz izradu prostornih planova uređenja.

Nositelji turizma na području naše Županije su prije svega gradovi Osijek, Donji Miholjac, Đakovo, Našice, Belišće, Beli Manastir i Valpovo, te općine Bilje, Bizovac, Draž i Erdut koje se ističu određenim atrakcijama, ali i aktivnostima turističkih djelatnika i lokalne samouprave na tom području da navedene atrakтивности valoriziraju i stave u funkciju turizma.

Park prirode "Kopački rit"

U jugoistočnom dijelu Baranje, nalazi se jedno od najznačajnijih prirodnih, poplavnih područja europskog značenja - Kopački rit. Ukupno poplavno područje zauzima površinu od 33.010 ha, od koje je kategorijom zaštite Park prirode zaštićeno 17.700 ha, a kategorijom Posebnog zoološkog rezervata obuhvaćeno je područje 7.000 ha (6.234,52 ha). O koliko značajnom prirodnom biotopu se radi potvrđuje i uvrštavanje u popis međunarodno značajnih močvara ("Ramsarsko područje").

Park prirode Kopački rit na ušću Drave u Dunav je najznačajnije, najvrednije i najatraktivnije prirodno zaštićeno područje cijele istočne Hrvatske. Područje Kopačkog rita zaštićeno je kao Ramsarski lokalitet, odnosno močvarno područje svjetskog značaja. Diljem Hrvatske i izvan nje Kopački rit je poznat po atraktivnim močvarnim krajolicima i izuzetnom bogatstvu životinjskog svijeta, osobito jelena i brojnih vrsta ptica.

Razmjerno slaba posjećenost Parka s obzirom na njegovu atraktivnost najviše je posljedica lokacije Parka izvan glavnih smjerova tranzitnih turističkih kretanja te još uvijek prisutna percepcija ovog područja kao ratne zone. Nažalost, ova je percepcija dijelom i opravdana zbog miniranosti ovog prostora tijekom domovinskog rata, odnosno opasnosti od zaostalih mina. To je još uvijek vidljivo u prostoru i može značajno destimulirati potencijalne posjetitelje, posebice iz inozemstva.

Ipak, Kopački rit je uspio ponovno profunkcionirati kao prava turistička atrakcija, jer postoji prihvatni centar za posjetitelje, prodaju se ulaznice, a redovito funkcionira i organizirani obilazak Parka brodovima. Postavljanje "smeđe turističke signalizacije" pozitivno je utjecalo na broj posjetitelja Parka prirode.

Tablica 1. Kopački rit

godina	Broj posjetitelja
2007.	33.500
2008.	36.700
2009.	36.000
2010.	33.000

Izvor: Kopački rit

Budući turistički razvitak područja bit će moguće planirati na temelju adekvatne valorizacije prirodnih osobina temeljnog fenomena i u skladu s ograničenjima koja iz njih proizlaze. Svakako da će se turistički razvitak oslanjati na naselja na rubovima rezervata - Bilje, Kopačevo, Lug, Vardarac, koja bi se trebala u tom pravcu usmjeravati, razvijajući preduvjete (prvenstveno infrastrukturne).

Rubne zone Parka prirode "Kopački rit"

Rubne zone Kopačkog rita, na području Bilja, te rubnih naselja Kopačevo, Lug, Vardarac su buduća područja turističko-ugostiteljske ponude, kao i izletničko-rekreacijskih i športskih sadržaja. U tom smislu je i program povezivanja ovog prostora u mrežu europskih biciklističkih staza (od Beremenda-Mađarska-krunom dravskog nasipa prema Bilju, te dunavskim nasipom kroz Park prirode sve do Batine, te dalje nasipom do mađarske granice), kao i povezivanje ovog prostora na mikroplanu (Osijek-Bilje, do rekreacijskog centra CINOTA, te dalje dionicama Bilje-Kopačevo-Sakadaš-Podunavlje-Kozjak-Tikveš-Zlatna Greda-Zmajevac).

Planirane aktivnosti na razvoju ruralnog turizma, kroz smještaj u kućama tradicijskog graditeljstva i razvitak agroturizma i ekopoljoprivrede, uključivanje kulturno-povijesne i graditeljske baštine u turizam (dvorac u Bilju, dvorci u Tikvešu), etnografske radionice starih zanata, etnografska muzejska zbirka u Lugu i sličnon, obogatit će turističku ponudu kompletnog područja Baranje.

Bizovačke toplice

U okviru valorizacije termalnih izvora i razvoja zdravstvenog i rekreacijsko-izletničkog turizma razvile su se Bizovačke toplice, na izvorima slane termomineralne hiperterme, kojoj temperatura vode iznosi čak 96°C. To je jedina takva hiperterma u Europi. Stari kompleks Bizovačkih toplica s bazenima i smještajni kapacitet, te novi hotel Termia, imaju ukupno 300 smještajnih jedinica, a uz novoizgrađeni kompleks "Aquapolis", od 8 bazena, s različitim sadržajima i vodenim atrakcijama, predstavljaju lječilišni i turističko-rekreacijski kapacitet, koji će u budućoj turističkoj valorizaciji predstavljati značajnu osnovu za dalji razvoj, uključivo i razvoj kongresnog turizma.

Tablica 2. Bizovačke toplice

godina	Broj kupača
2007.	Cca 190.000
2008.	Cca 180.000
2009.	Cca 160.000
2010.	Cca 158.000

Izvor: Bizovačke toplice

U Bizovcu je tijekom 2009. godine bilo oko 160.000 kupača što je 10% manje nego 2008., za prvih 11 mjeseci su imali 9.873 dolaska što je 20% manje od prošle godine i 26.971 noćenje što je 13% manje, tijekom 2010. Bizovačke toplice bilježa 9.538 dolazaka i 23.980 noćenja. Podaci o noćenjima i dolascima se odnose na cijelu Općinu Bizovac znači i na privatne smještaje, ali glavninu noćenja ostvaruju Bizovačke toplice.

Državna ergela lipicanaca Đakovo i Lipik - HCK

Jedan od simbola Đakova uz katedralu i manifestaciju "Đakovački vezovi" su i konji lipicanci, a đakovačka ergela lipicanaca jedna je od najstarijih ergela u Europi. Broji oko cca 180 - 200 grla. Đakovačka tradicija uzgoja konja može se doživjeti na dvije njene lokacije (Pastuharna i Ivandvor).

Na Ivandvoru, lokaciji udaljenoj oko cca 6 km od grada smješteno je matično stado s podmlatkom, a u Pastuharni koja se nalazi u gradu Đakovu vrši se obuka konja. Svim potencijalnim turistima pruža se mogućnost razgleda ovih lokacija uz pratnju stručnog vodiča, gdje iste zbog svog izuzetnog značaja predstavljaju posebnu atrakciju koja u domeni turizma posjeduje veliku ulogu.

Državna ergela lipicanaca 2006. obilježila je svoj veliki jubilej, 500 godina Ergele Đakovo (1506 - 2006.) i 200 godina uzgoja konja lipicanaca (1806 - 2006.). Godine 2006. osim svoje uzgojno-seleksijske zadaće, pokreće niz aktivnosti usmjerenih ka turističkom tržištu od kojih je najznačajnija izgradnja najveće zatvorene jahaonice u Hrvatskoj i sveukupno uređenje prostora Pastuharne i Ivandvora.

PASTUHARNA

Lokacija u Đakovu - gdje se planira radno-rekreacijsko turistička zona / Dvorana za konjičke sportove s pratećim sadržajima - jahaonica, koja će u svom sastavu imati nove prostore za smještaj konja, restoran, suvenirnicu, prodavaonicu konjičke opreme, prostorije za sastanke i stručne skupove uz tribune za oko 1000 gledatelja). Na ovoj atraktivnoj lokaciji nalazi se i hipodrom. Budući da je ishođena građevinska dozvola te ostala potrebna dokumentacija, započelo se sa izgradnjom planiranih objekata tijekom 2006.godine. Ukupna investicija Projekta je oko 20 miliona kuna. Završetak gradnje i planiranih aktivnosti predviđen je u krajem 2012. godine.

Turistički kompleks Ivandvor - područje je uz postojeću Ergelu lipicanaca koji je udaljen oko cca 6 km od centra grada. U netaknutom prirodnom okruženju smješteno je oko 110 konja (matično stado kobilica s podmatkom) gdje se planira uređenje rekreacijsko-turističke zone.

Ulaganja u 2009. godini iznosila su oko 4.000.000,00 kuna i to za:

- nabavu nove opreme (orme za konje, sedla i ostali potrošni materijal za zaprežni sport)
- poljoprivredna mehanizacija (prikolica od 10 t za terete i samoutovarna prikolica).

Ulaganja u 2010. godini iznosila su oko 3.200.000,00 kuna i to za:

- kapitalne investicije (dovršetak jahaonice,šetnice za konje, uređenje Pastuharne i Ivandvora)
- nabavu nove opreme (orme za konje, sedla i ostali potrošni materijal za zaprežni sport)
- poljoprivredna mehanizacija (traktor, plug).

Turistički kompleks Ivandvor - područje je uz postojeću Ergelu lipicanaca koji je udaljen oko cca 6 km od centra grada. U netaknutom prirodnom okruženju smješteno je oko 110 konja (matično stado kobilica s podmatkom) gdje se planira uređenje rekreacijsko-turističke zone.

ULAGANJA U 2010. GODINI

IVANDVOR:

- ured za djelatnike na Ivandvoru
- vodovod
- koralni Ivandvor
- zgrada za sijeno
- Izrada i postavljanje nadstrešnice za poljoprivredne strojeve
- Izgradnja sanitarnog čvora
- Uređenje interijera prostorije za radnike
- Izrada i postavljanje stolarije na prostoriju za radnike
- Uređenje štale matičnih kobilica
- Izrada elektroinstalacija
- Radovi na izgradnji prilazne ceste
- Uređenje okoliša (drvored, staze, cvijeće itd.)
- Postavljane i izgradnja ambara za suvenirnicu

PASTUHARNA

- Jahaonica V faza
- Izgradnja šetnice za konje
- Uređenje kovačnice (nova krovna konstrukcija i fasada)
- Uređenje dvorišta
- Uređenje štala (krovne konstrukcije i fasade)
- Uređenje vanjskih terena za rad s konjima

Obzirom da je postavljena turistička smeđa signalizacija, vidljivi su pozitivni pomaci u odnosu na posjete Ergeli. Tijekom 2006. godine Ergelu lipicanaca Đakovo, posjetilo je oko cca 10.000 posjetitelja, a u 2010. broj posjetitelja se povećao na cca. 20.000 posjetitelja uključujući i individualne posjete, te veliki broj odobrenih gratis posjeta učenika lokalnih školskih ustanova sa područja Đakovštine, za osobe s posebnim potrebama, branitelje, posjeti domaćih i stranih novinara i fotoreportera te uglednih VIP-gostiju).

Planirane aktivnosti u 2011. godini

1. PASTUHARNA

- Jahaonica VI faza (boksovi za konje, kupatilo, solarija, sanitarni čvor, tribine, sistem za polijevanje, stroj za ravnanje pijeska)
- Dovršenje šetnice za konje
- Popravak boksova za konje (središnja štala)
- Sanitarni čvor za turiste
- Dječje igralište - ograda
- Objekat za zbrinjavanje stajskog otpada

2. IVANDVOR

- Završetak seoskog domaćinstva (kuća, krušna peć, đeram, štagalj, čardak)
- Nadstrešnica za hranjenje konja
- Sadnja drvoreda i cvijeća
- Stroj za čišćenje štala
- Uređenje kanalske mreže
- Nabava dresurnog fijakera, orme i potrošnog materijala za zaprežni sport
- Nabava maratonskog fijakera

Baranjsko vinogorje s vinskim podrumima u Zmajevcu

U Osječko-baranjskoj županiji postoji, uz Erdutsko, još jedno vrlo atraktivno vinogorje. Radi se o Baranjskom vinogorju u području oko Banske kose na sjeveru Baranje, koje se ovdje posebno ističe i stoga što već sada raspolaže određenim sadržajima koji su dijelom u turističkoj funkciji. Naime ovdje postoji i nekoliko uređenih vinskih podruma, izdubljenih u prapornim naslagama, zbog čega se ističu atraktivnim izgledom koji je poznat i izvan granica Hrvatske. Za sada se veći broj uređenih podruma odnosi samo na jednu lokaciju unutar mjesta Zmajevac između Kneževih Vinograda i Batine na južnoj strani Banske kose, iako sličnih podruma ima i u drugim dijelovima vinogorja i na južnoj i sjevernoj strani.

Izletničko i ribolovno područje Zeleni otok - Batina

Izletničko-vikend i ribolovno područje Zeleni otok - Batina, na Dunavu, gdje uz postojeće vikendice, te ugostiteljske i rekreacijske sadržaje, treba uz obnovu postojećih sadržaja, kvalitetnim dopunama športsko-rekreacijskih sadržaja i kulturno-povijesnih sadržaja (spomenik i spomen-područje Batinske bitke), povratiti značaj izletničkog, ali i tranzitnog punkta, kroz mogućnost razvijanja riječnog turističkog prometa Dunavom.

Športsko-rekreacijski centar Kneževi Vinogradi

Športsko-rekreacijski centar Kneževi Vinogradi uz postojeće športsko-rekreacijske objekte i sadržaje (bazeni i športski tereni), ugostiteljske (restorani) planira i ostale prateće sadržaje (tenis igrališta, bočalište, trim staze, prostor za jahanje, uređenje ribnjaka). Tijekom 2012. godine planira se početak izgradnje hotela, u blizini restorana "Panon", sa svim popratnim sadržajima.

U 2007. godini tijekom sezone (lipanj, srpanj, kolovoz), bazene je posjetilo 18.728 kupača, a sezonskih ulaznica prodano je 129., u 2008. godini odraslih kupača 16.742, djece 6.559, prodano sezonskih karata 20 za odrasle, 96 za djecu, u 2009. godini odraslih kupača je bilo 15.806, djece 6.843, prodano sezonskih karata 13, a za djecu 61, a u 2010. prodano je 14518 ulaznica za odrasle te 6965 za djecu, sezonskih karata prodano

Erdutsko vinogorje i kula u Erdutu s Vidikovcem

Erdutsko vinogorje jedno je od najatraktivnijih u Slavoniji, jer mu posebnost izgleda daje pružanje velike rijeke Dunava u njegovom podnožju sa čuvenim lesnim naslagama i strmim padinama. Stoga ovaj prostor ima status zaštićenog krajolika, a najbolji dokaz vrijednosti njegovog slikovitog izgleda su brojne kuće za odmor uz županijsku cestu Aljmaš - Erdut iznad Dunava. Štoviše, upravo se ova lokacija u cijeloj Slavoniji smatra najatraktivnijom za posjedovanje kuće za odmor, tako da se vrijednosti nekih kuća s odvojenim pristupom i pogledom na Dunav i okolne šume mogu uspoređivati s kućama za odmor na najekskluzivnijim lokacijama na Jadranu.

Ove činjenice su osobito važne stoga što u Erdutu postoji vinarija u sklopu nekadašnje kurije Adamović-Cseh, poznata po hrastovoj bačvi kapaciteta 75.000 litara, uvrštenoj u Guinnessovu knjigu rekorda. No, za sada se radi o zatvorenom objektu koji nije namijenjen turistima. Tako je zapravo jedino mjesto s kojeg se pruža pogled na Dunav stara srednjovjekovna kula u Erdutu, koja stoga i figurira kao ključna točka zanimljiva za turističko posjećivanje.

Potez Aljmaš - Erdut - Dalj

Izletničko i ribolovno-rekreacijsko područje od ušća Drave u Dunav, potez Aljmaš-Erdut-Dalj, kojemu je potrebno obnovom kapaciteta od prije Domovinskog rata vratiti značenje izletničkog i ribolovnog područja. Razvijanjem i aktiviranjem vinorodnih područja toga kraja, kroz otvaranje tzv. vinskih cesta, treba razvijati ovu specifičnost ruralnog turizma.

Đakovačko vinogorje

Počeci vinarske i vinogradarske tradicije Biskupije Đakovačke i Srijemske sežu u predtursko doba, a nakon oslobođanja od Turaka osobito obnavljaju biskup Petar Bakić sadnjom vinograda u Trnavi, proširuje ih biskup Josip Čolnić. Biskup Anto Mandić osniva vinograde u Mandićevcu, na obroncima Krndije, a biskup Josip Juraj Strossmayer gradi podrum u Trnavi i Mandićevcu. Biskupija Đakovačka i srijemska najjači je proizvođač traminca na ovom području, koji čini 60% njihova sortimenta. Ostalih 40% zauzima proizvodnja vrhunke trnavačke graševine, te vrhunski trnavački chardonnay. U vrhunskom trnavačkom tramincu uživaju i ljubitelji vina izvan naših granica. Podrumi Biskupije također su poznati i po arhivskim vinima, čime dokazuju postojanje izvanrednih berbi, što je plod svesrdnog ulaganja, znanja i ljubavi u konačan također i vrhunski pakiran proizvod.

Feričanačko vinogorje

Najviše utjecaja na razvoj feričanačkog vinogradarstva imali su Cisterciti i fratri iz Našica. Nakon izgona Turaka doseljenici su prihvatili kulturu uzgoja vinove loze i proizvodnje vina tako da je već 1850. godine u Feričancima izgrađen podrum kapaciteta 1.000 hl. Danas u okviru koncerna "Našicecement" pod imenom "Feravino" na tržište se plasiraju: vrhunsko vino rajnski rizling i kvalitetno vino graševina, pinot bijeli i poznata feričanačka frankovka.

Rekreacijsko područje "Drava"

Rekreacijsko područje "Drava" kontinuirani je pojas na lijevoj i desnoj obali Drave, od ušća rijeke Karašice, do zimske luke u Osijeku. Ovo područje pripada administrativno područjima tri jedinice lokalne samouprave (Gradu Osijeku, Općinama Petrijevcima i Darda).

Obzirom da Drava svojim prirodnim obilježjima (slikovitim, šumom obraslim obalama, pješčanim plažama i sprudovima, bogatstva ribom) predstavlja prirodni rekreacijski potencijal za područja kroz koja prolazi, tako su na ovim prostorima već izgrađeni pojedini športski i rekreacijski lokaliteti (kuće za odmor na ušću Karašice, kupalište Pampas, Konjički klub s hipodromom i strelište "Pampas", Eko-staza), koji su zbog administrativne podijeljenosti ostali međusobno nepovezani. Zbog toga je i predloženo definiranje ovog prostora kao jedinstvenog rekreacijskog područja.

Ribnjak kod Donjeg Miholjca i ornitološki rezervat "Podpanj"

Područje velikog Ribnjaka kod Donjeg Miholjca, te područja "Podpanj" (zaštićenog ornitološkog rezervata), kojeg čine dvije bare, smješteno je na zapadnom završetku ribnjaka Donji Miholjac. Ukupna površina Podpanja s okolnim terenom iznosi 65,5 ha. Ovo područje, zajedno s ribnjacima predstavlja vrlo važan močvarni lokalitet i prvu značajniju postaju za ptice selice, nakon mađarske ravnice. O međunarodnom značaju ovog prostora govori i uvrštavanje područja Podpanj na listu Ornitološki značajnih područja u Europi.

Jezero Borovik

Izuzme li se Kopačevsko jezero u Parku prirode Kopački rit u vrijeme najviših voda, jezero Borovik zapadno od Đakova sa 2,5 četvornih kilometara površine najveće je jezero u Županiji. Kako se i Kopačevsko jezero i većina drugih ujezerenih površina odnose pretežito na močvarna područja i ribnjake, ovo je ujedno i jedino "pravo" jezero u Županiji. Iako je umjetnog porijekla kao i znatno manja jezera Jošava kod Đakova i Lapovac kod Našica, ima mnogo atraktivniji izgled zbog izrazito šumovitog okoliša i smještaja u brežuljkastom okruženju na istočnim obroncima Krndije. Uostalom, njegovo veće turističko značenje vidljivo je i iz postojanja manjeg privatnog kampirališta uz jezero te privremenog ugostiteljskog objekta. Jezero je locirano izvan glavnih prometnih putova u najslabije naseljenom dijelu Županije, što umanjuje mogućnosti njegovog jačeg izletničkog korištenja, ali mu daje ugođaj očuvane prirode i mira.

Turističko-rekreacijski kompleks jezera Borovik bi se razvijao etapno, na površini od 573 ha. Jezero bi, osim, kao vodoprivredni objekt, imao i druge namjene, te mogućnosti za razvitak športova na vodi (skijanja, veslanja, jedrenja), što se namjerava i izgradnjom jaht centra, te marina, bazena, golf igrališta i tenis igrališta u okolini, kao i uređenjem okolnih terena za skijanje.

Jezero Lapovac II kod Našica

Športsko-rekreacijski centar jezero Lapovac II - Našice osim osnovne namjene jezera, kao vodoprivrednog objekta, koristio i za veslačke regate, kupanje i ribolov uz izgradnju ugostiteljsko-smještajnih kapaciteta (motel, restoran, planinarski dom, ribički klub, vidikovac), športskih sadržaja (tenis tereni, mali nogomet, rukomet, odbojka na pijesku) kao i uređenje plaže, sunčališta i ribičke staze.

Našička geološka staza

Našička geološka staza nije dovoljno uređena i afirmirana turistička lokacija u našoj Županiji, ali je ovdje iznimno istaknuta obzirom da nudi izrazito specifičnu vrstu sadržaja koja odudara od ostale ponude Županije pa i Hrvatske u cjelini. Naime radi se o poučnoj stazi koja za temu ima geologiju te o poduhvatu koji afirmira uglavnom marginalizirani gorski dio Županije. Preko ove staze posredno se ostvaruje i participacija u turističkom korištenju parka prirode Papuk u Virovitičko-podravskoj i Požeško-slavonskoj županiji, čije se istočne granice pružaju sasvim blizu Osječko-baranjske županije. Za sada staza u prirodi nije dovoljno uređena, ali postoji vodič stazom s detaljnim opisom.

Osječka Tvrđa i Muzej Slavonije

Stara povijesna urbana jezgra Osijeka "Tvrđa" je jedna od najbolje očuvanih gradskih jezgri u unutrašnjosti Hrvatske. Unutar donedavno zapuštenog prostora jezgre, jasno omeđenog impozantnim zidinama, nalazi se i više pojedinačnih vrijednih objekata te Muzej Slavonije kao najveći u Istočnoj Hrvatskoj. Zgrada Muzeja sagrađena je prema sačuvanim dokumentima 1702. i to je jedna od najstarijih očuvanih zgrada u Tvrđi u baroknom slogu za potrebe tadašnjega gradskog magistrata. Tu je i zgrada gradske straže iz 1709. koja je prema središnjem tvrđavskom trgu okrenuta s nizom arkada i prepoznatljivim tornjem Unutar Tvrđe smješten je najveći dio Osječkog Sveučilišta, zgrada golemih dimenzija s atlasima na visokom ulaznom portalu. U Tvrđi su i deseci drugih svjetovnih spomenika, od kojih se osobito ističu plemićke i druge kuće, niz vojarni s otvorenim nizovima arkada i slično. Uz to ovaj prostor ističe se i brojnim ugostiteljsko-turističkim sadržajima.

Spomenik s Vidikovcem u Batini

Valja naglasiti da je osnova njegove privlačnosti dvojaka, s jedne strane privlačnu snagu ima sam spomenik poznatog hrvatskog kipara Augusta Augustinčića kao arhitektonsko djelo sorealističke arhitekture i spomenik jednom posebnom kontekstu oslobođanja naše zemlje od fašizma, a s druge strane privlači lokacija spomenika na jednom od najatraktivnijih vidikovaca Hrvatske. Kao vidikovac ovaj je lokalitet privlačan svakom putniku namjerniku, dok je kao spomenik usprkos svoje jedinstvenosti izrazito privlačan samo manjem dijelu potencijalnih turista.

Kiparska kolonija Ernestinovo

Općinsko središte Ernestinovo južno od Osijeka poznato je po koloniji kipara naivaca, koji svoje radove izlažu na otvorenom, a povremeno i u okviru galerijskog prostora. Kolonija je tijekom rata izbjegla u progonstvo, ali se vratila i ponovno djeluje te tako predstavlja jedinstvenu atrakciju koja obogaćuje turističku ponudu Županije.

Dvorac Pejačević u Našicama

Dvorac Pejačević u središtu Našica jedan je od najljepših i najočuvanijih dvoraca ne samo u Slavoniji, nego i u cijeloj Hrvatskoj. Ovaj klasicistički dvorac građen početkom 19. stoljeća smješten je u lijepo uređenom parku, gdje se nalazi još jedan manji prizemni dvorac, te kapelica obitelji Pejačević. Dodamo li tome činjenicu da se u dvorcu nalazi i lijepo uređeni muzej s posebnim sobama posvećenim slavnim osobama iz Našica Dori Pejačević i Izidoru Kršnjavom, jasno je da se radi o vrlo privlačnoj i uređenoj atrakciji. Kako se neposredno uz dvorac i park nalazi glavni našički trg s parkiralištem, te hotel i niz ugostiteljskih sadržaja, jasno je da ovaj lokalitet već sada ima izuzetnu turističku vrijednost.

Dvorac Pejačević ujedno predstavlja i centralnu točku Našica, u kojima se nalazi još jedna atrakcija višeg reda, Franjevački samostan sa crkvom Svetoga Antuna Padovanskog, a u bližoj okolici još dvije, templarska crkva Svetog Martina i Našička geološka staza. Dodamo li tome i lokalne atrakcije koje ulaze u sustav turističke ponude na razini Našica, kao grob Dore Pejačević, privatni zoološki vrt i jezero Lapovac. Sve ovo ukazuje da na području Našica postoji vrlo jaka koncentracija turistički zanimljivih lokaliteta.

Dvorac Hilleprand-Mailath u Donjem Miholjcu

U Donjem Miholjcu, gradu smještenom gotovo na obali Drave, kontinuitet naseljenosti traje od davnina. U gradu su dva plemićka dvorca. Oveću plemićku građevinu tzv. stariji miholjački dvorac, koji se prednjom fasadom proteže uz središte Donjega Miholjca, izgradila je 1818. barunica Marija Ana udovica baruna Josipa Ignaca Hilleprand von Prandaua (rođena Pejačević). Kasnobarokni prizemni dvorac završava kružnom dekorativnom kulom na jugoistočnom uglu dvorca koja je od njega odmaknuta i s njime povezana terasom. Uličnom pročelju ritam daje niz od 19 jednakih prozora s neupadljivim kasnobaroknim ukrasima, a dvorišnom pročelju niz boltano zatvorenih prozora.

Druga miholjačka ljepotica je noviji historicističko-neoromantičarski dvorac grofovske obitelji Mailáth s prekrasnim perivojem engleskoga tipa koji stvara sliku dvorca u duhu engleskoga stila tipa Tudor. Građen je od 1903. do 1914. i jedan je od najmlađih, ali i najljepših i najromantičnijih dvoraca u Slavoniji. Naime, veći broj tornjića i dimnjaka te polukružnih i drugih rizalita, terase obrubljene željeznim stupastim ogradama, kule na uglovima - sve to daje dvorcu romantični izgled rijetko viđen u ravnoj Slavoniji. (Obitelj Mailáth je 1885. dobila Donji Miholjac ženidbenom vezom s obitelji Prandau.)

Dvorac Hilleprand-Mailath smješten u samom središtu Donjeg Miholjca i okružen lijepo uređenim parkom je vanjskim izgledom vjerojatno najatraktivniji u Županiji, a spada i u najbolje očuvane dvorce u Hrvatskoj. Jedan od glavnih razloga za to je i razmjerna mladost ovog dvorca, izgrađenog početkom 20. stoljeća, zbog čega on ipak ima manji povijesni značaj ne samo od našičkog, nego i od turistički još slabije valoriziranog valpovačkog dvorca. Unatoč tomu unutrašnjost dvorca Hilleprand-Mailath bolje je prilagođena uvjetima suvremenog čovjeka nego kod starijih dvoraca, pa su u njemu smješteni uredi gradske uprave Donjeg Miholjca. Za razliku od dvorca Pejačević ovaj dvorac trenutno nema turističku funkciju.

Dvorac princa Eugena Savojskog u Bilju

Slično prethodno opisanom dvorcu Hilleprand-Mailath, i dvorac princa Eugena Savojskog u Bilju smješten je u središtu mjesta Bilje, okružen je lijepo uređenim parkom, a ističe se i atraktivnim vanjskim izgledom te dostupnošću i unutarnjeg dijela za turističko posjećivanje. U susjedstvu s jednim od najvećih europskih močvarnih ptičjih rezervata uz Dunav - Kopačkim ritom, najveću pozornost privlači vrijedno spomeničko zdanje barokni dvorac s velikim perivojem koji je dao podignuti princ Eugen Savojski između 1705. i 1712. godine. Ovaj dvorac ima i veću povijesnu vrijednost, kako zbog vremena izgradnje početkom 18. stoljeća, tako i zbog važnosti njegovog prvog vlasnika, čuvenog vojskovođe Eugena Savojskog.

Glavni, reprezentativni, dio dvorca je jednokatan s masivnim tornjem u središnjem dijelu, ukrašen pilastrima i profiliranim vijencima. Pobočna krila jednostavno su obrađena s pravilnim nizovima prozora. Na dvorišnom pročelju iznad ulazne bolte očuvan je polikromirani grb obitelji Savojski. Otkop oko dvorca podsjeća na srednjovjekovni način obrane. Središnja glavna zgrada okrenuta je prema mostu. Dvorac je bio sjedište golemoga Beljskog vlastelinstva sve do 1827. kada je uprava prenesena u Kneževo. Cjelokupni kompleks dvorca nadopunjuje romantični i njegovani prostrani perivoj.

I svrha korištenja unutrašnjosti dvorca je "bliža" turizmu, jer se u njemu nalazi dio Uprave "Hrvatskih šuma", dom zdravlja i još neke javne službe.

Krajem 2006. godine, Županija je obzirom na saznanja da se navedeni dvorac planira prodati u 2007. godini, uputila dopis "Hrvatskim šumama" d.o.o., sa prijedlogom za kupnju dvorca princa Eugena Savojskog. U proračunu Osječko-baranjske županije osigurana su sredstva za kupnju navedenog dvorca. U ovom trenutku stanje je slijedeće, "Hrvatske šume" d.o.o. traže adekvatan prostor u koji bi se preselili iz dvorca.

Obzirom da Županija ulaže velike napore u razvoj ruralnog turizma, sadržaji koji su osmišljeni za dvorac, upotpunili bi turističku ponudu na ovoj destinaciji.

Dvorac Prandau-Normann u Valpovu

Valpovo, grad na Karašici, zapravo je grad muzej. Razvilo se iz srednjovjekovnog utvrđenog grada Walpo koji se spominje već u prvoj polovici 15. stoljeća. Kao rijetko koja srednjovjekovna utvrda u Hrvatskoj, uspjela se sačuvati sve do danas, i to zato jer ju Turci Osmanlije prilikom napuštanja (1687.) nisu srušili. U 18. stoljeću nekadašnju su utvrdu grofovi obitelji Hilleprand von Prandau pretvorili u dvorac s tornjem na pročelju, a oko njega uredili prostran perivoj. Sjeverni dio perivoja (oko samog dvorca) uređen je po uzoru na engleske pejzažne perivoje. Južni dio perivoja čini autohtona šuma u kojoj prevladavaju hrast i lipa. Dvorac, u kojem se danas nalazi Gradski muzej, jedan je od najznačajnijih spomenika svjetovne arhitekture sjeverne Hrvatske.

Dvorac Prandau-Normann u Valpovu je sličan dvorcima u Našicama, Donjem Miholjcu i Bilju dobro očuvan, atraktivnog izgleda, a također je i okružen lijepo uređenim parkom. Štoviše, po povijesnom značaju i monumentalnosti on i nadmašuje ova tri dvorca, čemu doprinose i razmjerno dobro očuvane zidine i opkopi oko dvorca, te gotička kapela i obrambena kula.

Sakralni objekti

Sakralni objekti koje je moguće turistički vrednovati su: crkve, samostani, svetišta, groblja i drugo.

Sakralna baština naše zemlje u cjelini, a tako i Osječko-baranjske županije ima nesumnjivo veliku kulturnu vrijednost, zbog čega se u popisima vrijednih turističkih resursa redovito navode brojne crkve kao potencijalne turističke atrakcije. treba istodobno voditi računa da su osim u slučajevima kad se radi o vrhunskim atrakcijama kao što je Đakovačka katedrala, crkve kao turistički objekti razmjerno slabo posjećene i ne ostvaruju skoro nikakve izravne turističke prihode. Povrh toga, vrlo mali broj crkava može se smatrati turističkim atrakcijama neovisno o njihovoj stvarnoj vrijednosti, jer uz njih najčešće nema nikakve informacije dostupne svim posjetiteljima čak ni o imenu crkve, vremenu nastanka crkve, značaju pojedinih umjetničkih djela u njoj itd. Jedini pozitivan pomak je običaj osvjetljavanja glavnih crkvi, što je prisutno u najvećem dijelu Županije.

Svetište Gospe od utočišta u Aljmašu

Aljmaš je dijecezanska župa i jedno od najznačajnijih marijanskih prošteništa istočne Hrvatske. U župnoj crkvi Pohoda Marijina nalazi se svetište čudotvornog kipa Gospe od Utočišta, što su ga 1704. tamo prenijeli osječki isusovci. Tijekom domovinskog rata, razorena je aljmaška crkva, a zatim svi prognanički domovi. Na mjestu stare crkve, 2001. godine započela je gradnja nove, četvrte crkve u tri stoljeća Aljmaškog svetišta.

U crkvenom svetištu postavljena je oltarna pala - "Marijanski triptih" u tehnici vitraja, rad akademskog slikara Vladimira Meglića. Motivi pale su: Navještenje, Pohod Marije Elizabeti i Isusovo rođenje. Postavljen je posebno projektirani sakristijski namještaj, liturgijska sjedišta u svetištu i klupe u crkvenoj lađi, sve rađeno u hrastovini. Nova crkva je ukrašena trima mozaicima, koji su rad akademskog slikara Vladimira Meglića iz Zagreba. Prvi motiv je Mala Gospa. Likove Marijine majke Ane i Marije kao djevojčice, okružuje i upotpunjuje niz raznolikih i znakovitih simbola. Tema drugog mozaika je Marijino Uznesenje (Velika Gospa). Veličanstveni događaj stavljen je u prepoznatljivi aljmaški hodočasnički okoliš. Treći mozaik ornamentima i blistavim arkandelima, Gabrielom i Mihaelom, ukrašuje zidnu nišu u kojoj je trajno izložen zavjetni kip aljmaške Gospe.

Dijecezanski biskup mons. Marin Srakić posvetio je novu župnu i hodočasničku crkvu 1. kolovoza 2004. godine.

Na brdu "Kalvarija", 2006. godine, izgrađena je staza Križnog puta duga 480 m. popločena betonskim kockama. Postavljeno 14. velikih hrastovih križeva. Postavljeno 14. mramornih ploča s prigodnim tekstom uz svaku postaju. Uz stazu postavljena rasvjeta i odvodnja. Nabavljene klupe i korpe za smeće, te zasađeno 800 sadnica ukrasnog grmlja. Blagoslov novoizgrađene staze Križnog puta obavljen je 01. kolovoza 2006, a u prvoj polovici 2007. godine, dovršena izgradnja 2. i 3. faze aljmaškog svetišta. Izgrađen je tzv. "Hodočasnički plato", brojne ispovijedaonice, prostor za hodočasnike, kapelica, dvorana, suvenirnica te sanitarni čvor. Uređen je sav okoliš oko svetišta, popločen, zasađeno ukrasno grmlje i cvijeće. Svetište je u potpunosti izgrađeno na radost štovatelja Gospe Aljmaške.

Svetište Gospe od Utočišta u Aljmašu predstavlja najznačajnije hodočasničko središte cijele Istočne Hrvatske. Aljmaš spada u dobro opremljene turističke lokalitete u Županiji s više ugostiteljskih objekata, opremljenim parkiralištima, a postoje i određeni interpretacijski sadržaji vezani uz svetište. Aljmaš je mjesto koje nudi i druge atraktivne turističke sadržaje u samom mjestu i njegovoj bližoj okolini. Pritom se misli u prvom redu na obalu Dunava na jednoj od najpristupačnijih lokacija u Županiji i u blizini Parka prirode Kopački rit, ali i na obližnje Erdutsko vinogorje i samo mjesto Erdut.

Razvoj vjerskog turizma, kroz tradicionalno godišnje hodoščašće u Aljmaš, još je jedna u nizu specifičnosti ovog turističkog potencijala. Svetište u Aljmašu tijekom 2010. godine posjetilo je oko 200.000 posjetitelja

Crkva Svetog Petra i Pavla u Osijeku (Konkatedrala)

U samom središtu Gornjega grada dominira župna crkva sv. Petra i Pavla (konkatedrala) izvana građena od fasadne opeke. Građena je od 1894. do 1898. potporom tadašnjega bosansko-đakovačkog i srijemskog biskupa Josipa Jurja Strossmayera. Odasvud uočljiv zvonik diže se uvis 90 metara. Podijeljen je u četiri galerije. Od inventara osobito su vrijedne freske Mirka Račkoga.

Crkva Svetog Petra i Pavla (konkatedrala) u Osijeku najznačajniji je sakralni objekt u Županiji nakon Đakovačke katedrale, a zbog impozantne visine predstavlja i ključnu referentnu točku grada Osijeka smještenog u izrazito ravničarskom krajoliku. Radi se o stalno otvorenoj crkvi, koja se u graditeljskom smislu izdvaja atraktivnim vanjskim izgledom, kao i bogatim unutarnjim uređenjem. Ovom župnom crkvom središnji Trg Ante Starčevića i Osijek dobili su svoj prepoznatljiv simbol - vertikalnu krunu grada.

Katedrala Svetog Petra i Pavla u Đakovu i Strossmayerov muzej

Iako Đakovo nije županijsko središte i veličinom je tek šesti grad Istočne Hrvatske, upravo je ono sjedište crkvene vlasti u Slavoniji, a znatan dio hrvatske povijesti iz njega se upravljalo i katoličkom crkvom u Bosni. Stoga se upravo u Đakovu nalazi najimpozantniji i najvažniji sakralni objekt u našoj Županiji i cijeloj Slavoniji i Baranji, Đakovačka katedrala Svetog Petra, sa dva zvonika (visokih 84 m) koju je podigao bosansko-đakovački i srijemski biskup Josip Juraj Strossmayer. Građena je u razdoblju od 1866. do 1882. godine po nacrtima bečkih arhitekata Karla Roesnera i Fridricha von Schmidta. U kripti katedrale je grobnica biskupa Strossmayera s reljefom - rad kipara Rudolfa Valdeca.

Neposredno uz katedralu smješten je i muzej posvećen čovjeku najzaslužnijem za njenu izgradnju i jednoj od najvećih povijesnih ličnosti Hrvatske, biskupu Josipu Jurju Strossmayeru, što dodatno uvećava važnost ovog lokaliteta. Zbog navedenih elemenata Đakovačka katedrala Svetog Petra i Pavla svojim značajem znatno nadmašuje veličinu Đakova kao grada.

Crkva Svih Svetih u Đakovu

Crkva Svih Svetih u Đakovu ima osobitu važnost kao jedan od rijetkih spomenika na iz razdoblja turske vlasti u Slavoniji pa i Hrvatskoj. Naime, na mjestu ove crkve stajala je Hadži pašina džamija, koja nije kao većina drugih spomenika iz tog razdoblja posve uništena, već je samo pretvorena u crkvu. Stoga se u njenoj unutrašnjosti jasno vide osmanlijski ornamenti, što ovoj crkvi daje osobit značaj u širim razmjerima, i posebno zanimljiv za turiste. Stoga ovu crkvicu treba promatrati kao posebnu atrakciju, a ne samo kao dio urbane jezgre Đakova, tim više što se iz njenog vanjskog izgleda da naslutiti zanimljivost njene unutrašnjosti.

Franjevački samostan sa crkvom Svetog Antuna Padovanskog u Našicama

Franjevački samostan u središtu Našica u sklopu kojega se nalazi crkva Svetoga Antuna Padovanskog spada među najznačajnije samostanske komplekse u Slavoniji, a i sama crkva je po raskošnom unutarnjem uređenju jedna od najzanimljivijih na istoku Hrvatske.

Templarska crkvice Svetog Martina u Martinu kod Našica

Romanička crkvice Svetog Martina u Martinu kod Našica jedan je od rijetkih očuvanih sakralnih objekata templarskog reda u cijeloj Hrvatskoj, a s obzirom na porijeklo iz 13. stoljeća i jedna od najstarijih u Slavoniji. Već i ta činjenica je dovoljna za njeno uvažavanje kao osobite turističke atrakcije, budući da su izuzetno rijetke crkve u panonskoj Hrvatskoj koje su ostale čitave nakon perioda turske vlasti.

Crkva Svetog Petra i Pavla u Topolju

Baranji se osim dvorca u Bilju nalazi još jedna važna ostavština princa Eugena Savojskog, a to je crkva Svetog Petra i Pavla u Topolju u Baranji, nedaleko Batine i graničnog prijelaza Duboševica. Kao i dvorac u Bilju i ovaj je objekt izgrađen početkom 18. stoljeća i u spomen veličanstvene pobjede nad Turcima Radi se o crkvi jedinstvenog tlocrta i unutarnjeg svoda koja se smatra najvrednijim sakralnim spomenikom u Baranji.

Osim ranije navedenih sakralnih objekata ovdje treba istaknuti i Crkvu Svetog Mihovila u Donjem Miholjcu, Svetog Petra i Pavla u Marijancima, Začeca Marijina u Valpovu, Svetog Mateja u Bizovcu, Svih Svetih u Donjoj Motičini, Svetog Duha u Feričancima, Svetog Petra i Pavla u Koški, Svetog Trojstva u Čepinu, Svetog Ladislava u Laslovu, Svetog Jakova u Gorjanima, Svetog Martina i Svetog Mihajla u Belom Manastiru, Uzašašća Svetog Križa u Petlovcu, Bezgrešnog začeca Blažene Djevice Marije u Bilju, Svetog Ivana Krstitelja i Svetog Mihajla u Dardi, kalvinističku crkvu u Lugu, crkvu Našašća Svetog Križa u Zmajevcu, Svetog Mihovila u Kneževim Vinogradima, te svakako osim crkve Svetog Petra i Pavla i crkve Svetog Jakova i Svetog Roka u Gornjem gradu i Presvetog imena Marijinog u Donjem Gradu kao najznačajnijim sakralnim objektima u Osijeku izvan Tvrde, kao i manje poznate crkve Svetog Đurđa u Podravskim Podgajcima, Svetog Roka u Valpovu, Svetog Ivana u Koprivni, Svetog Dimitrija u Dalju, Svetog Nikolaja u Bijelom Brdu, Svetog Petra i Pavla u Dopsinu, Uznesenja Blažene djevice Marije u Dragotinu, Svete Ane u Podolju i Uznesenja Blažene Djevice Marije u Duboševici, kao i karmelićanski samostan kod Levanjske Varoši, te župne crkve u preostalim općinskim središtima Županije i važnijim naseljima kao što su Tenja, Piškorevci, Budimci, Jelisavac, Seona, te drugi sakralni objekti u gradovima i turistički važnijim mjestima.

Kao što vidimo Osječko-baranjska županija obiluje sakralnim objektima, međutim činjenica je da su mnogi od njih u ruševnom i zapuštenom stanju, te je potrebno uložiti značajna sredstva u obnovu i uređenje istih.

Jedna od najznačajnijih promjena je da je ustanovljena Đakovačko-osječka nadbiskupija, biskup Marin Srakić imenovan je prvim đakovačko-osječkim nadbiskupom i metropolitom. Svečana proslava nove crkvene pokrajine u Katoličkoj crkvi u Hrvata - Đakovačko-osječke crkvene pokrajine, odnosno Đakovačko-osječke nadbiskupije koju je proglasio papa Benedikt XVI. - održana je 4. listopada u Đakovu.

Dosadašnja Đakovačka i srijemska biskupija nastala je sjedinjenjem stare Bosanske i Srijemske biskupije bulom pape Klementa XIV. 1773. Nazvana je Bosansko-srijemska biskupija sa sjedištem u Đakovu, a dosadašnji naziv potječe od 1963. Prvi biskup tako sjedinjene biskupije bio je Matej Franjo Krtica iz Rijeke. Papa Pio VI. pripojio je 1788. biskupiji Osijek i Petrovaradin, a od 1870. pripojena joj je 21 župa iz Pečuške biskupije i 10 župa oko Broda i Zagrebačke biskupije. Područje sjeverne Slavonije i Baranje stavljeno je 1923. pod upravu đakovačkog biskupa, a 1968. posve je pripojeno biskupiji. Godine 1806. osnovano je bogoslovno sjemenište u Đakovu, a 1882. dovršena je nov Godine 1806. osnovano je bogoslovno sjemenište u Đakovu, a 1882. dovršena je nova katedrala koju je sagradio najpoznatiji đakovački biskup J. J. Strossmayer, koji je bio biskup od 1850. do smrti 1905. Danas biskupija ima oko 500.000 vjernika.

3. OBLICI TURIZMA U NAŠOJ ŽUPANIJI KAO VAŽNI INTEGRALNI DIJELOVI RURALNOG RAZVITKA ŽUPANIJE

Turistički trendovi u svijetu sve više pokazuju promjenu ponašanja turista koji nastoje doživjeti što je više moguće različitih iskustava tijekom svog putovanja. Za ovaj oblik potražnje odgovara koncept ruralnog turizma koji integrira kulturni, seoski, eko, športski, lovni, lječilišni, avanturistički, znanstveni, vjerski, sakralni, tematski (obrazovanje) i etno turizam, kongresni, tranzitni i drugi selektivni oblici turizma.

U našoj Županiji postoje sve pretpostavke za sustavni razvitak ruralnog turizma, a što je značajan pokretač ekonomskom razvitku.

Ekoturizam ima mogućnosti da bude važno sredstvo održivog razvoja, a što potvrđuje i njegova definicija "Ekoturizam je odgovorno putovanje u području prirode, kojim se čuva životna sredina i održava blagostanje lokalnog stanovništva".

Za nas je posebno značajan razvitak *seoskog turizma* koji ima velike mogućnosti samozapošljavanja, odnosno obiteljskog poduzetništva putem koga se otvaraju značajne mogućnosti plasmana poljoprivrednih proizvoda obiteljskih poljoprivrednih gospodarstva, a što je i trend u svijetu, obzirom da je kvaliteta ovih proizvoda daleko iznad industrijski proizvedene hrane (zdrava hrana). Prodaja hrane u obiteljskim gospodarstvima regulirana je Pravilnikom o pružanju ugostiteljskih usluga u seljačkom domaćinstvu ("Narodne novine" br. 22/96.).

Turističko tržište je dinamično i izrazito okrenuto suvremenim trendovima. Turist želi upoznati i iskusiti svjetove koji se jasno razlikuju od njegovog svakodnevnog okruženja, a za goste iz urbanih sredina ovaj kontinentalni dio Hrvatske, područje naše Županije, predstavlja pravo otkriće. Suvremeni trendovi prepoznaju se u vidovima turizma kao što su: ekoturizam, izletnički turizam, kulturni turizam, tematski turizam, avanturistički turizam, te kružna putovanja brodom i kao i charter letovi (jednodnevni izleti). Potražnja je za ekološki čistim područjima, osobna sigurnost jedan je od kriterija za odabir destinacije, a sve je veći trend brige za vlastito zdravlje (wellness, fitness).

Ekoturizam stvara mogućnosti razvitka dosad slabo razvijenih regija. Park prirode Kopački rit zaštićeni je rezervat sa netaknutom prirodom i predstavlja osnovni turistički motiv, a sa svojom okolinom je sjajan potencijal za razvoj ekoturizma, seoskog turizma, razvoja plovnih puteva, lovnog, ribolovnog turizma i izletničkog turizma.

Kod ekoturizma razlikujemo dva bitna segmenta: male skupine sa posebnim interesima za ekoturoizam koji na taj način provode čitav odmor, i značajan broj onih koji odmor provode na moru, ali žele otići na kratak izlet u prirodu. Upravo ovi novi trendovi u turizmu pogoduju započetom razvitku turizma u našoj Županiji. Zapaženo je zanimanje privatnika za razvojem seoskih domaćinstava, vinskih cesta i prezentacija starih zanata.

Ruralni turizam je turizam na seoskim gospodarstvima, izvan je urbanih naselja i nema odlike masovnosti. Seoska gospodarstva koja svoju egzistenciju temelje na poljoprivredi, a višak svojih proizvoda plasiraju kroz novi prodajni kanal - turizam. Značajno je da dopunsku zaradu seosko gospodarstvo ostvaruje u svom vlastitom dvorištu, što podrazumijeva aktivno uključivanje cijele obitelji. Osim prodajom vlastitih proizvoda prihod se ostvaruje i pružanjem usluge smještaja, prehrane, te nekim drugim sadržajima (neposredan kontakt s domaćim životinjama, sudjelovanje u poljoprivrednim radovima i slično).

Tematski turizam (zabava, uzbuđenje, obrazovanje) je turistička ponuda naše Županije, koja također, uz tradiciju podneblja, atraktivnu prirodu pruža mogućnost razvoja avanturističkog turizma.

Kružna putovanja su zanimljiva jer omogućuju da se u kratkom periodu puno toga vidi, a jedna od zanimljivih destinacija tih putovanja je svakako i naša Županija.

Zdravstveni turizam, jedan od značajnih trendova današnjeg turizma, pronalazi svoje mjesto u turističkoj ponudi kroz tradicionalan vid lječilišnog turizma, a prati i nove trendove - wellness i fitness. Ovdje se ističu Bizovačke toplice kvalitetnom ponudom.

Kulturni turizam postaje sve značajniji dio ponude. Na području kulturnog turizma treba identificirati tržište s posebnim kulturnim interesima, a čest je slučaj da gosti tijekom odmora posjete neku manifestaciju, muzej, spomenik kulture. Za sada, ovaj oblik turizma predstavlja komplement drugim oblicima turizma, a u budućnosti ga možemo promatrati kao osnovni motiv uz odgovarajuću rekonstrukciju postojećih objekata, izradu kulturno-turističkog itinerera i obuku stručnih vodiča.

Lovni turizam kao jedan od specijaliziranih turističkih proizvoda predstavlja značajan resurs, a koji u ovom trenutku nažalost stagnira i daleko je od onih rezultata koje može ostvariti. Kako bismo se u konkurenciji sa drugim razvijenim lovnim destinacijama ravnopravno nosili trebamo u najkraćem roku stvoriti zakonske, organizacijske, kadrovske, promotivne i druge pretpostavke. Gosti lovci putuju i nekoliko tisuća kilometara kako bi doživjeli iskustva koja pruža lovni turizam, u pravilu su gosti koji troše mnogo više od običnog gosta, a uz lov koriste i ostale turističke usluge.

U ovom trenutku se lovnim turizmom bave Hrvatske šume, nekoliko gospodarskih subjekata i veći broj lovnih udruga. Samo nekoliko putničkih agencija u svom programu imaju i lovni turizam. Upravo u tom segmentu imamo značajan nedostatak, jer više nema niti jedne veće putničke agencije specijalista, koja bi sustavno objedinjavala programe lovnog turizma, odnosno kvalitetno vršila obradu lovnog tržišta.

Osim zakonskih, organizacijskih i kadrovskih pretpostavki, lovnom turizmu neophodan je značajan i sveobuhvatan promotivni nastup na lovnom tržištu.

Da bi se netko opredjelio dugoročno angažirati na razvoju lovnog turizma, a obzirom na velika ulaganja potrebno je osigurati dugoročniju sigurnost, posebno za koncesije i zakupe lovišta, gdje bi se lovišta s pretežno visokom divljači isključivo davala u višegodišnju koncesiju. (na 30 godina kao što je predviđeno). U tom se slučaju lovišta ne mogu ukidati i granice mijenjati bez posebno valjanih razloga.

4. TURISTIČKO TRŽIŠTE I OSVRT NA STANJE U SVIJETU I HRVATSKOJ

Misija Ministarstva turizma je stvaranje okvira i uvjeta za razvoj cjelovite, visoko kvalitetne, konkurentne turističke ponude na principima održivog razvoja, te učinkovito promicanje hrvatskog turizma, te ostvarenje općeg cilja a to je pozicioniranje Republike Hrvatske kao jedne od vodećih europskih turističkih destinacija.

Razvoj cjelovite turističke ponude temelji se na iskorištavanju postojećih potencijala obale, kontinentalnog područja, obogaćivanju postojeće ponude turističke destinacije, odnosno stvaranju i razvoju nove turističke ponude (golf, vođeni parkovi, zabavni parkovi i slično).

Osnovni cilj hrvatskog turizma je osigurati dugoročnost pozitivnih učinaka održivim korištenjem prirodnih i kulturno-povijesnih potencijala, aktivnim sudjelovanjem u njihovom očuvanju i razvoju, stvaranjem okruženja privlačnog za investitore te djelotvornom promocijom.

S obzirom na potrebu ravnomjernijeg turističkog razvoja i integralne, raznolike turističke ponude plave i zelene Hrvatske, potrebno je izraditi i operativne master planove razvoja turizma nižeg ustroja. Izrada tih planova osigurava i participaciju lokalnog stanovništva i institucija u promišljanju vlastitog turističkog razvoja. Unatoč činjenici da su mnoge jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave donijele glavne planove razvoja turizma svog područja, uglavnom se to odnosi na turistički najrazvijenije jedinice, dok one druge trebaju financijsku i stručnu podršku toj aktivnosti.

Za kvalitetno praćenje učinaka turizma potrebno je kontinuirano provoditi redovita tržišna istraživanja o tendencijama u različitim vidovima turizma koja su se i do sada obavljala na godišnjoj razini. Ona omogućavaju uvid u stanje i kretanje ponude i potražnje na hrvatskom turističkom tržištu i stvaranje kvalitetne podloge za donošenje odluka u vođenju turističke politike u pojedinim segmentima.

Ministarstvo turizma, želeći prije svega poboljšati nepovoljnu strukturu smještajnih kapaciteta i unaprijediti kvalitetu ponude, potiče jačanje segmenta malog i srednjeg poduzetništva u turizmu. U cilju proširenja turističke ponude, povećanja potrošnje, bolje iskorištenosti prirodnih i kulturnih potencijala, povezivanja turističke ponude plave i zelene Hrvatske, Ministarstvo turizma nastavit će poticati razvoj i unapređenje posebnih oblika turizma, posebice u turistički nerazvijenim područjima.

Programi Ministarstva turizma usmjereni su prije svega podržavanju turističkih inicijativa i stvaranju ukupnog okruženja na svim razinama i posebice na turistički nedovoljno razvijenim i ruralnim područjima za intenzivniji razvitak turizma. Pri tome su programski kriteriji razvoja usmjereni na: stvaranje novih turističkih/ugostiteljskih kapaciteta, izvornih hrvatskih turističkih proizvoda koji se temelje na uključivanju našeg ukupnog prirodnog, povijesnog, kulturnog i posebice arhitektonskog naslijeđa u kreiranje različitog i turistički atraktivnog novog proizvoda, razvoj posebnih oblika turizma (seoski, kulturni, zdravstveni, eno-gastronomski, ekoturizam, lovni, ribolovni, avanturistički, vjerski, omladinski i dr.) što će sve doprinijeti povećanju udjela turizma na kontinentu.

Programom poticanja obrazovanja i obuke kadrova u ugostiteljstvu i turizmu namjera se utjecati na podizanje kvalitete kadrova u ugostiteljstvu i turizmu potičući strukovno obrazovanje kadrova i deficitarnih zanimanja u turizmu, kao i cjeloživotno obrazovanje.

Nadalje, potiče se izgradnja osnovne turističke infrastrukture poput kongresnih centara, skijališta, kupališta, žičara i sl. kao pretpostavka razvoja turizma u pojedinim odredištima, uključujući i pripremu projekata javne turističke infrastrukture za kandidiranje istih na fondove Europske unije. Svjesni problema s kojima se suočavaju osobe s invaliditetom i smanjene pokretljivosti, Ministarstvo turizma predviđa i rješavanje infrastrukturnih problema osoba s invaliditetom i smanjene pokretljivosti (pristupi objektima u službi turizma, lift za ulazak u more, prilazne rampe, prilagođeni javni sanitarni čvorovi i dr.).

Program kreditiranja seoskog turizma temelji se na kreditnim sredstvima poslovnih banaka i Hrvatske banke za obnovu i razvitak (HABOR), te sredstvima državnog proračuna za subvencioniranje kamata. U provedbi Programa može sudjelovati Hrvatska agencija za malo gospodarstvo (HAMAG) izdavanjem jamstva kao sredstva osiguranja povrata kredita. Program kreditiranja seoskog turizma namijenjen je fizičkim i pravnim osobama koje su upisane u Upisnik poljoprivrednih gospodarstava i registrirane za obavljanje ugostiteljske i turističke djelatnosti. U 2009. godini evidentirano su 353 turističkih seoskih gospodarstava.

Programom poticanja posebnih oblika turizma na kontinentu želi se potaknuti razvoj, unapređenje i sigurnost odvijanja posebnih oblika turizma na kontinentu (športsko-rekreativni, avanturistički, zdravstveni, omladinski, kongresni, ekoturizam, lovni, ribolovni, vjerski itd.) s ciljem obogaćivanja turističke ponude na kontinentu.

Ciljevi razvoja hrvatskog turizma u 2011.:

- Zadržavanje pozicije Hrvatske na međunarodnom tržištu kao sigurne, privlačne, gostoljubive, ekološki osvještene turističke zemlje s prepoznatljivim turističkim proizvodom
- Nastavak promotivnih i dr. tržišnih aktivnosti na tradicionalnim tržištima, kao i na novim emitivnim tržištima
- Povećanje stupnja korištenja smještajnih i drugih kapaciteta s naglaskom na produljenje turističke sezone
- Ostvarenje fizičkog obujma turističkog prometa najmanje na razini 2008. godine
- Daljnje smanjenje sive ekonomije i rada na crno
- Provedba zakonskih i provedbenih propisa iz područja turizma
- Daljnji nastavak aktivnosti svih razina javnog i privatnog sektora za poticanje "greenfield" i "brownfield" projekata u hrvatskom turizmu u cilju stvaranja novih kvalitetnih smještajnih kapaciteta i dodatnih sadržaja
- Poticanje obnove/uređenja postojećih objekata
- Restrukturiranje i nastavak privatizacije hotelskih tvrtki u kojima država ima udjel u vlasništvu
- Poticanje razvoja posebnih oblika turizma
- Podrška nastavku realizacije projekata kongresnih centara

- Podizanje kvalitete smještaja i poticanje organiziranog plasmana kapaciteta u vlasništvu građana
- Podizanje konkurentnosti i promocija turističkih sadržaja uz glavne prometnice i u kontinentalnom dijelu uopće i njihova intenzivnija promocija
- Poticanje povećanja domaćeg turističkog prometa
- Podrška kvalitetnom povezivanju svih sudionika u lancu od domaće proizvodnje do pružanja usluga u turizmu
- Daljnje podizanje svijesti i jačanje koordinacije u ostvarivanju pripremnih i provedbenih aktivnosti turističke godine između svih sudionika javnog i privatnog sektora na svim razinama

Da bi se ostvarili navedeni ciljevi, potrebno je uključiti sve subjekte koji neposredno ili posredno sudjeluju u turističkom proizvodu/ponudi.

Mjere i aktivnosti na razini gospodarskih subjekata:

- uređenje svih smještajnih objekata i poboljšanje standarda i kvalitete usluživanja
- razvoj dodatne ponude i sadržaja s ciljem produženja sezone
- edukacija matičnih i dr. stručnih djelatnika s ciljem podizanja kvalitete usluživanja
- veće uključivanje gospodarskih subjekata iz drugih sektora koji imaju koristi od turizma u turističke promotivne tržišne kreativnosti radi ostvarivanja snažnijih učinaka
- izgradnja novih i uređenje postojećih hotela i drugih kapaciteta
- privatizacija hotelsko-turističkih društava
- racionalizacija internih troškova poslovanja
- aktivno i kontinuirano praćenje stanja i kretanja na tržištu te cjenovno i drugo prilagođavanje s ciljem izbjegavanja negativnih utjecaja sezonskih oscilacija i drugih tržišnih poremećaja

Mjere i aktivnosti na razini Županija, lokalne samouprave i turističkih zajednica:

- definiranje turističke ponude pojedinih destinacija
- jačanje suradnje između javnog i privatnog radi stvaranja preduvjeta za kvalitetno upravljanje destinacijom
- donošenje prostornih planova kojima će se utvrditi turističke zone kako bi se osigurao dugoročno održivi razvoj, smanjila neplanska izgradnja, te smanjio sukob interesa domaćeg stanovništva i turističkog razvoja
- poboljšati lokalnu i komunalnu infrastrukturu (županijske i lokalne ceste, parkirališta, javna rasvjeta, vodoopskrba, odvodnjavanje, uklanjanje otpada i dr.)
- poboljšati lokalni javni prijevoz
- osigurati komunikaciju i koordinaciju županijskih urava za ceste s ostalim odgovornim subjektima prilikom preusmjerenja prometa alternativnim pravcima, kao i kod ostalih poteškoća u odvijanju prometa
- uskladiti dinamiku izvođenja građevinskih i komunalnih radova u turističkim mjestima vodeći računa o potrebama gostiju na način da svi radovi završe najkasnije do 1. lipnja
- uskladiti radno vrijeme i osigurati kontinuirano funkcioniranje različitih uslužnih i dr. djelatnosti s potrebama gostiju, posebice u vrijeme državnih i dr. praznika, te trajanja turističke sezone
- poboljšati preventivnu i protupožarnu zaštitu
- intenzivnije uključiti komunalne redare u aktivnosti osiguranja komunalnog reda i mira
- poduzeti mjere i aktivnosti u sprječavanju stvaranja buke u turističkim odredištima
- poduzeti mjere pripreme i poboljšati kvalitetu i sigurnost turističke ponude na prostorima izvan naselja i javnih prometnica na kojima se odvijaju pustolovni i drugi turistički sadržaji
- urediti turistička mjesta i javne sadržaje te osigurati javne usluge namijenjene turistima
- poticati razvoj i unapređenje dodatne ponude i sadržaja namijenjenih turistima

- dodjelom koncesija i povoljnijih uvjeta, poticati razvoj obrta i malog poduzetništva posebice onog koji se temelji na proizvodnji autohtonih i tradicijskih proizvoda
- utvrditi program otvaranja turističkih ambulanti u skladu s turističkim kapacitetima i očekivanim turističkim prometom
- pojačati suradnju s inspeksijskim službama na suzbijanju sive ekonomije i rada na crno
- uvođenje i stavljanje u funkciju neiskorištenih smještajnih kapaciteta

Smjernice razvoja seoskog turizma:

- izrada Strategije razvoja ruralnog prostora
- povezivanje dvaju strateških grana razvoja ruralnih prostora: poljoprivrede i turizma
- postizanje uravnoteženog regionalnog razvoja, usklađenje programa potpora i poticaja na svim razinama
- obogaćivati ukupnu turističku ponudu u ruralnim područjima jer se time izravno potiče razvoj destinacija seoskog turizma
- konkurentnost Hrvatske na međunarodnom tržištu
- ravnomjerni regionalni razvoj
- samozapošljavanje i motiviranje mladih na ostanak u ruralnim područjima
- trajna zaštita, implementacija i poštivanje visokih ekoloških standarda te dugoročno održiva valorizacija turističkih potencijala
- edukacija zaposlenih u turizmu
- povećanje udjela kontinentalnog turizma u ukupnom turističkom prometu

5. STANJE TURIZMA NA PODRUČJU OSJEČKO-BARANJSKE ŽUPANIJE I DOSADAŠNJE AKTIVNOSTI

Danas Osječko-baranjska županija bilježi oko 188.000 noćenja i prema tim podacima je u vrhu kontinentalnih županija i po relevantnim pokazateljima, ali i po stopama rasta.

Dosadašnji turistički razvitak Osječko-baranjske županije temeljio se na valorizaciji prirodnih resursa, kulturno-povijesnih sadržaja, geoprometnom položaju i dostignutoj razini turističko-ugostiteljskih kapaciteta.

U tako definiranom prostoru, turističke potencijale Županije čine područja pod posebnim režimima zaštite, područja uz vodotoke Dravu, Dunav i njihove pritoke, brojne prirodne i umjetne akumulacije, ribnjaci, šume s bogatstvom i raznolikošću flore i faune, poljoprivredna i vinorodna područja te termalni izvori koji pružaju mogućnosti za razvitak različitih oblika selektivnog turizma: izletničkog, zdravstveno-rekreacijskog, edukativnog, ekološkog, lovnog, ribolovnog i dr.

Dosadašnji turistički razvitak na području Županije rezultirao je formiranjem i diferenciranjem pojedinih turističkih lokaliteta i područja, koja se u odnosu na prostorni razmještaj mogu grupirati na područja gradova, zaštićena područja, područja uz vodotoke i akumulacije i područja termalnih izvora.

Postojeći smještajni kapaciteti uglavnom su vezani uz gradove Osijek, Donji Miholjac, Đakovo, Našice i Belišće. Ovi centri razvili su se u turističke centre prvenstveno zbog potreba poslovnog i tranzitnog turizma. Sa svojim kulturno-povijesnim sadržajima i graditeljskom baštinom ovi gradovi mogu zadovoljiti i kulturne potrebe potencijalne turističke klijentele.

Od ostalih smještajnih kapaciteta ističu se kapaciteti vezani uz zdravstveni i rekreacijski turizam u Bizovcu te u novije vrijeme kapaciteti u privatnom smještaju u manjim naseljima u Baranji.

Znatan napredak svih turističkih pokazatelja u zadnjih nekoliko godina znatno je usporen u 2009. godini, ali uspjehom smatramo i zadržavanje razine iz 2008. godine čemu je umnogome pridonijelo organiziranje velikih manifestacija u Osijeku i to Svjetskog prvenstva u rukometu, Europskog prvenstva u streljaštvu, te Svjetskog gimnastičkog kupa, a sve je vidljivo u tablici 2. ispod teksta.

U posljednje vrijeme sve su značajnija ulaganja Belja kao dijela koncerna Agrokor u turistički sektor, kroz upotpunjavanje baranjske eno-gastronomske, a u budućnosti i hotelske ponude, posebice ako se uzme u obzir da su proširena i na Vukovarsko-srijemsku županiju, te će na taj način činiti jednu turističku cjelinu u budućnosti.

Valja istaknuti i značajne napore Osječko-baranjske županije na daljnjem unapređenju turističke ponude što se očituje kroz stalnu financijsku potporu projekata Turističke zajednice, ali i kroz velike turističke projekte kao što je gradnja luka za putničke brodove u Batini i Aljmašu, mreža turističko vinskih cesta na području Osječko-baranjske županije i slično.

Dolasci i noćenja turista po županijama, gradovima i općinama od siječnja do prosinca 2009.

Tablica 3. Statistički podaci o broju turista, te broju noćenja u Županiji

		Ukupno	Domaći	Strani	Indeksi		
					I. – XII. 2009.		
					I. – XII. 2008.		
		ukupno	domaći	strani			
Osječko-baranjska županija	dolasci	78 382	58 870	19 512	88	84	99
	noćenja	187 422	139 741	47 681	99	92	127
Beli Manastir	dolasci	4 064	2 893	1 171	102	100	110
	noćenja	10 015	6 877	3 138	163	162	166
Belišće	dolasci	296	179	117	255	188	557
	noćenja	714	434	280	223	157	636
Donji Miholjac	dolasci	1 827	1 280	547	79	73	99
	noćenja	5 040	4 206	834	74	71	95
Đakovo	dolasci	5 751	4 487	1 264	66	63	76
	noćenja	10 583	8 318	2 265	86	88	80
Našice	dolasci	4 600	3 431	1 169	84	81	94
	noćenja	10 147	7 274	2 873	86	77	121
Osijek	dolasci	43 052	31 072	11 980	91	85	115
	noćenja	96 209	68 156	28 053	100	90	143
Valpovo	dolasci	2 728	2 075	653	100	96	113
	noćenja	13 810	10 655	3 155	198	191	228
Bilje	dolasci	2 672	2 183	489	94	91	110
	noćenja	6 975	5 360	1 615	70	64	104
Bizovac	dolasci	10 154	8 654	1 500	79	84	59
	noćenja	28 017	24 079	3 938	86	87	78
Čeminac	dolasci	73	69	4	-	-	-
	noćenja	142	138	4	-	-	-
Čepin	dolasci	1 399	1 258	141	89	96	54
	noćenja	2 073	1 870	203	73	82	37
Darda	dolasci	39	-	39	-	-	-
	noćenja	257	-	257	-	-	-
Draž	dolasci	147	60	87	-	-	-
	noćenja	537	221	316	-	-	-
Đurđenovac	dolasci	22	-	22	40	-	40
	noćenja	66	-	66	42	-	42
Erdut	dolasci	278	237	41	113	119	87
	noćenja	364	274	90	90	100	69
Kneževi Vinogradi	dolasci	1 203	938	265	93	158	38
	noćenja	2 292	1 799	493	103	140	53
Trnava	dolasci	56	47	9	82	121	31
	noćenja	87	67	20	71	134	27
Viljevo	dolasci	18	4	14	-	-	-
	noćenja	91	10	81	-	-	-
Donja Motičina	dolasci	3	3	-	-	-	-
	noćenja	3	3	-	-	-	-

Izvor: Državni zavod za statistiku

Tablica 4. Statistički podaci o broju turista i broju noćenja tijekom 2005., 2006., 2007., 2008., 2009. i 2010. godine na području Osječko-baranjske županije

	TURISTI			NOĆENJA		
	domaći	strani	ukupno	domaći	strani	ukupno
2005.	47.783	14.868	62.651	113.063	30.711	143.774
2006.	59.162	17.151	76.313	125.098	38.265	163.363
2007.	65.118	19.606	84.724	137.252	39.604	176.856
2008.	69.765	19.621	89.765	151.414	37.512	188.926
2009.	58.870	19.512	78.382	139.741	47.681	187.422
2010.	52.465	19.284	71.749	118.283	40.978	159.261

Izvor: Državni zavod za statistiku

Hoteli i ostali smještajni kapaciteti na području Osječko-baranjske županije

Tablica 5. Hoteli i ostali smještajni objekti

r.b.	Naziv objekta	kategorizacija	Mjesto	Broj ležaja
1.	Hotel Osijek	****	Osijek	260
2.	Hotel Waldinger	****	Osijek	31
4.	ZOO hotel	****	Osijek	35
4.	Hotel Patria	****	Beli Manastir	80
5.	Hotel Blaža	***	Đakovo	46
6.	Hotel Đakovo	***	Đakovo	50
7.	Hotel Silver	***	Osijek	50
8.	Hotel Vila Ariston	***	Osijek	21
9.	Hotel Millennium	***	Osijek	20
9.	Hotel Drava	***	Osijek	18
9.	Hotel Villa Valpovo	***	Valpovo	20
10.	Hotel Slavona	***	Donji Miholjac	13
11.	Hotel Borik	**	Donji Miholjac	93
12.	Hotel Central	**	Osijek	60
13.	Hotel Mursa	**	Osijek	260
14.	Hotel Park	***	Našice	100
15.	Hotel Termia	**	Bizovac	205
16.	Hotel Toplice	*	Bizovac	90
UKUPNO (HOTELSKI KAPACITETI U OBŽ)				1.449
UKUPNO (OSTALE VRSTE SMJEŠTAJNIH KAPACITETA)				cca 700
UKUPNO (SMJEŠTAJNI KAPACITETI U OBŽ)				cca 2.150

Izvor: TZ Osječko-baranjske županije

6. PROMET U FUNKCIJI RAZVITKA TURIZMA

Turizam i promet nedjeljivo su povezani jer je turizam ostvariv jedino uz privremenu promjenu mjesta boravka osoba koje u njemu sudjeluju, a za to je nužno koristiti neku vrstu prometnog sredstva. Nije stoga čudno da se turizam kao masovna pojava javlja gotovo istovremeno s razvojem prometnih sustava koje takav prijevoz omogućava. Što više, razvojni pragovi turizma podudaraju se s razvojnim pragovima pojedinih vrsta prometa. Slično se može očekivati i u budućnosti, pa je nužno razvitak prometa i turizma planirati u suglasju. Turizam se više ne događa samo u nekim izabranim mjestima, nego turističke destinacije postaju sve regije u Republici Hrvatskoj.

6.1. CESTOVNI PROMET

Županija se nalazi u Euroregiji Dunav-Drava-Sava. U skoroj budućnosti kroz Županiju će prolaziti TEM (Transeuropean Motorway), nazvan "koridor Vc" kao euroregionalna poveznica na prometnom pravcu Baltik-Srednja Europa-Jadran.

Županija ukupno ima 1.669 km cesta, od čega 479 km državnih, 643 km županijskih i 547 km lokalnih cesta, željezničke pruge se obnavljaju i moderniziraju. Riječni promet je nedovoljno zastupljen u odnosu na druge prometne grane, iako je to najrentabilniji i ekološki najprihvatljiviji oblik prijevoza.

Cestovni promet zbog svojih karakteristika koje omogućuju veliku slobodu kretanja putnicima u realizaciji turističkih tijekova ima najznačajniju ulogu.

Za razvoj regije važna je povezanost cestovnom infrastrukturom prema zapadu autocestom i podravskom magistralom, te na sjever cestom prema Mađarskoj, i na jug prema Federaciji Bosni i Hercegovini, kao i željezničkim prugama.

Koridor V/C, prolazi kroz najrazvijeniji dio slavonsko-baranjske regije. U neposrednom utjecaju autoceste nalazit će se područja gradova Beli Manastir, Osijek, Vinkovci, Đakovo i Slavonski Brod. Izgradnjom ove autoceste Slavonija i Baranja dobiva mogućnost uključenja u glavne europske prometne tokove, odnosno u globalni europski gospodarski sustav. U 2007. godini otvorena je dionica Đakovo - Sredanci, a dovršetak radova na dionici Đakovo-Osijek planiran je do 31.03. 2009. godine. Preostali su radovi (završni sloj asfalta, postavljanje signalizacije)

Cestovni prijevoz putnika

Najveći prijevoznik putnika u cestovnom prijevozu u Županiji je Panturist d.d. Osijek. Posebni linijski prijevoz, ugovorni prijevoz radnika i učenika, slobodni prijevoz i ekskurzije, najam autobusa, organiziranje izleta, ljetovanja i zimovanja sastavni su dio njihove ponude usluge. Panturist d.d. Osijek ima redovite linije za sve veće gradove u Francuskoj, Njemačkoj, Švicarskoj i Srbiji..

Tablica 6. Podaci o cestovnom prijevozu putnika

	Broj autobusa	Preveženi putnici	Prijedeni kilometri	Nove linije	Novokupljeni autobusi
2006.	133	-	12.717.890	Osijek↔Mostar Osijek↔Doboj	3
2007.	129	1.990.000	12.487.000	nije bilo novih linija	14
2008.	128				9
2009.	121	1.720.000	11.144.000	Šibenik↔Beograd Osijek↔Pula	12
2010.	113	1.535.048	9.797.000	Split-(Zagreb)-Pariz Osijek↔Rovinj	11

Izvor: Panturist Osijek

6.2. ŽELJEZNIČKI PROMET

Zbog svog položaja Hrvatska, odnosno Slavonija i Baranja, nalazi se na raskrižju prometnih tokova. Kako ostale zemlje koje su u tranziciji ulažu znatna sredstva za modernizaciju svojih željeznica, tako i Hrvatska mora obnoviti i modernizirati postojeću infrastrukturu željezničkog prometa. Modernizacija se prije svega treba odnositi na obnovu donjeg postroja pruge kako bi se komercijalna brzina vlakova podigla i na elektrifikaciju pruga koje se nalaze na glavnim prometnim koridorima.

Putnički prijevoz Osijek

Županija i Hrvatske željeznice d.o.o. Zagreb potpisale su 12. listopada 2004. godine Ugovor o poslovnoj suradnji na realizaciji Projekta uvođenja brze željezničke linije Osijek-Đakovo-Slavonski Brod-Zagreb. Županija je za usluge promidžbe u svom Proračunu osigurala sredstava u iznosu 200.000,00 kuna. Navedenim Ugovorom Hrvatske željeznice su se obvezale da će u razdoblju od 12. prosinca 2004. godine do 9. prosinca 2006. godine voziti na relaciji Osijek-Đakovo-Slavonski Brod-Zagreb Osijek Inter City vlakove broj 550/551 pod nazivom "Slavonija".

Uvođenjem brze željezničke linije Osijek-Đakovo-Slavonski Brod-Zagreb, uključivanjem u promet novih nagibnih vlakova skratilo se vrijeme putovanja na navedenoj relaciji, odnosno bolje i brže se prometno povezaloo istočnu Slavoniju sa samim središtem Hrvatske. Uveden je novi par vlakova (nove trase) na relaciji Osijek-Virovitica-Osijek, s polaskom iz Osijeka u 4.58 sati i povratkom iz Virovitice u 7,35 sati, te Osijek-Dalj s polaskom iz Osijeka u 15,35 i povratkom iz Dalja u 16,37 sati. Od novog voznog reda (14. 12. 2008. g.) puštena je u promet pruga Vinkovci - Osijek - Vinkovci s pet vlakova u odlasku i šest u dolasku u Osijek. U 2009. nije puštena u promet niti jedna nova željeznička linija. Od 12.12.2010. ukinut je putnički prijevoz na relaciji Bizovac – Belišće. Na relaciji Osijek-Vinkovci –Osijek uvedena su tri nova vlaka, s tim da idu izravno iz Županje(preko Vinkovaca), a jedan vozi izravno za Županju iz Osijeka.

Tablica 7. Pregled prijevoza putnika u željezničkom prometu

	Prevezeno putnika	U unutarnjem prometu	U međunarodnom prometu	Putnički kilometri
2003.	849.426	845.080	4.346	38.156.324
2004.	387.126	384.348	2.778	18.458.452
2005.	1.003.446	997.609	5.837	34.537.632
2006.	992.048	986.283	5.765	45.467.146
2007.	971.044	964.997	6.047	42.811.108
2008.	986.179	978.804	7.375	43.724.375
2009.	1.275.336	1.268.080	7.256	56.114.784
2010.	1.168.282	1.160.663	7.619	52.572.690

Izvor: Regionalna jedinica Hrvatske željeznice Putnički prijevoz Osijek

6.3. RIJEČNI PROMET

Rijeke Drava i Dunav predstavljaju važnu riječnu prometnicu uzvodno prema Srednjoj Europi i na istok prema Crnom moru. Rijeka Drava ima status međunarodnog plovnog puta od ušća do Osijeka (23 km). Obzirom na međunarodne konvencije, gdje su definirani uvjeti koje plovni put mora zadovoljiti da bi dobio takav status, potrebno je stalno ulaganje u održavanje plovnog puta. U 2003. godine osnovana je Agencija za plovne putove, koja ima zadaću da plovne putove u Hrvatskoj osposobi za plovidbu i najsuvremenijih plovila.

Riječni promet je trenutno najjeftiniji i ekološki najprihvatljiviji oblik prometa. Uređenjem plovnih putova i lučke infrastrukture veliki dio protoka roba preusmjerio bi se na rijeke. Oživljavanje riječnog prometa povlači za sobom i razvoj kombiniranog prometa u koji su uključene sve prometne grane. Optimalizacija, projektiranje i izgradnja putničko-riječnog graničnog ulaza kod Batine i kod ušća Drave u Dunav (Aljmaša) sa pristaništem i carinskom (graničnom) službom nameće se kao uvjet ako se žele iskoristiti zemljopisne prednosti i osigurati mogućim turistima dolazak vodenim putem.

Pristaništa u Batini i Aljmašu bit će vrata za ulaz u Županiju sa svim vidovima turizma koja ona može pružiti. Županija postaje vrlo atraktivna destinacija velikih riječnih "Cruiser-a" na liniji putničkih brodova Beč, Budimpešta, Crno More, a u sklopu europskog koridora riječnih plovni puteva od Rostoka do Varne.

6.4. ZRAČNI PROMET

U lipnju 2001. godine počela je obnova Zračne luke Osijek d.o.o., a službeno je otvoren 2. prosinca 2001. godine. Zračna luka Osijek opremljena je za prihvat komercijalnih zrakoplova, obnovljena je kompletna infrastruktura.

Zračna luka Osijek-Klisa je međunarodna zračna luka, nalazi se na državnoj cesti D2 Osijek-Vukovar, dvadeset km jugoistočno od centra Osijeka, te 18 km zapadno od Vukovara. Ima jednu uzletno-sletnu stazu duljine 2500 m i širine 45 m, stajanku za zrakoplove veličine 300 x 90 m sa obilježene četiri pozicije za parkiranje zrakoplova tipa A319/320 i svu potrebnu opremu koja omogućava prihvat i otpremu zrakoplova maksimalne težine do 190 tona (npr. IL76), odnosno zrakoplova do uključivo VII vatrogasne kategorije. U određenim uvjetima moguć je prihvat i otprema i zrakoplova B747-400 u cargo verziji, za koji je osigurana potrebna oprema. Po svojim karakteristikama, Zračna luka Osijek ima kodnu oznaku 4D prema klasifikaciji ICAO-a. Zračna luka Osijek je operativna tijekom 24 sata.

S aspekta putničkog prometa koriste se kapaciteti putničke zgrade čija je prvobitna površina od 1300m² uvećana za dio dogradnje na prostoru odlazećeg gate-a od cca 200m², kako bi ispunila zahtjeve zrakoplovnih kompanija. Putnička zgrada sa instaliranim sustavima i opremom omogućava protok od 200 do 400 putnika na sat, odnosno 100 000 do 150 000 putnika godišnje.

Tijekom ljetne sezone prošlih godina postojale su redovne putničke linije za Split i Dubrovnik ili Zagreb. U 2009. godini nacionalni zrakoplovni prijevoznik Croatia Airlines, zrakoplovima DASH8-Q400 sa 76 putničkih mjesta, jednom tjedno, povezivao je Osijek sa Splitom i Zagrebom. Preko Zagreba putnicima su na raspolaganju bili letovi za Dubrovnik, Zadar i Pulu. U 2010. godini Croatia Airlines je letio iz Osijek za Split i za Dubrovnik, 1x tjedno tijekom ljetne sezone. Na ukupno 19 letova Croatia Airlines iz Osijeka prema Dubrovniku i Splitu prevezeno je ukupno 2010 putnika, što je 48% više nego u 2009. godini. U 2011. godini nacionalni avioprijevoznik Croatia Airlines najavio je za ljetnu sezonu od 20.06. do 06.09., prema Dubrovniku (1x tjedno - ponedjeljkom) i Splitu (1x tjedno - utorkom).

Redoviti međunarodni putnički promet započeo je 14. ožujka 2008. godine kada je zrakoplovna tvrtka Germanwings uspostavila 2 x tjedno letove kojima je povezala Osijek sa Köln-om (Njemačka), dok je od 2009. godini putnicima na raspolaganju bila 2x tjedno linija Osijek - Frankfurt/Hahn zrakoplovima Boeing 737-800 irske niskotarifne zrakoplovne kompanije Ryanair.

Promet Ryanair-ovim zrakoplovima na liniji Frankfurt/Hahn - Osijek odvijat će se i tijekom ljetne sezone 2011. dva puta tjedno (srijeda i nedjelja), kojima će biti prevezeno najmanje 16.000 putnika. Ugovorom je definirana i mogućnost prometovanja navedene linije i tijekom cijele godine, čime je moguće ostvariti promet veći od 22.000 putnika.

Tablica 8. Međunarodni redoviti putnički promet 2009. i 2010.

Putnika 2009.			Izvršene operacije			Popunjenost %	
iskrcano	ukrcano	ukupno	slijetanje	polijetanje	ukupno	dolazak	odlazak
6.345	6.712	13.057	49	49	98	68,51	72,48
Putnika 2010.			izvršene operacije			popunjenost	
iskrcano	ukrcano	ukupno	slijetanje	polijetanje	ukupno	dolazak	odlazak
6.912	7.330	14.242	50	50	100	73,14	77,57

Tablica 9. Ukupni putnički promet 2010.

UKUPNO 2010	Vrsta prometa		Putnika	Operacija zrakoplova
	domaći	-redovni	2.012	38
-neredovni		430	351	
međunarodni	-redovni	14.242	100	
	-neredovni	4.143	295	
ukupno		20.827	792	

Osim redovitog prometa, zračna luka redovno prihvaća charter letove i letove poslovne i generalne avijacije, vidljivo u tablici 2. - neredovni promet, te svojim individualnim pristupom svakom korisniku omogućuje kvalitetnu i brzu uslugu. Od 2009. godine vidljiv je i porast charter letova - neredovitog međunarodnog putničkog prometa. U 2010. godini na turističkim charter letovima za Tunis prevezeno je 3.500 putnika te su isti letovi najavljeni i za 2011. godinu.

Kako je jedna od nužnih pretpostavki razvoja turizma Osječko-baranjske županije i prometna povezanost, kako unutar države tako i s emitivnim i receptivnim turističkim tržištem, razvoj zračnog putničkog prometa, nove linije i destinacije znače bolju povezanost i dostupnost, ali i unapređenje turističkog proizvoda županije, doprinos promociji turizma kontinentalne Hrvatske, regije i destinacija te povećanje dolazaka i noćenja turista i posjetitelja. Istovremeno se obogaćuje turistička ponuda te dodatno razvijaju kulturni, zabavni, športski i drugih programi destinacije.

6.5. VOŽNJA BICIKLOM

Vožnja biciklom kroz prirodu je uvijek izvanredan i neponovljiv doživljaj. Mnoge staze već postoje: dunavski i dravski nasipi, prosjeke kroz šume i sporedne seoske ceste. Izgradnja biciklističke staze u podnožju nasipa ceste Osijek-Bilje u dužini od 4,7 km je potaknuta od Općine Bilje, a izgradnja je započela u travnju 2004. godine, te je dovršena tijekom 2006.

Koristeći baranjske biciklističke staze, dolaskom na dravski nasip, biciklisti mogu nastaviti istim na zapad prema Donjem Miholjcu i Mađarskoj. Biciklističke staze mogu se spojiti s mrežom biciklističkih staza ostalih županija uz Dravu i Muru, i stazama u Sloveniji i Austriji. Time će se dobiti europska turistička biciklistička transverzala. Inicijator projekta "Biciklističke staze duž Dunava", od izvora do Delte, je GTZ - Njemačko društvo za tehničku suradnju, koje u više od 130 zemalja svijeta realizira razvojne programe i projekte s ciljem poboljšanja uvjeta življenja. "Turizam duž rijeke Dunav" međunarodni je projekt koji je iniciralo GTZ (German Organization for Technical Cooperation), uz potporu njemačkog ministarstva gospodarstva, a koji je ove godine dobio i potporu Ministarstva mora, turizma, prometa i razvitka Republike Hrvatske.

U nizu mogućnosti koje pruža rijeka Dunav, posebno se ističe cikloturistička staza duž riječnog toka. Riječ je o jednoj od omiljenih europskih destinacija cikloturista iz Njemačke i Austrije te djelomično Mađarske. Projekt je iniciran ciljem da se kroz proširenje turističke ponude potakne regionalni i lokalni razvoj područja uz rijeku Dunav, uz istovremeno uključivanje i umrežavanje postojećih turističkih i ostalih potencijala. Projekt je pokazao dobre rezultate kroz otvaranje značajnog broja "Bike & Bed" smještaja u općini Bilje, značajnim povećanjem broja noćenja na području Općine Bilje kao i nastavkom realizacije drugih projekata s područja biciklizma kao što su:

- Panonski put mira od Osijeka do Sombora - nositelji projekta Ekološko društvo "Zeleni Osijek" koji su u sklopu projekta označili stazu i postavili edukativne karte za bicikliste duž staze;
- Dravska biciklistička ruta - projekt se nadovezuje na Dunavsku biciklističku rutu i očekuje se njegova provedba, a u Osječko-baranjskoj županiji uključeni su gradovi Belišće, Donji Miholjac i Valpovo, te njihove turističke zajednice.

Uprava za sustav turističkih zajednica i selektivne oblike turizma podržava ovaj projekt koji omogućava razvoj turizma kao gospodarske perspektive Osječko-baranjske i Vukovarsko-srijemske županije te daje značenje Dunavu kao simbolu europskog ujedinjenja i proširenja Europske Unije u jugoistočnoj Europi.

7. TURISTIČKA ZAJEDNICA OSJEČKO-BARANJSKE ŽUPANIJE

7.1. IZVJEŠĆE O RADU ZA 2010. GODINU

Turističke zajednice osnivaju se radi promicanja i unapređenja turizma Republike Hrvatske i gospodarskih interesa pravnih i fizičkih osoba koje pružaju ugostiteljske i druge turističke usluge ili obavljaju drugu djelatnost neposredno povezanu s turizmom na način da upravljaju destinacijom na razini za koju su osnovane.

Sustav turističkih zajednica čine: turističke zajednice mjesta, turističke zajednice općina, turističke zajednice gradova, turističke zajednice područja, turističke zajednice županije, Turistička zajednica Grada Zagreba i Hrvatska turistička zajednica.

Turistička zajednica se obvezno osniva kao:

1. turistička zajednica općine ili grada na čijem je području najmanje jedno naselje razvrstano u A ili B turistički razred,
2. turistička zajednica područja za područje na kojem nisu osnovane turističke zajednice općina i gradova,
3. Turistička zajednica Grada Zagreba za područje Grada Zagreba,
4. turistička zajednica županije za područje županije,
5. Hrvatska turistička zajednica za područje Republike Hrvatske.

Pod uvjetima propisanim Zakonom o turističkim zajednicama, turistička zajednica može se, uz prethodnu suglasnost Ministarstva turizma, osnovati kao:

1. turistička zajednica općine ili grada za područje općine ili grada na kojem ni jedno naselje nije razvrstano u A ili B turistički razred,
2. kao turistička zajednica mjesta za područje jednog naselja razvrstanog u A turistički razred.

U slučaju osnivanja neobvezne turističke zajednice, općina ili grad osiguravaju sredstva za financiranje rada turističke zajednice.

Zadaće turističke zajednice županije su sljedeće:

1. promocija turističke destinacije na razini županije samostalno i putem udruženog oglašavanja,
2. upravljanje javnom turističkom infrastrukturom danom na upravljanje od strane županije,
3. sudjelovanje u definiranju ciljeva i politike razvoja turizma na nivou županije u svezi s politikom planiranja razvoja turizma na nacionalnom nivou,
4. izrada planova razvoja turizma na nivou županije,
5. promocija turističke ponude županije u zemlji i inozemstvu u koordinaciji s Hrvatskom turističkom zajednicom,
6. obogaćivanje ukupne turističke ponude županije i kreiranje novih proizvoda turističke regije, a poglavito u selektivnim oblicima turizma (seoski, kulturni, zdravstveni turizam i dr.),
7. pružanje stručne i svake druge pomoći turističkim zajednicama s područja županije u pitanjima važnim za njihovo djelovanje i razvoj, te poticanje i pomaganje razvoja turizma na područjima koja nisu turistički razvijena,
8. koordinacija djelovanja i nadzor izvršavanja ciljeva i zadaća turističkih zajednica općina i gradova s područja županije,
9. sudjelovanje u izradi planova razvoja turizma i strateškoga marketinškog plana hrvatskog turizma,
10. poticanje, očuvanje, unapređivanje i promicanje svih postojećih turističkih resursa i potencijala, te turističke ponude županije,
11. prikupljanje i tjedna i mjesečna obrada podataka o turističkom prometu i svih drugih podataka bitnih za praćenje izvršenja postavljenih ciljeva i zadaća (zbirno izvješće općina i gradova),
12. obavljanje informativnih poslova u svezi s turističkom ponudom,
13. izrada polugodišnjih i godišnjih izvješća, analiza i ocjena ostvarenja programa rada i financijskog plana turističke zajednice županije,
14. ustrojavanje jedinstvenog turističkog informacijskog sustava, sustava prijave i odjave turista i statističke obrade prema turističkim zajednicama nižeg ustroja i Hrvatskoj turističkoj zajednici,
15. objedinjavanje zajedničkih razvojnih projekata turističkih zajednica općina i gradova, te turističkih zajednica područja od značaja za županiju,
16. obavljanje i drugih poslova propisanih ovim Zakonom ili drugim propisom.

Turistička zajednica županije sudjeluje i provoditi programe i akcije Hrvatske turističke zajednice od zajedničkog interesa za sve subjekte u turizmu, te podizanja razine kvalitete turističke ponude Hrvatske.

Turističke zajednice županija surađuju s regionalnim turističkim organizacijama iz drugih zemalja i mogu biti članovi međunarodnih turističkih organizacija.

Na području Osječko-baranjske županije osnovane su sljedeće turističke zajednice:

Tablica 10. Turističke zajednice

Redni Broj	Turistička zajednica općine/grada/županije
1.	TZ Grada Osijeka
2.	TZ Grada Đakova
3.	TZ Grada Našica
4.	TZ Grada Valpova
5.	TZ Grada Belišća
6.	TZ Grada Donjeg Miholjca
7.	TZ Baranja
8.	TZ Općine Bizovac
9.	TZ Općine Draž
10.	TZ Općine Bilje
11.	TZ Općine Erdut
12.	TZ Osječko-baranjske županije

Izvor: TZ Osječko-baranjske županije

7.2. STANJE U TURIZMU OSJEČKO-BARANJSKE ŽUPANIJE

Dosadašnji turistički razvitak Osječko-baranjske županije temeljio se na valorizaciji prirodnih resursa, kulturno-povijesnih sadržaja, geoprometnom položaju i dostignutoj razini turističko-ugostiteljskih kapaciteta. U tako definiranom prostoru, formiranjem i diferenciranjem pojedinih turističkih lokaliteta i područja, koja se u odnosu na prostorni razmještaj mogu grupirati na područja gradova, turističke potencijale Županije čine područja pod posebnim režimima zaštite, područja uz vodotoke Dravu, Dunav i njihove pritoke, brojne prirodne i umjetne akumulacije, ribnjaci, šume s bogatstvom i raznolikošću flore i faune, poljoprivredna i vinorodna područja te termalni izvori koji pružaju mogućnosti za razvitak različitih oblika selektivnog turizma: izletničkog, zdravstveno-rekreativnog, edukativnog, ekološkog, lovnog, ribolovnog i dr.

Uočljiv je i znatan napredak svih turističkih pokazatelja u zadnjih nekoliko godina što je vidljivo iz tablica u nastavku teksta, a napredak se očituje ne samo u porastu broja noćenja već i u unapređenju turističke ponude i u stalnom porastu turističkih kapaciteta svih vrsta.

Valja istaknuti i značajne napore Osječko-baranjske županije na daljnjem unapređenju turističke ponude što se očituje kroz stalnu financijsku potporu projekata Turističke zajednice, ali i kroz velike turističke projekte kao što su:

- gradnja luka za putničke brodove u Batini i Aljmašu,
- Odluka o turističko-vinskim cestama kojom obuhvaća ugostiteljsko-turističku ponudu 4 vinogorja (Đakovo, Feričanci, Erdut i Baranja) s područja naše županije i
- obnova dvorca Eugena Savojskog u Bilju i stavljanje u turističku funkciju.

7.3. AKTIVNOSTI

Turistička zajednica nastavila je i u 2010. godini s projektom smeđe (turističke) signalizacije u okviru kojeg je postavljena signalizacija u suradnji s brojnim općinama i gradovima s područja Osječko-baranjske županije, a osigurano je sufinanciranje za postavljanje smeđe (turističke) signalizacije za općine Koška, Vladislavci, Petlovac i Petrijevi.

Turistička zajednica Osječko-baranjske županije je i u 2010. godini sudjelovala na sajmovima u zemlji i inozemstvu, te se posebno ističe nastup na manifestaciji Eko-etno u Zadru i suorganizacija Sajma lova, ribolova i seoskog turizma u Osijeku. Organizacija manifestacije Dani vina i turizma u suradnji s Hrvatskim zavodom za poljoprivredno-savjetodavnu službu i Osječko-baranjskom županijom koja je održana u Erdutskim vinogradima, a u cilju da se organizira svake godine u drugom vinogorju na području naše županije. TZ Osječko-baranjske županije uspješno se predstavila kroz posebne prezentacije u Veleposlanstvu RH u Parizu u suradnji s ostalim slavonsko-baranjskim turističkim zajednicama. Uključila se i u prezentaciju Obrtničke komore na Sajmu obrtništva u Puli, te u organizaciju Panonskog maratona koji prolazi kroz Osječko-baranjsku županiju.

Posebno je bitno za istaknuti da su tijekom 2010. godine u organizaciji Turističke zajednice, Osječko-baranjsku županiju posjetile brojne studijske grupe novinara i predstavnika turističkih agencija iz cijelog svijeta uz veliku pomoć Udruge turističkih vodiča Slavonije i Baranje. Turistička zajednica uključivala se u okviru svojih mogućnosti i u plaćene oblike oglašavanja, te je značajna suradnja s lokalnim medijima u cilju stvaranja pozitivnog turističkog ozračja u okruženju.

Turistička zajednica nastavila je s provođenjem akcije Volim Hrvatsku u okviru koje je provela natječaj za izbor najboljih likovnih i literarnih radova u kategoriji osnovnih škola, te najboljih likovnih radova u kategoriji dječjih vrtića. Provedena je i akcija Zeleni cvijet na županijskoj razini.

Turistička zajednica sudjelovala je u organizaciji i sufinanciranju brojnih manifestacija s područja Osječko-baranjske županije.

Nastavljeno je s dotiskom postojećih brošura i izradom novih tematskih letaka, plakata, brošura i sl., te ažuriranjem postojećih web-stranica, a u izradi je i nova web-stranica Turističke zajednice Osječko-baranjske županije. Izdana je tematska brošura Vinske ceste Osječko-baranjske županije koja je prezentirana na Danima vina i turizma u Erdutu. Hrvatska turistička zajednica financirala je izradu image-brošure Fantastična Baranja, a u izradi je image-brošura Slavonija za područje 5 slavonsko-baranjskih županija.

Turistička zajednica poticala je i razvoj novih turističkih proizvoda, te ih je u suradnji s partnerima kandidirala prema Hrvatskoj turističkoj zajednici i Ministarstvu turizma. Značajna sredstva (preko 700.000,00 kuna) osigurana su gospodarskim subjektima, udrugama i institucijama kroz mjeru Hrvatske turističke zajednice - Potpore projektima u turistički manje razvijenim područjima gdje je Turistička zajednica Osječko-baranjske županije imala ulogu koordinatora aktivnosti i projekata.

Financijski se uključila u projekt Zračne luke Osijek uvođenja redovne linije Osijek - Frankfurt, vodeće niskobudžetne aviokompanije Ryanair.

Pratila je i uključivala se u rad i programe edukacije Ekonomskog fakulteta u Osijeku, Udruge turističkih vodiča Slavonije i Baranje i Hrvatskog zavoda za poljoprivredno-savjetodavnu službu u segmentu enologije.

Turistička zajednica Osječko-baranjske županije obavljala je svoje redovne zadaće vezane uz prikupljanje i obradu podataka o resursima, novoootvorenim kapacitetima i sadržajima, dolascima i noćenjima turista, boravišnoj pristojbi i turističkoj članarini za svoje potrebe i potrebe Hrvatske turističke zajednice i Ministarstva turizma, te smo koordinirali rad lokalnih turističkih zajednica s područja Osječko-baranjske županije.

Sve ranije navedene aktivnosti rezultirale su značajnijim uključivanjem prostora Slavonije i Baranje u promidžbene aktivnosti ne samo lokalnih institucija nego i Hrvatske turističke zajednice i Ministarstva turizma što bi za cilj trebalo imati daljnji porast turističkih pokazatelja i unapređenje turističke ponude uključivanjem novih i nadgradnjom postojećih poduzetnika.

Turistička zajednica Osječko-baranjske županije sudjelovala je na sajmovima i posebnim prezentacijama u zemlji i inozemstvu u skladu sa svojim financijskim mogućnostima, a ovdje ističemo najznačajnije:

- Etno-eko Hrvatska, Hrvatska Europa Tour, Međunarodni sajam proizvoda i usluga ruralnih područja
- Suorganizacija SALORI - Osijek
- Dani vina i turizma.
- Dani slavonske šume u Našicama,
- Ljeto Valpovačko,
- Olimpijada starih športova u Brođancima,
- Miholjačko sijelo,
- Etno festival u Bilju,
- Jesen u Baranji,
- Baranjski bećarac,
- Sajam starih običaja i zanata,
- Đakovačke vezove,
- Land Art Festival Slama

Posebno su značajne, vrijedne nagrade koje je u 2007. godini osvojila Osječko-baranjska županija:

- Našice - 3. najuređeniji mali grad na kontinentu;
- Osijek - 2. u kategoriji velikih gradova;
- Valpovački perivoj 2. najuređeniji park na kontinentu;
- Komplet od 3 posude izrađen na grnčarskom kolu - Astaloš - 2. U Hrvatskoj kao i 1. mjesto u kategoriji likovnih radova za djecu osnovnih škola.

Turistička zajednica Osječko-baranjske županije u suradnji sa Slavonskom televizijom realizira svakodnevno serijale edukativno-ugostiteljsko-turističkih emisija:

- Ljetna razglednica i
- Kuharica

Cilj emisija je edukacija lokalnog stanovništva o potencijalima regije, očuvanje kulturno-turističke i gastronomske tradicije i promocija ugostiteljsko-turističkih resursa i potencijala. U 2007. godini projekti su upotpunjeni s ciljem stvaranja kvalitetnih DVD-materijala s prirodno-kulturnim i gastronomskim sadržajima.

Turistička zajednica u svom redovitom poslovanju surađuje s medijima, te je primila čitav niz domaćih i stranih novinara, te turističkih agencija i predstavila im resurse i potencijale kojima naša županija raspolaže.

Značajni su i zajednički projekti Turističke zajednice Osječko-baranjske županije i JU "PP Kopački rit" i to:

- označavanje poučnih staza u Parku prirode "Kopački rit";
- obnova Eko-brodice Liska;
- te druge ekološko-edukativne akcije u prostoru Parka prirode gdje je organizirana i dodjela priznanja za najbolje likovne i literarne radove u kategoriji dječjih vrtića i osnovnih škola.

Turistička zajednica Osječko-baranjske županije sudjelovala je u projektu i financijski potpomogla obnovu Etno-muzeja Šokačka kuća u Topolju i tiskanje promidžbenih materijala u suradnji s KUD-om Izip iz Topolja i Osječko-baranjskom županijom.

7.4. FINANCIJSKO IZVJEŠĆE TURISTIČKE ZAJEDNICE OSJEČKO-BARANJSKE ŽUPANIJE ZA 2010.

Tablica 11. Financijsko izvješće - prihodi

Red. broj	PRIHOD	Plan 2010 I-XII 2010	Realizacija 2010 I-XII 2010	% realizacije
1	2	3	4	5
1.	Turistička članarina	650.000	561.349,83	86,36
2.	Boravišna pristojba	80.000	96.699,32	120,87
3.	Županijski proračun	500.000	514.100,00	102,82
4.	HTZ	400.000	404.764,91	101,19
5.	Prihodi prenešeni iz prethodnih godina	20.000	45.837,05	229,19
6.	Prihodi od transfera	30.000	65.000,00	216,67
7.	Prihodi od kamata	3.000	249,75	8,33
	UKUPNO	1 683 000	1.688.000,86	100,30

Izvor: TZ Osječko-baranjske županije

Tablica 12. Financijsko izvješće - rashodi

Red. broj	RASHOD	Plan 2010 I-XII	Realizacija 2010 I-XII	% realizacije
1	2	3	4	5
1.	FUNKCIONALNI MARKETING	1 083 000	1.052.604,42	97,19
1.1.	Tisak i dotisak brošura, plakata	100 000	120.019,89	120,02
1.2.	Troškovi nastupa na sajmovima	200 000	254.036,99	127,02
1.3.	Turistička (smeđa) signalizacija	100 000	112.835,18	112,84
1.4.	Potpore, organizacija i suorganizacija manifestacija	150 000	214.215,07	142,81
1.4.1.	Kapitalne manifestacije od županijskog značaja	90.000	151.715,07	168,57
1.4.2.	Manifestacije lokalnog karaktera	60.000	62.500,00	104,17
1.5.	Medijski projekti	250 000	125.532,27	50,21
1.6.	Realizacija akcije Volim Hrvatsku	100 000	98.620,73	98,62
1.7.	Posjeti novinarski grupa i delegacija	100 000	73.735,56	73,74
1.8.	Provođenje edukacije - seminari	33 000	23.750,33	71,97
1.9.	Novi turistički proizvodi - sufinanciranje	50 000	29.858,40	59,72
2.	ADMINISTRATIVNI MARKETING	600 000	582.130,11	97,02
2.1.	Troškovi ureda	600 000	582.130,11	97,02
	- izdaci za zaposlene	420 000	451.024,90	107,39
	- materijalni izdaci	70 000	27.492,73	39,28
	- nematerijalni izdaci	108 000	101.737,70	94,20
	- ostali izdaci	2 000	1.874,78	93,74
3.	Stanje na ž.r. 31.12.	0	53.266,33	-
	UKUPNO: 1+2 +3	1.683.000	1.688.000,86	100,30

Izvor: TZ Osječko-baranjske županije

7.5. ZADACI I PLAN AKTIVNOSTI TURISTIČKE ZAJEDNICE OSJEČKO-BARANJSKE ŽUPANIJE

Turistička zajednica Osječko-baranjske županije, a sukladno PPOBŽ- uključuje se u planirane programe i aktivnosti određenih oblika turizam koje su od značaja za cjelokupan prostor Županije, a u koji se uključuju:

1. Programi kulturno-povijesnih lokaliteta i sadržaja na području cijele Županije s centralnim sadržajima u Osijeku i ostalim, gradskim i općinskim središtima. U tom kontekstu potrebno je aktivirati i program uključivanja zaštićenih povijesno-graditeljskih cjelina i kompleksa u turističku ponudu (osječka Tvrdća), dvoraca i perivoja (Donji Miholjac, Valpovo, Našice, Bilje, Darda, Bizovac, Kneževo, Tikveš, Osijek) te sakralnih građevina (katedrala u Đakovu i Osijeku).

2. Povezivanje vinorodnih područja i vinskih podruma na prostoru Županije kroz aktiviranje:
  - Erdutskog vinogorja (Erdut, Dalj, Aljmaš),
  - Baranjskog vinogorja (Kneževi Vinogradi, Popovac, Draž, Suza, Kotlina, Zmajevac),
  - Đakovačkog vinogorja (Đakovo, Trnava, Drenje, Levanjska Varoš, Satnica Đakovačka, Gorjani, Mandićevac),
  - Našičkog vinogorja (Našice, Feričanci, Podgorač).

3. Uključivanje područja na prostoru Županije na kojima se bave uzgojem konja i razvijanja konjičkog športa, u rekreacijsko-turističku ponudu (ergela Ivandvor kao područje najduže tradicije u uzgoju lipicanaca) i ujedno najveće i najznačajnije takvo područje.
  - Planiranje konjičkih staza Bilje-Kopačevo-Vardarac-Podunavlje, doprinijet će uključivanju konjičkog športa u rekreacijske aktivnosti, a značajno je i njegovo uključivanje u natjecateljske i turističke manifestacije (Đakovački vezovi).

4. Razvijanje lovnog turizma sa središtem u Tikvešu, te razvijanje šireg značenja lovnog turizma (osim odstrela divljači) kroz razvijanje fotosafarija, te ugostiteljsku ponudu specijaliteta od divljači, ali i razvijanja obrta (na bazi kože, krzna, trofeja, prepariranja životinja). Takav razvoj lovnog turizma moguć je uz racionalno gospodarenje lovištima i fondom divljači, ali i uz poticanje uzgoja divljači za ove namjene. Na području Baranje lovišta bi se na osnovu navedenog mogla podijeliti na:
  - lovišta u prirodi - otvorena lovišta - Darda, Bilje, Lug, Zmajevac, Popovac, Duboševica, Topolje,
  - ograđena uzgajališta i lovišta visoke i niske divljači - Tikveš, Koha, Kozarac, Haljevo,
  - ograđena uzgajališta pernate divljači - fazanerija Darda.
  - Poznato je lovište Mačkovac, jugozapadno od Đakova, s uređenim smještajem za lovce i lovni turizam.

5. Programi za poticanje razvitka ruralnog turizma kroz uključivanje obiteljskih gospodarstava kroz stvaranje uvjeta za prihvata i boravak turista, te mogućnostima uključivanja u aktivnosti seoskih gospodarstava, proizvodnju zdrave hrane (ekopoljoprivreda) te poticanje tradicijskih djelatnosti u ruralnim područjima. Područja na kojima je već u manjoj mjeri razvijen ruralni turizam, ali i područja potencijalnih mogućnosti su područje općine Bilje, te područje Bizovca, Đakova, Aljmaša, Petrijevac, i Ivanovca.

6. Brojna područja uz prirodne ambijente, te ribolovna područja uz vodotoke i akumulacije, pogodna su za izletničke i športsko-rekreacijske aktivnosti od kojih su najznačajniji:
  - ušće Karašice u Dravu, poznato je izletnište i ribolovni dom,
  - područje Drave na lijevoj i desnoj obali, sve do ušća u Dunav,
  - područje Erdut-Aljmaš,
  - baranjska Karašica,
  - Topoljski Dunavac, izletničko i ribolovno područje,
  - Zeleni otok-Batina,
  - stara Drava, Biljsko jezero, Cinota,
  - stara Drava-Bijelo Brdo, Sarvaš,
  - rukavac Drave kod Donjeg Miholjca, ribički turizam i foto-safari (ptice),
  - jezera Borovik, Mlinac i Jošava na području Đakovštine, uz kupališne i športsko-rekreacijske sadržaje i športove na vodi, poznata športska ribolovna područja,
  - "Ribnjak 1905." nedaleko Jelisivca (na cesti Osijek-Našice), ovo ribolovno područje, poznato je po bogatstvu i raznolikosti ptičjeg svijeta te okolnom zanimljivom prirodnom ambijentu, u čijoj okolini je dozvoljen i lov na pernatu i nisku i visoku divljač. Mogući su pješački obilasci ili obilasci područja čamcem i ribarskim vlakom,
  - obale Drave i Karašice, Stara Drava i Satnički ribnjak, vikend i izletničko područje i ribolovna područja,

- Emaus - na Karašici, između Satnice i Petrijevac - izletničko i rekreacijsko prirodno područje, na površini od 18,17 ha, gdje najveću vrijednost prostora čini velika i razvedena vodena površina od 7 ha koja u okolišu hrastove šume daje cjelokupnom prostoru izgled nedirnute prirode. U okviru kompleksa, uz ugostiteljske sadržaje, nalaze se prostori za izlete i rekreaciju te uređeno kupalište,
- Ladimirevci - izletničko-rekreacijski i tenis centar S.I.G.A.L (15 tenis terena, mali nogomet, košarka, dječje igralište, uređena fontana i šetnice).

Uz turistički atraktivna područja i prostore namijenjene turizmu, za turističku ponudu značajne su i manifestacije u službi turizma ("Đakovački vezovi", Olimpijada starih športova u Brodancima, "Ljeto valpovačko", "Miholjačko sijelo", Likovne kolonije u Ernestinovu i Baranji), koje prezentiraju bogatstvo folklornih elemenata, te običaja i kulture naroda na ovim prostorima.

Prostor Osječko-baranjske županije je po svom geoprometnom položaju u povoljnom položaju u odnosu na svoje okruženje. Intenziviranje postojećih prometnih koridora i granični položaj Županije omogućilo bi i jačanje tranzitnog turizma. Međutim, planirani prometni koridor TEM-a (Trans europske magistrale Budimpešta-Ploče), koji će prolaziti područjem Županije, u budućnosti će zasigurno intenzivirati tranzitni turizam međunarodnog značaja. Mogućnosti značajnije prometne i turističke valorizacije ovog prostora ogledaju se kroz omeđenost prostora rijekom Dunavom i Dravom, koje su plovne rijeke, ali na kojima riječni promet nije u značajnijoj mjeri razvijen. Razvijanje riječnog turističkog prometa veliki je potencijal, ovog područja, razvoj kojega bi učinio ovaj prostor još dostupnijim i toj kategoriji turista (kako individualnih, tako i organiziranih posjeta) i obogatio bi turističku ponudu još jednim sadržajem specifičnim za ovo područje (nautički turizam na rijekama).

Ocjenjuje se da bi se značajniji efekti u turističkom razvoju postigli povezivanjem pojedinih lokaliteta u jedinstvenu turističku ponudu pojedinih područja. U tom smislu značajno bi bilo i povezivanje kontinentalnog i Jadranskog turizma, preko uspostave "zračnog mosta" (aerodrom Osijek i Klisa), čime bi se turistima koji borave na jadranskoj obali, omogućio posjet i kontinentalnom području u obliku posjete ili obilaska nekog od naših specifičnih, kontinentalnih turističkih resursa (Kopački rit i druga ornitološka područja - fotosafari, mogućnost lova, obilazak vinskih podruma, upoznavanje ruralnog prostora, obilazak kulturno-povijesne i graditeljske baštine, obilazak i programi jahačkog rekreacijskog športa).

U cilju ponovnog intenziviranja tranzitnog turizma, potrebno je adekvatno valorizirati i granični položaj Županije u odnosu na susjedna područja. Graničnim prijelazima kod Donjeg Miholjca, Baranjskog Petrovog Sela i Kneževa ovo područje je povezano s Republikom Mađarskom i dalje s područjem Srednje Europe. Također i granična područja Županije prema istoku (Batina, Erdut), mogu u budućnosti imati i turistički značaj.

7.6. PROGRAM RADA U 2011. GODINI

Turistička zajednica Osječko-baranjske županije nastaviti će svoje stručno i administrativno djelovanje, te će nastojati tijekom 2011. godine nastaviti sa podizanjem nivoa organiziranosti i kvalitete svoga rada i djelovanja. Kvalitetan rad prije svega poduzetnika, zatim lokalne uprave i naposljetku djelatnika u turističkim zajednicama na području Osječko-baranjske županije ogleda se u rastu i unapređivanju kvalitete turističkih sadržaja te povećanju turističkog djelovanja. Važan akcent u radu Turističke zajednice Osječko-baranjske županije dat će se i na provođenje preustroja turističkih zajednica sukladno novom Zakonu o turističkim zajednicama i promicanju hrvatskog turizma (NN 152/08).

Zadaci Turističke zajednice Osječko-baranjske županije su:

- poticanje, očuvanje, unapređivanje i promicanje svih postojećih turističkih resursa i potencijala županije
- suradnja i koordinacija s pravnim i fizičkim osobama koje su neposredno i posredno uključene u turistički promet na razini županijskog gospodarskog ustroja

- poticanje i pomaganje razvoja turizma u općinama i gradovima koji nisu turistički razvijeni
- pružanje stručne i druge pomoći turističkim zajednicama općina i gradova u svim pitanjima vezanima uz njihov razvoj
- poticanje, koordinacija i ustrojavanje gospodarskih, kulturnih, športskih i drugih priredbi i manifestacija značajnih za cijelu županiju
- izrada planova i programa promocije turističkog proizvoda županije, vodeći računa o posebnostima svakog turističkog mjesta, te sukladno osnovnim smjericama Hrvatske turističke zajednice
- izrada polugodišnjih i godišnjih izvješća, analiza i ocjena ostvarenja programa rada i financijskog plana turističke zajednice županije.

Sve aktivnosti Turističke zajednice Osječko-baranjske županije temelje se na:

1. geografskim odrednicama i
2. nositeljima turizma i turističke aktivnosti.

Turistički ured Turističke zajednice Osječko-baranjske županije:

- provodi zadatke utvrđene programom rada Zajednice
- obavlja stručne i administrativne poslove u svezi pripremanje sjednica tijela Zajednice
- obavlja pravne, knjigovodstvene i financijske poslove, kadrovske i opće poslove, vodi evidencije i statističke podatke utvrđene propisima i aktima Zajednice
- izrađuje analize, informacije i druge materijale za potrebe tijela Zajednice
- daje tijelima Zajednice stručna mišljenja o pitanjima iz djelokruga Zajednice

Tendenciju razvoja turizma prepoznala je i podupire je i Osječko-baranjska županija te je sa značajnim sredstvima u 2010. godini sudjelovala u zajedničkom promicanju turizma u našoj Županiji. Očekuje se da će se trend nastaviti i u 2011. godini jer se predviđa da će se realizacijom razvojnih projekata turizma na području Županije doprinijeti značajnije u predstavljanju Slavonije i Baranje na međunarodnom tržištu i inozemnim sajmovima.

FUNKCIONALNI MARKETING

Unaprjeđenje proizvoda

Potpore projektima

Turistička zajednica Osječko-baranjske županije podržavat će održavanje kulturnih, zabavnih, sportskih i ostalih manifestacija i projekata koji imaju za cilj unaprjeđenje proizvoda, te obnavljanje i očuvanje kulturne i prirodne baštine, kao jednog od glavnih motiva za dolazak gostiju u našu županiju. Turistička zajednica će samostalno ili u suorganizaciji sa svojim partnerima (Osječko-baranjska županija, Turističke zajednice općina i gradova i dr.) u 2011. godini (su)organizirati određene manifestacije i projekte na području naše županije, ali i izvan nje, koje su od turističkog značenja za ovu županiju. Svrha tih manifestacija i projekata je, u prvom redu, podizanje kvalitete cjelokupne turističke ponude kroz tzv.tematski oblik turizma i radi privlačenja turističkih potrošača na ovo područje radi ostvarivanja i što boljih gospodarskih efekata od tih aktivnosti. Između ostalog kvalitetna organizacija i održavanje spomenutih manifestacija i projekata, pozitivno će se odraziti i na podizanje nivoa imidža ove županije, što je također jedan od značajnih strateških ciljeva razvoja turizma kao gospodarske grane na ovom području.

Sufinanciranja, potpore i novi proizvodi

Turistička zajednica Osječko-baranjske županije podržat će i ostale aktivnosti koje imaju za cilj poboljšati kvalitetu proizvoda, te će poticati osmišljavanje i stvaranje novih proizvoda i osigurati promociju novih proizvoda u sklopu svojih redovitih promidžbenih aktivnosti, te pozivamo turističke zajednice s područja Osječko-baranjske županije da se uključe u ovaj projekt koji podržava Osječko-baranjska županija, a određena sredstva osigurana u Glavnom uredu Hrvatske turističke zajednice.

Smeđa signalizacija

Turistička zajednica Osječko-baranjske županije nastavit će sudjelovati u projektu smeđe tj. turističke signalizacije koji dobro napreduje na području cijele županije, te se pozivaju svi koji još nisu dovršili obilježavanje svoje općine/grada da to učine jer je u Glavnom uredu Hrvatske turističke zajednice osigurano 50% sredstava za projekt postavljanja, te 50% za kompletnu izradu prema dopisu u prilogu programa rada, a i Osječko-baranjska županija uključila se u projekt obilježavanja najvažnijih turističkih atrakcija sa značajnim iznosima.

Uređenje mjesta, akcija Zeleni cvijet-projekt Volim Hrvatsku

Turistička zajednica Osječko-baranjske županije poticat će aktivnosti i sudjelovat će u programima zaštite okoliša kao komparativne prednosti naše županije i regije u cjelosti. Akciju "Zeleni cvijet" pokrenuo je Glavni ured Hrvatske turističke zajednice u cilju poticanja uređenja okoliša u sustavu kontinentalnih turističkih zajednica. U sklopu te akcije, a prema definiranim kriterijima Turistička zajednica Osječko-baranjske županije izabrat će najbolje u kategorijama: grada, manjeg grada, mjesta, parka, trga, okućnice i svečano dodjeliti priznanja najboljima.

Komunikacijske taktike

Izrada prospekata i brošura

U 2011. godini Turistička zajednica nastavit će s dotiskom postojećih i izdavanjem novih tematskih brošura, a ističemo da je u fazi izrade i promotivni film o Osječko-baranjskoj županiji u suradnji sa Slavonskom televizijom koji je je financijski poduprla i Hrvatska turistička zajednica. Izrađena je brošura Baranja na 5 jezika (hrvatski, engleski, njemački, mađarski i talijanski) u potpunosti financirana sredstvima Hrvatske turističke zajednice.

Oglašavanje

Turistička zajednica osigurala je sredstva za udruženo oglašavanje po modelima I i V, a odnose se na sufinanciranje udruženog oglašavanja po modelu I s TZ Grada Đakova u svrhu promidžbe manifestacije Đakovački vezovi i po modelu V koje se odnose na poticanje avio-destinacija u suradnji sa Zračnom lukom Osijek.

Prodaja, promocija, distribucija

Web stranica

U 2010. godini u Fondu za turistički nerazvijena područja HTZa osigurana su sredstva za novu web stranicu Turističke zajednice Osječko-baranjske županije i stranica je u fazi izrade i najkasnije početkom 2011. godini bit će postavljena osnovna verzija.

Studijska putovanja, sajmovi i prezentacije

Turistička zajednica Osječko-baranjske županije nastupati će na sajmovima u Hrvatskoj i u zemljama i regijama s kojima je uspostavljena suradnja, a posebno ćemo intenzivirati nastupe na međunarodnim sajmovima.

Posebne prezentacije biti će organizirane u skladu s mogućnostima i u koordinaciji s drugim zainteresiranim subjektima kroz npr.

- Sajam lova, ribolova i seoskog turizma u Osijeku na koji ćemo zajedno s tvrtkom Osječki sajam d.o.o. pozvati sve turističke zajednice s područja Republike Hrvatske, a u cilju da kroz određeno razdoblje organiziramo Sajam turizma kao odvojeni sajam;
- Etno-eko izložbu.

Posebno kvalitetan i financijski prihvatljiv način promocije su studijska putovanja novinara i turoperatora koji smo intenzivirali u drugoj polovici 2009. godine, a nastavili smo i u 2010. uz tematske nastupe na međunarodnim sajmovima, te se nadamo da će se uzlazni trend ovih aktivnosti nastaviti Turistička zajednica Osječko-baranjske županije nastupat će na sajmovima u Hrvatskoj i u zemljama i regijama s kojima je uspostavljena suradnja, a posebno ćemo intenzivirati nastupe na međunarodnim sajmovima.

Interni marketing

Turistička zajednica Osječko-baranjske županije nastavit će s organizacijom svečanih dodjela priznanja i nagrada u sklopu ekološko-edukativnog projekta "Volim Hrvatsku" i akcije "Zeleni cvijet" u suradnji s Osječko-baranjskom županijom.

Edukacija

Turistička zajednica nastavit će u 2011. godini na edukaciji zaposlenih kroz stručne seminare, kao što će se nastaviti i sa organizacijom edukacije sudionika u turizmu i kulturi Osječko-baranjske županije, kao i ostalih tematskih seminara za gospodarske subjekte u turizmu s ciljem podizanja razine znanja i kvalitete turističke usluge-ponude, a kao primjer poslužiti će edukacija organizirana u suradnji s Hrvatskom poljoprivredno-savjetodavnom službom s kojom je organizirana Vinska konferencija Vintour u suradnji s mađarskim partnerima, a u okviru koje su Osječko-baranjska županija i Turistička zajednica potpisale povelju o pristupanju vinskim cestama Europe kao prva regija iz RH, te će se nastaviti s edukacijom sudionika u turizmu s istim partnerima, ali i s Udrugom vodiča Slavonije i Baranje vođeni primjerom enološko-sommelierskog tečaja koji se održava tijekom prosinca kao i stalno stručno usavršavanje za turističke vodiče i voditelje turističkih agencija pri Ekonomskom fakultetu u Osijeku.

7.7. TURISTIČKA ZAJEDNICA OSJEČKO-BARANJSKE ŽUPANIJE

FINANCIJSKI PLAN ZA 2011. GODINU

Tablica 13. Prihodi TZ OBŽ

Red. broj	PRIHOD	Plan I-XII 2010	Plan I-XII 2011	% 2011/2010
1	2	3	4	5 (4/3)
1.	Turistička članarina	650.000	420.000	64,62
2.	Boravišna pristojba	80.000	80.000	100,00
3.	Županijski proračun	500.000	500.000	100,00
4.	HTZ	400.000	500.000	125,00
5.	Prihodi prenešeni iz prethodnih godina	20.000	20.000	100,00
6.	Prihodi od transfera	30.000	30.000	100,00
7.	Prihodi od kamata	3.000	3.000	100,00
	UKUPNO	1 683 000	1 553 000	92,28

Izvor: TZ Osječko-baranjske županije

Tablica 14. Rashodi TZ OBŽ

R.b	RASHOD	Plan 2010 I-XII	Plan 2011 I-XII	% 2011/2010
1	2	3	4	5 (4/3)
1.	FUNKCIONALNI MARKETING	1 083 000	953 000	88,00
1.1.	Tisak i dotisak brošura, plakata, web	100 000	100 000	100,00
1.1.1.	Web - dovršetak i izrada novih web stranica		40.000	
1.1.2.	Dotisak postojećih i izrada novih brošura, te prigodnih plakata i letaka		60.000	
1.2.	Troškovi nastupa na sajmovima	200 000	200 000	100,00
1.2.1.	Eko-etno Hrvatska		50.000	
1.2.2.	Nastupi na sajmovima i posebnim prezentacijama u Hrvatskoj		50.000	
1.2.3.	Nastupi na sajmovima i posebnim prezentacijama u inozemstvu sukladno odobrenim sredstvima Hrvatske turističke zajednice (Pariz, Ljubljana, München, Leibnitz-Beč) - nositelji TZ Slavonije		100.000	
1.3.	Turistička (smeđa) signalizacija	100 000	100 000	100,00
1.3.1.	Projekt PhotoPoint - najbolje lokacije za fotografiranje		30.000	
1.3.2.	Dopuna signalizacije prema potrebama		70.000	
1.4.	Potpore, organizacija i suorganizacija manifestacija	150 000	150 000	100,00
1.4.1.	Kapitalne manifestacije od županijskog značaja	90.000	90.000	100,00
1.4.2.	Manifestacije lokalnog karaktera	60.000	60.000	100,00
1.5.	Medijski projekti	250 000	120 000	48,00
1.5.1.	Promidžbeni film		60.000	
1.5.2.	Udruženo oglašavanje - model I - nositelji TZ Đakovo i TZ OBŽ		13.000	
1.5.3.	Udruženo oglašavanje - model V - nositelji Zračna luka Osijek, TZ Osijek i TZ OBŽ		47.000	
1.6.	Realizacija akcije Volim Hrvatsku	100 000	100 000	100,00
1.6.1.	Provođenje akcije		30.000	
1.6.2.	Medijsko praćenje akcije		20.000	

1.7.	Posjeti novinarskih grupa i delegacija	100 000	100 000	100,00
1.7.1.	Sufinanciranje studijskih grupa stranih novinara, turoperatora - nositelji HTZ, TZ Ž i lokalni TZ		75.000	
1.7.2.	Pojedinačni i grupni dolasci turističkih agencija, novinara i sl. u organizaciji TZ Ž		25.000	
1.8.	Provođenje edukacije - seminari	33 000	33 000	100,00
1.8.1.	Tečajevi i edukacije u cilju unapređenja turističke usluge i proizvoda - sommelieri, turistički vodiči, UHPA, Hrvatski farmer i sl.		33.000	
1.9.	Novi turistički proizvodi - sufinanciranje	50 000	50 000	100,00
1.9.1.	Poučne staze, biciklističke staze, vidikovci i sl. sadržaji		50.000	
2.	ADMINISTRATIVNI MARKETING	600 000	600 000	100,00
2.1.	Troškovi ureda	600 000	600 000	100,00
	- izdaci za zaposlene	420 000	420 000	100,00
	- materijalni izdaci	70 000	70 000	100,00
	- nematerijalni izdaci	108 000	108 000	100,00
	- ostali izdaci	2 000	2 000	100,00
	UKUPNO: 1+2	1 683 000	1 553 000	92,28

Izvor: TZ Osječko-baranjske županije

Napomena:

Stavke 1.1.1., 1.1.2., 1.2.1., 1.2.2., 1.2.3., 1.3.1., 1.3.2., 1.4.1., 1.4.2., 1.5.1., 1.5.2., 1.5.3., 1.6.1., 1.6.2., 1.6.3., 1.7.1., 1.7.2., 1.8.1. i 1.9.1. nisu bile iskazane u proračunu za 2010. i iz tog razloga ih se ne može staviti u omjer s prethodnom godinom.

8. DOSADAŠNJE AKTIVNOSTI I PLANOVI TURISTIČKIH ZAJEDNICA

TURISTIČKA ZAJEDNICA BARANJE

Kulturno turistička manifestacija "Baranjski bećarac"

Kulturno turistička manifestacija "Baranjski bećarac" jedina je izvorna manifestacija u Baranji, koja u svom dugogodišnjem radu od 1987. god., čuva i njeguje hrvatsku baštinu na ovim prostorima. Sastoji se od prikaza izvornih narodnih običaja, izvorne pjesme i plesova Baranje, kao i njegovanje i čuvanje šokačkih nošnji. Manifestacija ima zadaću povezati kulturu i turizam, i tako privući što više stranih i domaćih turista na ove prostore. Kroz 10-godišnji rad, prekid za vrijeme Domovinskog rata, manifestacija je pripomogla u edukaciji baranjaca na oživljavanju sela i očuvanju tradicije života u baranjskoj rani. U okviru manifestacije postavljaju se izložbe narodnih nošnji, rukotvorina, domaće gastronomije, starih alata, prikaz izvornih narodnih običaja, a centralni događaj je Smotra KUD-ova na ljetnoj pozornici. Manifestacija je u trajanju od 2 - 4 dana, gdje se okuplja nekoliko tisuća posjetitelja.

Održava se u Općini Draž, prvi vikend u mjesecu lipnju. Organizator manifestacije je Udruga "Baranjski bećarac", suorganizator je Općina Draž, TZ općine Draž i TZ Baranje.

Kulturno-turistička i gospodarska manifestacija "Jesen u Baranji"

Kulturno turistička i gospodarstvena manifestacija "Jesen u Baranji" osnovana je u 2003. god. u organizaciji Gradskog poglavarstva grada Belog Manastira i TZ Baranje. Manifestacija je zbir kulturnih sadržaja grada, koji obuhvaćaju sve kulturne sadržaje naših institucija i udruga. Manifestacija je od multietničkog značaja. U trajanju je od deset dana, a u svom bogatom programu pokušava privući pozornost stranih i domaćih turista. Gradu Belom Manastiru potrebni su kulturno turistički sadržaji kako bi zadovoljili mladu populaciju stanovnika i zadržali ih na našim prostorima.

Manifestacija sadrži: izložbe slika, večeri poezije, kazališne predstave za djecu i odrasle, sajam obrtništva, Reviju gastronomske ponude, prezentaciju starih zanata, prikaz izvornih običaja, smotru KUD-ova.

Manifestacija se održava početkom mjeseca rujna i okuplja brojne posjetitelje i turiste u našem gradu. Manifestacija nas ujedno povezuje s drugim gradovima naše Županije.

Natjecanje u kuhanju fiš paprikaša, Beli Manastir 2010.

Organizator Natjecanja u kuhanju fiš paprikaša je TZ Baranje. Kroz 10-godišnji rad TZ grada Belog Manastira, među prvima se uključila u Hrvatsko natjecanje u kuhanju fiš paprikaša te su polučili odlične rezultate, kao što su osvojena prva i druga mjesta na Državnom natjecanju. Kako su baranjski odlični kuhari dobrog fiš paprikaša, TZ svake godine organizira isto natjecanje u svom gradu. Manifestacija je popraćena s drugim kulturnim sadržajima, kao što su nastupi KUD-ova i dobre tamburaške glazbe.

Organiziranje studijskih putovanja novinara, turističkih djelatnika i predstavnika turističkih agencija po Baranji

TZ Baranje, u svom cjelogodišnjem planu rada i programa, svake godine organizira prijem i obilazak turističkih destinacija Baranje i grada Belog Manastira, ponajviše turističkih novinara, ali i turističkih djelatnika iz drugih dijelova Hrvatske. Naglasak se daje na upoznavanju turističkih potencijala Baranje, ali i promidžbi postojećih resursa koji se svakodnevno unapređuju. Upravo zbog ovakvog načina prezentacije, Baranja ima zavidne pomake kontinentalnog turizma Hrvatske.

Organizacija promidžbe Baranje u drugim turističkim odredištima

U okviru programa povezivanja zelene i plave turističke zone, TZ Baranje organizira prezentaciju Baranje i grada Belog Manastira, kroz nastupe KUD-ova, pjesme, plesova uz bogatu gastro ponudu na morskim destinacijama, od Istre do Dubrovnika.

Ovakva prezentacija povezuje rad Turističkih zajednica, gdje zajedno stvaraju jedinstven proizvod kontinentalne i morske Hrvatske.

Ostale manifestacije: obilježavanje blagdana Sv. Vinka u siječnju, Pokladni karneval u Belom Manastiru, štand Welcome na graničnom prijelazu Duboševica, organizacija Božićnog sajma i niz drugih.

TURISTIČKA ZAJEDNICA GRADA OSIJEKA

Grad Osijek tijekom 2010. godine bio je domaćin dva međunarodna sportska događaja te niz sportskih manifestacija manjeg obima. Svjetski gimnastički Kup (Žito Grand Prix Osijek 2010) te po drugi put Osijek Open - Futures, Međunarodni teniski turnir teniskih nada, marketinški su u potpunosti opravdale svoje održavanje, iako zbog prirode događanja nije zabilježen veći broj noćenja. Unatoč recesiji i općoj teškoj financijskoj situaciji održano je nekoliko stručnih i znanstvenih skupova te niz kulturnih i zabavnih manifestacija i događanja.

Broj dolazaka i noćenja je u 2010. godini u odnosu na 2009. godinu manji, pa je tako za 5,85% bilo manje dolazaka (43 613/46 320 u 2009.), a ostvareno je 14,30% manji broj noćenja (82 950/96 793 u 2009.). Kada se ovi podaci usporede sa ranijim godinama možemo zaključiti da je ipak ostvaren uzlazni trend kako u broju dolazaka, tako i u broju noćenja s obzirom da je samo EPSO u 2009. godini ostvario otprilike 12000 noćenja. Pozitivan trend je i povećanje postotka dolazaka i noćenja stranih gostiju, pa je u ukupnom broju dolazaka postotak stranih gostiju 29,31% dok je kod noćenja ostvareno 28,75%. To su najveći postotci stranih dolazaka i noćenja od 1978. godine od kada se sustavno vodi evidencija o broju noćenja i dolazaka u gradu Osijeku. Prosječno trajanje boravka u Osijeku bilo je 1,9 dana što je u okvirima prihvatljivim za kontinentalni turizam. Postotak popunjenosti ležaja u 2010. godini iznosi odličnih 26,39%.

Početak 2010. godine u Osijeku bilo je ukupno 1005 ležaja u svim vrstama i kategorijama smještaja. Godinje završena sa točno 1000 ležaja u 514 soba, budući da je obrt Tolić (sobe za iznajmljivanje) krajem kolovoza ugašen. Što se tiče broja hotelskih soba i soba u privatnom smještaju, također možemo biti zadovoljni omjerom, jer 9 hotela raspolažu sa 373 sobe, sa ukupno 702 ležaja (privatni smještaj 141 soba/298 ležaja). Nakon gotovo desetak godina tijekom 2010. godine nije zabilježen povećan broj ležaja, što je očito i razlog u općoj globalnoj krizi te nesigurnosti i pomanjkanju financijskih sredstava potencijalnih ulagača.

Dolasci i noćenja po zemljama u 2010. godini su očekivani i uobičajeni, pa je tako prvih 5 zemalja iz kojih su došli strani gosti bio iz Njemačke, BiH, Austrije, Slovenije i Italije. Iz preko 50 država svijeta su gosti posjetili naš grad, iako je sve ispod 20. mjesta gotovo statistički zanemarljivo i po broju dolazaka i noćenja.

Rezultatima, kako dolazaka tako i broja ostvarenih noćenja možemo biti izuzetno zadovoljni, ako se usporedimo sa rezultatima u ostatku kontinentalne Hrvatske. Osječko-baranjska županija, kao i grad Osijek su već nekoliko godina u vrhu rezultata ostvarenih u kontinentalnom turizmu te smo uz bok Karlovačkoj županiji, koja ima daleko povoljniji zemljopisni položaj i kvalitetnije okruženje emitivnih zemalja (Austrija, Slovenija, Italija i južna Njemačka) i leži na tranzitnom putu prema moru i Plitvičkim jezerima.

Za očekivati je da će u 2011. godini rezultati biti još bolji s obzirom i na dodatne marketinške i promidžbene aktivnosti koje su kontinuirano provedene i u 2010. godini.

Sva statistika kao i analitika provode se u Uredu TZ grada Osijeka te redovito prosljeđuju svim institucijama kako je to uređeno zakonom. Računalni program Knjiga gostiju koji je u potpunoj funkciji od 2008. godine obuhvaća gotovo 100% svih davatelja usluga. Podaci se dnevno prikupljaju i analiziraju što uvelike olakšava cjelokupni posao i zadaće TZ, a istovremeno je i veliki napredak za sve iznajmljivače i ostale pružatelje usluga, jer se zakonski obvezatan posao prijave i odjave gostiju vrši u potpunosti elektronskim putem. To pomaže, naravno, i u kontroli prikupljanja sredstava boravišne pristojbe.

Tijekom 2010. godine autocesta (dio koridora Vc) približila se iz pravca Budimpešte na 12km do granice s Hrvatskom (Mohač) te ostaje samo neizgrađeni spoj u dužini cca 40km od Osijeka do mađarske granice. Završetkom tog dijela Slavonike i spajanjem s mađarskim dijelom zasigurno će dovesti i do povećanja tranzitnih gostiju iz srednje i sjeverne Europe, čak i u situaciji dok koridor Vc ne prolazi predviđenom rutom kroz BiH. Značaj Slavonike, iako ne u onom obimu kako je očekivano, doveo je i do blagog povećanja tranzitnih gostiju iz Vojvodine budući da je najkraći i najlogičniji pravac prema zapadu sjevernog dijela Srbije.

Osječka zračna luka je tijekom 2010. godine imala u ljetnom redu letenja i međunarodnu liniju na relaciji Osijek - Frankfurt Hahn niskotarifne kompanije Ryanair. U 49 dolaznih i 50 odlaznih letova preveženo je ukupno 14242 putnika (6912 u dolasku i 7330 odlasku). Prosječna popunjenost je bila odličnih 75%. U sklopu udruženog oglašavanja za 2010. godinu sa HTZ-om, TZ grada Osijeka je u ukupnom iznosu od 190.540 eura sudjelovala sa 26%, odnosno temeljem Ugovora od planiranih 300.000,00 kuna prebačeno je za tu namjenu 284.159,36 kuna. Iako su sredstva koja su bila prebačena za ovu namjenu izuzetno visoka za TZ grada Osijeka, TZ smatra da su bila dobro uložena kroz

činjenicu da je Osijek bio povezan s ostatkom Europe ovom sezonskom linijom. No, što se tiče povećanja broja noćenja koji se očekivao, mora se konstatirati da se predviđanja nisu ostvarila. Naime, struktura putnika na ovim letovima, bila je uglavnom Slavonaca, kao i državljana susjednih zemalja koji su na privremenom radu u Njemačkoj te njihovih obitelji. Zamjetan je ipak bio broj stranih gostiju iz cijele Europe koji su ciljano dolazili na Novosadski EXIT. Prema saznanjima ni taj segment gostiju nije ostvarivao noćenja u Osijeku, odnosno Hrvatskoj već su bili putnici u tranzitu i u odlasku i u dolasku. Činjenica da je Atlas, kao vodeća hrvatska agencija, sve aktivnija na našem području daje nadu da će tijekom 2011. Ili 2012.godine dio gostiju doći u sklopu njihovih avio-aranžmana, a to se prije svega odnosi na goste koji su u njihovoj organizaciji na nekoj od jadranskih odredišta. Treba napomenuti da je tijekom 2010.godine Županija osječko-baranjska zajedno s Gradom te županijskom TZ i TZ grada Osijeka, turističkim agencijama i Atlasom pokušala organizirati zračni most s Dubrovnikom, no na žalost, taj pokušaj zbog uobičajenog razloga - nedostatak zrakoplova u sezoni, kao i prekratkom roku, jer su se aktivnosti počele odvijati kada je sezona već bila na početku, nije dao rezultat.

U riječnom turističkom prometu putnika, tijekom 2010.godine na privremeni vez (restoran Galija) na međunarodnom riječnom prijelazu nije postignut rezultat kojise očekivao, budući da je međunarodni granični prijelaz na rijeci Dravi (restoran Galija) u funkciji od 2009.godine kada je pristalo ukupno 4 turistička broda. Prema podacima koji su prikupljeni od Lučke ispostave Osijek te lokalnih turističkih agencija, koje se bave servisiranjem brodova i putnika očekivali smo u 2010. godini 20-25 pristajanja. Tijekom 2010.godine prema podacima Lučke ispostave Osijek, lokalnih agenata te činjeničnog stanja utvrđenog u TZ grada Osijeka, ukupno je pristalo 3 putnička broda koji su doveli ukupno 280 putnika na poludnevni razgled Osijeka. Prema najavama Lučke ispostave Osijek, TZ grada Osijeka organizirala je kod svakog pristajanja info-punkt na brodu-restoranu Galiji sa promidžbenim materijalima koje su dijeli za tu prigodu obučeni u pandurske odore informatori TZ grada Osijeka. Jedan od razloga su zasigurno i visoki vodostaji Dunava i Drave koji su ometali nesmetanu plovidbu na početku turističke sezone, tako da je s te osnove bilo i storniran određen broj pristajanja i u Vukovar. Drugi razlog je što tržište nije reagiralo kako je očekivano, naime, ne zbog recesije koja je u emitivnim zemljama u 2010.godini zaustavljena, već zbog subjektivnog osjećaja nesigurnosti, broj prodanih aranžmana nije bio takav kakav se očekivao.

Ugostiteljskom ponudom u Osijeku, možemo biti zadovoljni, iako ima prostora za poboljšanja te usluge. Uz niz ugostiteljskih objekata koji već godinama obogaćuju gastronomsku i turističku ponudu grada Osijeka, svake godine se otvara nekoliko novih objekata, koji samo tu raznolikost ponude, cijene i kvalitete obogaćuju. TZ grada Osijeka pomno prati i u većem dijelu ima i savjetodavnu funkciju, budući da je na neki način servis ugostitelja. Posebno veseli činjenica da je područje Baranje postalo svojevrsnim turističkim brandom u Hrvatskoj, a to se prije svega odnosi na odličnu ugostiteljsku ponudu, te kvalitetan privatni smještaj (što je vrlo bitno obogaćeno dodatnim sadržajem). 2010.godinu obilježila je prisutnost koncerna Agrokor koji su podruge Belja (iz 1697.godine) u Kneževim Vinogradima u potpunosti obnovili te je postao, na taj način, objekt koji osim izvanredne ponude svjedoči i o stoljetnoj tradiciji vinarstva na ovom području. Atlas u sklopu Adriatica grupe od 2010.godine nudi i paket aranžmana za destinacije u Baranji. Ta nova izuzetno kvalitetna turistička ponuda Baranje, kao prirodnog zaleđa Osijeka na taj način obogaćuje naš turistički proizvod.

Za turističku ponudu, pa tako i za turistički proizvod grada Osijeka, to su vrlo bitne činjenice, budući da ih svi subjekti na tržištima nude objedinjeno.

Dva turistička informativna centra TZ grada Osijeka (TIC Gornji grad i TIC Tvrđa) i tijekom 2010.godine radile su u skladu sa Statutom i Odlukama Vijeća TZ grada Osijeka. Radno vrijeme je od 8,00 do 16,00 u TIC-u G.Grad i od 10,00 do 16,00 u TIC-u Tvrđa. Tijekom ljetnih mjeseci radi se u oba TIC-a do 20,00 sati, a kad su posebne prigode poput sportskih, znanstvenih, kulturnih manifestacija, koje dovode goste u grad, radi se do 22,00 sata. TIC Tvrđa imala je u svojoj ponudi i bogat suvenirski program koji je pomno odabiran uz pomoć tijela koju sačinjavaju predstavnici Grada Osijeka, kustosi Muzeja Slavonije, stručnjaci za marketing te predstavnici TZ. Ponuda u suvenirnici

TIC-a Tvrđa dobila je sve pohvale kako od naših sugrađana, gostiju grada, a i stručnjaka na tom području. Na žalost točno sredinom godine, suvenirnica "Vodena vrata" otkazala je Ugovor sa TZ, koji je 01.07.2010.godine i istekao te su prestali sa radom. Do kraja godine, unatoč, nastojanjima i dopisima koje je TZ Grada Osijeka uputila na nekoliko mogućih subjekata koji bi se bavili istom djelatnošću, suvenirnica nije radila kraja tekuće 2010.godine te je problem riješen tek početkom 2011.godine.

TZ grada Osijeka zajedno sa Gradom Osijekom, tijekom 2010.godine skrbrila je i financijski pomagala veliki projekt započet 2009.godine izložbe školjaka i vodenog svijeta. Projekt izložbe pokrenut je na inicijativu Grada Osijeka i bit će do kraja godine postavljen u dijelu prostora Gradske galerije Waldinger, Fakultetska 7 (kod vodenih vrata). Prostor je fizički odijeljen od ostatka izložbenog prostora galerije i zadovoljava sve uvjete koji su nužni. Radi se o izuzetno bogatoj i značajnoj zbirci privatnog kolekcionara Vladimira Filipovića, koja je uvrštena u 10 izložbi na svijetu koje turista mora obavezno vidjeti (Lonely Planet). Mišljenja stručnjaka su nepodjeljena, radi se o zbirci koja ima svjetsku težinu. Osim eksponata jadranskog podmorja zbirka sadrži i izuzetno bogate primjerke raritetnih školjaka svjetskih mora, a nama je najznačajniji dio fosilnih ostataka pronađenih na Papuku i na području cijele Slavonije i Baranje, a koji se odnose na Panonsko more.

Predstavnici TZ grada Osijek i tijekom 2010.godine aktivno su sudjelovali u nizu aktivnosti, koji se odnose na dobijanje sredstava iz pretpripravnih fondova.

Suradnja sa TZ osječko-baranjske županije bila je odlična i sve dogovorene projekte i programe su u potpunosti odradili.

S Gradom Osijekom i tijekom 2010.godine ostvarena je odlična suradnja koja se očitovala kroz nekoliko značajnih projekata koji će biti elaborirani u nastavku izvješća te je važno napomenuti da bez potpore i razumjevanja Grada za pojedinačne projekte kao i opće nastojanje za poboljšanje uvjeta boravka gostiju u gradu Osijeku i dizanja opće kvalitete življenja (koji se odnosi na specifična nastojanja TZ) ne bi ni rezultati bili dobri.

S financijskim dijelom poslovanja i raspolaganjem sredstava, također, može se biti zadovoljno s obzirom na izuzetno složenu i tešku situaciju tijekom 2010.godine i na sredstva koja su bila gotovo 700.000,00 kn manja u odnosu na planirano.

FUNKCIONALNI MARKETING

Unaprjeđenje proizvoda

Tijekom 2010.godine dopunjene su oštećene i ukradene oznake smeđe turističke signalizacije koje se odnose na hotele iako u manjem obimu nego prethodne 2009.godine. Krajem 2010.godine počela je II faza postavljanja opće smeđe signalizacije u Osijeku i svim prigradskim naseljima, osim Tenje (gdje je signalizacija postavljena i završena još 2009.godine). Signalizacija je postavljena na cca 150 mjesta, a tijekom 2011.godine radit će se na dopunama iste. Treba napomenuti da je 2010.godina bila zadnja godina sufinanciranja ovog obimnog i skupog projekta od strane HTZ-a. 2011.godine sufinanciranje će ići u skladu sa novim zakonom u dijelu koji se odnosi na pomoć manje razvijenim turističkim područjima u Hrvatskoj. Na žalost, i novopostavljena signalizacija već je uništena na nekoliko objekata do strane uobičajeno nepoznatih počinitelja te je to i popravljeno.

Tradicionalna akcija Volim Hrvatsku-volim Osijek koju se već 15-tak godina kontinuirano provodi od travnja mjeseca održana je i 2010.godine.

U sklopu nacionalne akcije Zeleni cvijet 2010 TZ Grada Osijeka kandidirala se u kategorijama Najljepši park, Najljepši TIC, najljepše uređen grad u cjelini u kategoriji velikih gradova (veći od 80000 stanovnika). Na najvećem godišnjem skupu turističke industrije "Danima hrvatskog turizma" a u organizaciji Ministarstva turizma RH, HTZ-a i HGK-a koji je održan u Rovinju, grad Osijek osvojio je 3.mjesto u kategoriji velikih gradova (većih od 80 000 stanovnika). I 2010.godine su osječki hoteli Osijek, Waldinger i Silver u različitim kategorijama osvojili prestižne nagrade, što dodatno pomaže u promidžbi.

U prostorima gradske galerije Waldinger u Tvrđi tijekom 2010.godine, bila je uspješno postavljena stalna izložba školjaka i ostalog vodenog svijeta koja je već u prvoj godini opravdala svoje postojanje. Izložbu je tijekom 2010.godine posjetilo 5022 posjetitelja (188 predškolske djece, 2415 studenata i školske djece i 2419 odraslih). Prihod koji je ostvaren od prodaje ulaznica bio je 20 795 kn. Relativno mali prihod od prodanih ulaznica možemo obrazložiti činjenicom da je veliki dio posjetitelja spadao u grupu onih kojima se ulaznice nisu naplaćivale (značajni gosti Grada Osijeka, službene delegacije, grupe školske djece s posebnim potrebama i sl.).

Manifestacije

Osječki sajam antikviteta koji se u organizaciji Glasa Slavonije, TZ grada Osijeka kao suorganizatora i pokroviteljstvom Grada Osijeka, održava tijekom cijele godine svake prve subote i mjesecu, postao je jedan od najznačajnijih prepoznatljivih događanja u Osijeku. Već sada se može reći da je ovaj sajam jedan od zaštitnih znakova turističke ponude grada Osijeka. Zajedničkim trudom i financijskim ulaganjem Grada Osijeka, TZ grada Osijeka i Glasa Slavonije 90 izložbenih klupa, popravljeno je i natkriveno tendom sa logotipom sajma. Promidžbeno je sajam odlično pokriven, što rezultira i velikim brojem izlagača iz Hrvatske i susjednih zemalja.

Osječko ljetno kulture održano je po 8.puta. Tz grada Osijeka je sudjelovala i u 2010.godini u financiranju plakata te uz opću promidžbu kroz uobičajene kanale.

Osječke ljetne noći su u 2010.godini održane u tri ljetna mjeseca (6., 7., 8.) zadnjeg petka u mjesecu. Po prvi puta je glavni organizator bio grad Osijek, a TZ se pojavila kao suorganizator. Da Grad nije preuzeo inicijativu, bilo bi upitno i održavanje i sve tri osječke ljetne noći s obzirom na financijsku situaciju u kojoj se TZ tada nalazila. Zahvaljujući toj inicijativi ova dugogodišnja kulturno-zabavna manifestacija koja je istovremenu jedna od prepoznatljivih brandova grada Osijeka i jedna od najpoznatijih manifestacija u kontinentalnom dijelu Hrvatske, koja se kontinuirano održava već 15-tak godina i privlači ne samo sugrađane i goste grada Osijeka već i posjetitelje iz bliže i dalje udaljenosti diljem Hrvatske. Hotelske kuće su i u 2010.godini ponudile posebne usluge u vidu popusta, odnosno, dodatnih gratis noćenja za goste koji ciljano dolaze na ovu manifestaciju.

TZ grada Osijeka bila je suorganizator KAOS-a (Karneval osječki). Unatoč činjenici da je TZ grada Osijeka učlanila je Osijek u Hrvatsku udrugu karnevalista i da se TZ kao institucija organizacijski i financijski uključila od 2001.godine očito je da ova manifestacija u Osijeku ne daje očekivane efekte. Naime, jedina manifestacija karnevalskog tipa u Osijeku je krabuljni ples osječkih obrtnika koji se organizira već gotovo 100 godina. Činjenica je da u Osijeku, kao i na širem području nema tradicije održavanja velikih karnevalskih svečanosti, osim naravno tradicionalnih seoskih manifestacija, poput pokladnih jahanja. To je jedan od razloga zašto je na Skupštini TZ odlučeno da se TZ i organizacijski i financijski povlači iz KAOS-a.

Dan zaštitnika grada - sv.Petar i Pavle (29. lipnja) kao i *Dan grada Osijeka (02. prosinca)* dvije su manifestacije u kojima TZ grada Osijeka također već godinama ima aktivno učešće. TZ grada Osijeka na sam Dan Grada organizira već tradicionalnu lampionijadu svih osječkih osnovnoškolaca. 2010.godine po prvi puta nije organizirana prigodna glazbeno-scenska svečanost za djecu na trgu Slobode, kao ranijih godina. U centru grada, (Eseker centar) otvorena je izložba lampiona svih osječkih osnovnih škola uz prigodni domjenak, primjeren tom uzrastu. Izložba je bila postavljena 3 mjeseca.

Hrvatsko natjecanje u kuhanju fiš-paprikaša po 15. put je organizirano u organizaciji TZ grada Osijeka. Izlučna natjecanja prvog dana održana su u osječkoj Tvrđi. Kao i ranijih godina za predstavnike TZ iz kontinentalne i primorske hrvatske kao i za učenike ugostiteljskih škola organiziran je i prateći program razgleda Osijeka i turističke ponude Baranje. Hrvatsko natjecanje u kuhanju fiš paprikaša po prvi puta je organizirano kao poruka da se u Osijeku nešto zbiva i po obimu i značaju rasla je iz godine u godinu. Troškovi te manifestacije i prateće manifestacije rasle su iz godine u godinu i nisu zapravo, slale poruku urbane sredine, već je to ruralna manifestacija koja je odradila odličan posao na promidžbi Osijeka te Slavonije i Baranje. Prijedlog je da se u 2011.godini ova manifestacija prepusti TZ Baranje ili nekoj drugoj TZ u osječko-baranjskoj županiji. Grad Osijek će imati samo natjecanje na kojem će se dobiti predstavnik koji će predstavljati Osijek na Hrvatskom natjecanju u kuhanju fiš paprikaša.

7. *Gastro film-fest* održan je i ove godine u sklopu Hrvatskog natjecanja u kuhanju fiš-paprikaša. To je jedna od pratećih manifestacija koji se profilirao u značajniju i jedinu manifestaciju tog tipa u Osijeku i široj okolici. Za očekivati je da će ova međunarodna manifestacija filmskog stvaralaštva na temu gastronomije i enologije nastaviti svoj samostalni život uz pomoć i potporu TZ grada Osijeka.

U organizaciji udruge Breza, ove godine je održana sedmodnevna manifestacija pod nazivom Čarobne ulice, a u sklopu projekta Zemlja bez granica. U ovoj manifestaciji sudjelovalo je preko 2000 djece iz cijele Hrvatske koja su tijekom tjedan dana bila aktivna u nekoliko desetaka radionica. Ova manifestacija zasigurno je jedna od najznačajnijih i najbolje organiziranih ne u Osijeku, već i u Hrvatskoj. Značaj i poruke koje šalju organizatori, prepoznate su i u Japanu, gdje je udruga Breza pozvana da organizira sličnu manifestaciju za japansku djecu, opterećenu svakodnevnim školskim obvezama, koja ovakav vid izražavanja svojih osobnosti gotovo da su zaboravili. TZ grada Osijeka aktivno je uključena u ovu manifestaciju kroz organizacijski odbor i značajnu financijsku potporu.

Pannonian Challenge još je jedna značajnih manifestacija međunarodnog karaktera, koja svake godine okuplja mlade ljude koji se natječu u raznim disciplinama ekstremnih sportova. Osim na Srednjoškolskom igralištu, gdje se odvija najatraktivniji dio natjecanja, na posebno pripremljenim poligonima za tu svrhu, odvijaju se i natjecanja na lijevoj obali Drave. TZ od samog početka prati te organizacijski i financijski pomaže održavanje ove manifestacije zahvaljujući kojoj je Osijek postao prepoznatljiv i u krugovima mladih euroljana putem TV programa MTV-a koji redovito prikazuje priloge sa ovog osječkog natjecanja.

U Osijeku je organizirano po drugi put tenisko natjecanje Osijek Open 2010 u trećoj kategoriji natjecanja (Futures). I tijekom 2010.godine ovo natjecanje odlikovala je odlična organizacija kao i dobar odaziv nadolazećih teniskih talenata. TZ grada Osijeka bila je tijekom 2010. godine uključena u manjem obimu nego 2009.godine.

Osim ovih najznačajnijih manifestacija i skupova, Osijek je bio domaćin i nizu manjih iako ne nužno manje značajnih manifestacija i skupova: Međunarodna konjička natjecanja, Međunarodno natjecanje u judou, Tradicionalnu međunarodnu veslačku Miholjsku regatu veterena, Međunarodni ženski veteranski rukometni turnir, SAFT 2010, 5.osječki polumaraton.

I 2010.godine održani su u Osijeku po 9. puta moto susreti u organizaciji MK Osijek. Moto susreti Osijek (nekadašnji Majski susreti) okupe svake godine nekoliko tisuća motorista i ljubitelja motora iz Hrvatske i susjednih zemalja. Kraj godine obilježio je uspješni Osječki Božićni sajam organiziran u novoj dvorani Gradski vrt, a u organizaciji MC Glas Slavonije, TZ grada Osijeka i Grada Osijeka. To je bila jedina božićna sajamska priredba tijekom 2010.godine i prema reakcijama izlagača i posjetitelja, izuzetno uspješna.

U realizaciji svih ovih i drugih ne spomenutih manifestacija TZ grada Osijeka davala je potporu kroz promidžbene materijale, organizaciju turističkog dijela, a dijelom i skromnoj financijskoj pomoći. Grad Osijek bio je domaćin i niza stručnih i znanstvenih skupova, od kojih je zasigurno najznačajniji bio AVEC-Međunarodna konferencija kulturnih gradova. Na tom trodnevnom skupu izmijenjena su iskustva drugih gradova, a gradu Osijeku je ponuđena stručna pomoć oko ponovnog kandidiranja osječke barokne jezgre Tvrđe na UNESCO-u listu svjetske kulturne baštine.

TZ grada Osijeka najveći dio aktivnosti posvetila je organiziranju te potpori drugim organizatorima manifestacija stručnih i znanstvenih skupova te svih drugih zbivanja koje kvalitetno utječu na promidžbu Osijeka i pozicioniraju ga kao razvijenu urbanu sredinu sa dugom tradicijom i poželjnim turističkim odredištem.

Marketinška infrastruktura

U sklopu TZ grada Osijeka dva TIC-a (Gornji grad i Tvrđa) bili su u funkciji tijekom cijele godine. Posjetitelji i građani grada imali su mogućnost dobivanja svih važnih informacija vezanih uz smještaj, gastronomiju i enologiju, vozne redove, manifestacije i druga zbivanja, usluge licenciranih vodiča, kupnju karata za pojedina komercijalna događanja u gradu, sve informacije o turističkim proizvodima osječko-baranjske županije i Hrvatske.

Sve te informacije mogle su se dobiti u direktnom kontaktu sa djelatnicima TZ grada Osijeka u formi tiskanih promidžbenih materijala i drugih informativnih letaka, telefonom, faxom, mailom. U oba TIC-a bio je omogućen i besplatan pristup internetu na Internet cornerima. Stranica je u userfriendly koncipirana što znači da se spajanjem na mrežu, otvarala stranica TZ grada Osijeka koja je omogućavala bez dodatnog logiranja pristup svim informacijama o zbivanjima i priredbama, restoranima i drugim ugostiteljskim objektima, ponudi smještaja, radnim vremenima institucija te niz drugih podataka koje bi mogle zanimati goste i građane Osijeka. Nakon besplatnog logiranja može se ići na Mrežu. Važno je naglasiti da se Osijek ovim projektom svrstao među rijetke gradove u Hrvatskoj koji takvu besplatnu uslugu baziranu prije svega na turističkoj ponudi, pružaju besplatno na širokom području grada.

Baza fotografija nadopunjena je i tijekom 2010. godine. Radi se o gotovo 100 000 fotografija Osijek, skeniranih povijesnih fotografija i dokumenata, fotografija šire okolice Osijeka, fotografijama aktivnosti TZ. Kako su sve fotografije visoke razlučivosti i naravno, digitalnom obliku značajne uštede se postižu kod tiskanja promidžbenih materijala, priprema PP prezentacija, ustupanja bez naknade fotografija institucijama i pojedincima, koji je koriste za dodatnu promidžbu Osijeka.

Komunikacijske taktike

Mjesečni vodič zbivanja izlazio je redovito i tijekom 2010. godine i bio podloga medijskim kućama, hotelima, turističkim agencijama kod planiranja i osmišljavanja slobodnog vremena gostiju i turista koji su boravili u Osijeku, kao i za same osječane, budući da su se ažurno objavljivale sve informacije vezane uz različita zbivanja u Osijeku. I tijekom 2010. godine, u organizaciji Glavnog ureda HTZ-a Osijek je posjetio niz novinara. Iz godine u godinu broj stranih novinara koji posjećuju i naše područje se povećava što je rezultat i sve većeg interesa za Hrvatsku kao turističkom odredištu na svjetskom tržištu.

Krajem 2010. godine grad Osijek i Baranju posjetila je ekipa turske nacionalne televizije iz Ankare, koja je snimila prilog u trajanju od 45 min koji je početkom 2011. godine bio emitiran na turskoj nacionalnoj TV. U sklopu oglašavanja u stručnim časopisima i magazinima spomenut ćemo samo one najvažnije kao što su ABTA Handbook 2010 (najveći referentni katalog smještajnih kapaciteta i turističkih odredišta), Alpentourer (specijalizirani njemačko-austrijsko-švicarski magazin za motoriste), City Break Magazine, Poduzetnik, UT (ugostiteljstvo i turizam), Biz direkt, In vivere (specijalizirani magazin koji je nazočan na svim većim sajmovima u Hrvatskoj, Srbiji i BiH).

Dvije velike turističke panoramske karte Baranje sa svim turističkim lokalitetima i lokacijama turističkih zajednica na tom području postavljene su u dva TIC-a. Radi se o nastavku projekta započetog krajem 2008. godine kada je u suradnji sa Gradom postavljena turističko-panoramska karta Osijeka.

TZ grada Osijeka uključila se u projekt "Jugoistok 24-7 foto maraton". Radi se o izuzetno zanimljivom projektu, gdje su fotografi-individualci i timovi, amateri i profesionalci pozvani na foto maraton istodobno u 7 gradova jugoistočne Europe: Osijek (Hrvatska), Banja Luka (BiH), Pečuh (Mađarska), Priština (Kosovo), Ruse (Bugarska), Sibiu (Rumunjska) i Skopje (Makedonija).

Za međunarodnu nogometnu utakmicu Hrvatska-Wales, otiskana je u suradnji sa NK Osijekom i Gradom Osijekom, besplatna brošura koja je dana na raspolaganje organizatorima ovog sportskog događaja.

Brošura hotelskog i privatnog smještaja u Osijeku u kome su obuhvaćeni svi hoteli, apartmani i privatne sobe za iznajmljivanje koji su bili registrirani izdana je 2010. godine. Zbog veće preglednosti ponuda usluga koja se u pojedinim objektima nudi, riješena je piktogramima, a u uvodnom dijelu je na 5 jezika predstavljen grad Osijek u najosnovnijim crtama. U izdanju Gastro turistički vodič kroz osječko-baranjsku županiju TZ grada Osijeka je predstavljena kroz osječku ugostiteljsku ponudu te datume važnijih kulturnih i sportskih manifestacija tijekom godine.

Važno je istaknuti odličnu suradnju sa svim medijima na području grada Osijeka, koji redovito prate sve aktivnosti TZ-a te su velika pomoć u provedbi projekata i manifestacija.

Prodaja, promocija i distribucija

Uz mjesečni vodič zbivanja, web stranice TZ grada Osijeka zasigurno su jedan od kanala najčešće korištenih u svrhu informiranja o turističkoj ponudi grada. Stranice su tijekom 2010. godine u dijelomice obnovljene i vizuelno osvježene. Konceptija stranica se ne bazira na uobičajenim templatima, već su stranice podjeljene u segmente gdje se u detalje mogu dobiti svi podaci, npr. o zbivanjima, restoranima. Google mapa je također podjeljena u tridesetak mogućih traženja (kemijske čistione, autopraone, cvjećarnice, hoteli, zdravstvene ustanove i sl). Uz svaki hotel može se pogledati video zapis u trajanju od 30 sec. Projekt 1. faze virtualne šetnje obuhvatila je u 2009. godini potez od Perivoja K. Tomislava, Europskom avenijom te Šetalištem k. Šepera od pješačkog mosta prema Trgu A. Starčevića te Županijskom ulicom do zgrade županije osječko-baranjske. Tijekom 2010. godine završena je 2. faza virtualne šetnje Tvrdom koja ja je u potpunosti financiran od strane Grada i Županije.

S Gradom Osijekom i u 2010. godini ostvarena je suradnja na projektu pomaganja udruga koje se bave proizvodnjom suvenira. Svi proizvedeni suveniri ocjenjeni su od strane predstavnika Grada, TZ, stručnih kustosa Muzeja Slavonije, marketinških stručnjaka te je sačinjen popis suvenira koji zadovoljavaju sve estetske, tradicijske, kulturološke i tržišne uvjete da bi se mogli na komercijalnoj osnovi ponuditi gostima grada Osijeka.

Također je izuzetna suradnja sa udrugama koje se bave njegovanjem i promicanjem tradicijskih običaja i folklor. To se odnosi na Šokačku granu i Regionalni etno-centar.

Tijekom 2010. godine TZ Grada Osijeka izlagala je na nekoliko značajnih sajmova:

- Eko-etno u Zadru
- Split dva sajma: Gast, opći sajam gastronomije i turističke ponude i "Interstas 2010" Međunarodni festival turističkog filma, turizma i krajobraza,
- IMOT Munchen, međunarodni sajam proizvođača motocikala, pripadajuće opreme te turističke ponude specijalizirane za bikere,
- Subotica, gospodarski sajam
- Novosadski sajam,
- Road show u Budimpešti
- prezentacija u Bratislavi (Veleposlanstvo RH), Parizu (Veleposlanstvo RH), u Munchenu (restoran), za Dan Državnosti RH u Veleposlanstvu RH u Ljubljani.

Interni marketing / edukacija

Pod internim marketingom podrazumijevamo alate usmjerene na aktivnosti u gradu Osijeku, čija je svrha veće razumijevanje i dobivanje potpore svih uključenih u turističke aktivnosti.

Tijekom 2010. godine TZ grada Osijeka bila je uključena i u projekt CROST II - prekogranična suradnja Hrvatska-Mađarska, te je aktivno sudjelovala na radionicama koje su bile održane u Osijeku, Belom Manastiru, Mohaču.

TZ grada Osijeka u 2010. godine pružala je usluge općih turističkih informacija gostima i sugrađanima u Turističko-informativnim centrima Tvrđa i Gornji grad. Oba TIC-a su obnovljena s postavljenim info-pultovima za besplatni pristup internetu te nude bogat izbor tiskanih promidžbenih materijala Osijeka, Osječko-baranjske županije i Hrvatske na mnogim stranim jezicima.

2010. godina vrlo je značajna po tome što je TZ vrlo aktivna bila u svim procesima oko pripremnih radnji za dobivanje sredstva iz predpristupnih fondova EU, a konkretna realizacija te aktivnosti bit će vidljiva krajem 2011. godine i u nadolazećim godinama. TZ grada Osijeka aktivna je u gotovo svim aktivnostima koje se odnose na projekte Udruga koje mogu doprinijeti ostvarivanju boljih uvjeta života i boravka u našem gradu.

TURISTIČKA ZAJEDNICA GRADA NAŠICA

Kalendar značajnijih manifestacija u 2010. godini:

ožujak

- PRIGODNI KONCERT Tamburaškog društva "Dora Pejačević" na godišnjicu smrti D. Pejačević

lipanj

- ATUNOVSKJE SVEČANOSTI - niz sadržaja vezanih uz blagdan Antunova i Dan Grada Našica
- SMOTRA DJEČJIH FOLKLORNIH SKUPINA našičkog kraja
- SMOTRA folklornih skupina našičkog kraja
- VEČERNJI GALA KONCERT Tamburaškog društva "Dora Pejačević"
- KUP GRADA NAŠICA u lovu ribe na plovak
- KUP HRVATSKE u kajak i kanu na mirnim vodama (jezero Lapovac)
- NAŠIČKA LJETNA NOĆ u organizaciji TZ u srpnju

kolovoz:

- KOLONIJA UMJETNIČKE KERAMIKE "HINKO JUHN" NAŠICE - umjetnička kolonija koja okuplja renomirane domaće i inozemne keramičare
- NAŠIČKA LJETNA NOĆ u organizaciji TZ
- MEĐUNARODNI OLDTIMER RALLY

rujan:

- FESTIVAL "DANI SLAVONSKE ŠUME" - manifestacija s nizom turističkih i kulturno-zabavnih sadržaja
  - natjecanje šumskih radnika sjekača na borilištu u perivoju
  - natjecanje lovačkih društava Lovnog ureda Našice u pripremanju lovačkih specijaliteta uz demonstraciju lovačkih običaja
  - demonstracija škole jahanja i streličarskog društva, natjecanja u potezanju konopa i izložba prigodne opreme za šumarske poslove i lov

TURISTIČKA ZAJEDNICA BARANJE

Kalendar turističkih manifestacija

- BUŠE - održavaju se u mjesecu veljači u mjestima: Draž, Gajić, Topolje i Duboševica
- FIŠIJADA - održava se u svim mjestima u toku godine
- SOMIJADA - održava se na Topoljskom dunavcu- Puškaš u mjesecu srpnju
- MEĐUNARODNA MOTORIJADA - održava se u Batini krajem mjeseca kolovoza na Zelenom otoku u Batini
- BUK - BARANJSKA UMJETNIČKA KOLONIJA - održava se krajem kolovoza u Batini
- MARIJANSKO PUČKO PJEVANJE - održava se u Crkvi Sv. Petra i Pavla u mjesecu svibnju tekuće godine
- REGATA MIRA - održava se na Zelenim otoku na Dunavu, krajem mjeseca srpnja tekuće godine
- BOŽIĆNI KONCERT - održava se 23. prosinca tekuće godine u Domu kulture u Dražu
- PROSLAVA SV. VINKA, proslava Sv. Vinka, Viceška, 22. siječanj (otvorena su sva vinska odredišta za posjet turista), degustacija vina, posvećivanje vinograda, zabavni program
- POKLADINI KARNEVAL - Buše, sredina veljače, povorka maskirane predškolske i školske djece gradskim središtem, dodjela nagrada, zabavni program (Beli Manastir)
- BUŠE U PETARDI - sredina veljače, oblačenje članova KUD-a i ostalih mještana sela u "lipu" i "ružnu" bušu, očuvanje tradicije sela uz gastronomsku ponudu i zabavni program
- USKRSNI SAJAM - općina Petlovac

- DANI VINA I TURIZMA - degustacija i ocjenjivanje vina, nastup kulturno umjetničkih društava, predstavljanje gastronomske i turističke ponude Baranje, izlaganje etno proizvoda: suvenira, hrane i pića iz domaće proizvodnje
- BICIKLIJADA - Društvo Naša djeca, promocija biciklizma i sigurne vožnje djece predškolske i školske dobi, sponzorstvo nagrada
- GIMANASTIČKO DRUŠTVO - Beli Manastir, promotivno natjecanje članova društva na kraju sezone, sponzorstvo nagrada
- BARANJSKI BEĆARAC - Gajić - prvi vikend u lipnju, očuvanje narodnih običaja, plesa i pjesme baranjskih Šokaca, ponuda autohtonih gastronomskih specijaliteta, očuvanje kulturne baštine kroz Reviju narodnih nošnji, Smotra folklor iz zemlje i inozemstva. Manifestacija u trajanju od 3 dana
- MALONOGOMETNI TURNIR - "U spomen žrtvama Domovinskog rata", sportska događanja kroz 10 dana, uz zabavni program i gastro natjecanje u kuhanju graha, okuplja veliki broj gledatelja u ljetnim mjesecima, sponzorstvo u nagradama
- DANI OPĆINE JAGODNJAK - Kulenijada, svibanj, degustacija kulena, ocjenjivanje kulena, kulturno zabavni program
- FESTIVAL SLAME
- SURDUK FESTIVAL - općina Kneževi Vinogradi, festival umjetnosti i vina, etno sajam, degustacija vina, ocjenjivanje vina baranjskog vinogorja, glazbeni program, etno radionice, izložbe, bogata gastronomska ponuda - sredina lipnja
- SLET PLANINARA - rujana, općina Popovac, etno sajam domaćih proizvoda Baranje, gastronomska ponuda hrane i pića
- ETNO SUSRETI, Bilje
- RIBARSKI DANI, Kopačevo
- JESEN U BARANJI - grad Beli Manastir, prvi vikend u rujnu, kulturno gospodarstvena i turistička manifestacija koja se sastoji od brojnih izložbi slika i narodnih rukotvorina, koncerata, kazališnih predstava, gastronomske ponude, smotra folklor, sajam obrtnika, manifestacija traje tijekom mjeseca rujna,
- NATJECANJE U KUHANJU FIŠ PAPIKAŠA - Beli Manastir, rujana, kvalifikacije za državno natjecanje u Osijeku, kuhanje fiš paprikaša na otvorenom, bogat kulturno zabavni program, degustacije i sl.
- PROSLAVA DANA GRADA BELOG MANASTIRA - 11. studeni, svečana Sveta misa i blagoslov vina, zabavni program.
- ETNO SAJAM - Karanac, općina Kneževi Vinogradi, u proljeće i jesen, bogata ponuda domaćih gastro specijaliteta, prikaz običaja svinjokolje, kuhanja zimnice i sl., zabavni program
- BOŽIĆNI SAJAM - Beli Manastir, izlaganje udruga grada i prigodna prodaja,

U cilju proširenja turističke ponude, kao i ponude cijele Baranje kroz posljednjih nekoliko godina u prostoru restorana "Baranjska kuća" u Karancu rekonstruirana je i izgrađena etno ulicu pod nazivom "Ulica zaboravljenog vremena". Ona je trenutačno jedinstven projekt te vrste ne samo u Baranji, već i u široj regiji, te je često u sadržaju ponuda turistima iz cijele Hrvatske i iz inozemstva.

"Ulica zaboravljenog vremena" se sastoji od 5 hrastovih ambara prenešenih i spašenih od rušenja. U njima su sada smještene grnčarska, tesarska, i bačvarska radionica, vjerno rekonstruirana brijačnica sa svim potrebnim za njezin rad, autentična gostionica "Pod kruškom" rađena po pričama i sjećanjima upravo onih koji su u takvim gostionicama često boravili, te tkalački stan koji je i danas sposoban za rad.

Dopremljen je i vagon uskotračne željeznice, razdužen 1950-ih, te preuređen u klomparsku radionu, za što se koristi i danas. Originalan mlin koji je s radom prestao 1960, te ga se sada ponovno pokušava osposobiti za rad i pokrenuti. Kuća zidana samo blatom, trskom i drvetom koja je osim smještanja originalne i kompletne kovačnice koja je s radom prestala 1964. poslužila i kao prikaz tradicionalne arhitekture i načina gradnje u Slavoniji i Baranji. Replika ledare kakva se nalazila u gotovo svim selima i koja je služila za čuvanje leda tijekom ljetnih mjeseci, te bogata zbirka tradicionalnih uporabnih i ukrasnih predmeta, alata, fotografija koje prikazuju život na selu, ta zapisa ljudi koji su živjeli na navedenom prostoru.

TURISTIČKA ZAJEDNICA OPĆINE ERDUT

- Vincekovo (Erdutska vinarija) u siječnju
- Sajam cvijeća (Dalj planina) u svibnju
- organiziranje regata: Drava-Dunav i Batina-Ilok
- Međunarodna regata mira (Aljmaš, Dalj, Erdut) u lipnju
- Dan povratka (Aljmaš) kolovoz
- organizacija proslave Gospe od utočišta
- Fišijada u Aljmašu u rujnu
- Konjske zaprege
- Tradicionalna hodnja planinara (Aljmašu, Erdut, Bijelo Brdo)
- Sajam starih običaja i zanata u rujnu
- Dani vina i turizma u Erdutu
- Dani Općine Erdut u listopadu
- Martinje u studenom

TURISTIČKA ZAJEDNICA VALPOVO

- Ljeto Valpovačko u lipnju
- Ladimirevački divani
- Valpovačko turističko ljeto u srpnju
- Vatre na konjari, Zelčin - susret pučkih pjesnika i izvornih pjevačkih skupina

TURISTIČKA ZAJEDNICA DONJI MIHOLJAC

- Poklade u veljači, KUD "Franjo Ebling" iz Sv. Đurada
- Međunarodna izložba pasa u svibnju
- Miholjačko sijelo u srpnju
- Susreti naroda i kultura u kolovozu
- Zlatna berba
- Dan Grada u rujnu
- Fišijada - izletišta Stara Drava
- Božićno-novogodišnji malonogometni turnir

TURISTIČKA ZAJEDNICA ĐAKOVO

- Đakovački bušari u veljači
- Uskrsni Gastro fest
- Dan grada u svibnju
- Strossmayerovi dani
- Ivanjski kresovi
- Đakovački vezovi
- Đakovačko ljeto
- Zvona katedrale
- Državna smotra dvorskih i starogradskih plesova i pjesama
- Svome gradu za blagdane

TURISTIČKA ZAJEDNICA BIZOVAC

- Izložba malih životinja-siječanj
- Dani općine Bizovac travanj
- Bizovačke ljetne večeri
- Olimpijada starih športova u Brođancima
- Bizovački božićni sajam - prosinac

TURISTIČKA ZAJEDNICA BILJE

- Godišnji koncert folklorne skupine Bilje
- Vardaroci kokošutiš
- Ribarski dani u Kopačevu
- Dan Općine Bilje
- Dan sjećanja
- Međunarodni etno-susreti
- Smotra baranjskog folklor
- Izložba starih ribarskih alata i narodnih nošnji u lipnju
- Etno izložba u rujnu
- Izložba mladih slikara u studenom
- Božićna izložba
- Niz promocija knjiga
- Kazališne predstave
- Slama - nova manifestacija

TURISTIČKA ZAJEDNICA BELIŠĆE

- Volim Belišće, tradicionalna akcija čišćenja i uljepšavanja
- Dan Grada u svibnju
- Čiklijada u lipnju
- Čobanijada u srpnju
- Igre na vodi u srpnju
- Ribarska noć u srpnju
- Biciklijada u kolovozu
- Međunarodni susret oldtimera u kolovozu
- Natjecanje u spravljanju starinskih jela i kolača u Bocanjevcima u listopadu
- Pjesnički susret pjesnika Slavonije i Baranje u studenom

Turističke manifestacije koje organizira ili potpomaže Turistička zajednica Osječko-baranjske županije u suradnji s ostalim turističkim zajednicama i gradovima u Županije

- *Svibanj*
Osijek: FESTIVAL TAMBURAŠKE GLAZBE
- *Lipanj*
Bilje: ETNO - EKO FESTIVAL
Draž: BARANJSKI BEĆARAC
Našice: ANTUNOVSKJE SVEČANOSTI
Osijek: OSJEČKE LJETNE NOĆI
Valpovo: LJETO VALPOVAČKO
- *Srpanj*
Petrijevci: PETRIJEVAČKE ŽETVENE SVEČANOSTI
Đakovo: ĐAKOVAČKI VEZOVI
Donji Miholjac: MIHOLJAČKO SIJELO
Osijek: OSJEČKE LJETNE NOĆI
- *Kolovoz*
Aljmaš: HODOČAŠĆE ZA VELIKU GOSPU
Ernestinovo: LIKOVNA KOLONIJA ERNESTINOVO
Brođanci: OLIMPIJADA STARIH SPORTOVA
Osijek: OSJEČKE LJETNE NOĆI

- *Rujan*
Beli Manastir: JESEN U BARANJI
Kopačevo: RIBARSKI DANI
Našice: DANI SLAVONSKE ŠUME
Radikovci: PRAĆKIJADA
- *Listopad*
Bizovac: SAJAM POLJOPRIVREDE, LOVA, RIBOLOVA I SEOSKOG TURIZMA
Osijek: DRŽAVNO PRVENSTVO U KUHANJU FIŠ-PAPRIKAŠA
- *Studeni*
Belišće: RONBERGOVE GLAZBENE VEČERI
Osijek: KRLEŽINI DANI
- *Prosinac*
Ladimirevci: LADIMIREVAČKI DIVANI
Osijek: BIENALE SLAVONACA

9. STRATEŠKE ODREDNICE RAZVOJA TURIZMA NA PROSTORU NAŠE ŽUPANIJE

Da bi turizam kao društveno-ekonomska djelatnost u Osječko-baranjskoj županiji postao integralni dio temeljnih razvojnih odrednica naše Županije potrebno je sljedeće:

- intenzivne i dobro osmišljene promotivne i dr. tržišne aktivnosti
- konkurentnost Hrvatske na međunarodnom tržištu
- ravnomjeran regionalni razvoj
- razvoj cjelovite ponude turističke destinacije
- dalje poboljšanje krupne, posebice prometne infrastrukture
- povećanje kapaciteta hotelske i dalje poboljšanje standarda i kvalitete svih vrsta smještajne ponude
- promišljena i fleksibilna politika tržišta i cijena polazeći od načela "vrijednost za novac" koje se sve više pretvara u načelo "više vrijednosti za manje novaca"
- zaštita okoliša, prostora, te ambijentalnih i dr. vrijednosti turističkih mjesta
- veće uključivanje domaćih poljoprivrednih, industrijskih i dr. proizvoda u turističku ponudu.
- poboljšati lokalnu i komunalnu infrastrukturu (županijske i lokalne ceste, javna rasvjeta, vodoopskrba, odvodnjavanje, uklanjanje otpada i dr.)
- poticanje proizvodnje organske hrane i autohtonih proizvoda i njihov plasman kroz turističku infrastrukturu
- poboljšati lokalni javni prijevoz
- sukladno potencijalima i trendovima na turističkom tržištu definirati ciljeve i načela razvoja turizma u Županiji;
- definirati rokove i nositelje razvoja u skladu s postavljenim ciljevima;
- definirati turističke proizvode naše Županije i dati prijedlog razvitka za svakoga od njih;
- istaknuti mogućnosti turizma na seljačkom gospodarstvu;
- očuvanje tradicijske arhitekture Osječko-baranjske županije i optimalizacija njenog;
- korištenja pri osmišljavanju turističke ponude (podunavski tip kuća u Baranji);
- provođenje programa edukacija stanovništva za rad, odnosno samozapošljavanje u turizmu; (ljudi na selu nisu svjesni atraktivnosti prostora i svog načina življenja kao potencijala za razvitak turizma);
- definiranje turističke ponude pojedinih destinacija (gradova, sela, prostora u prirodi) u jedinstvenu turističku ponudu Županije;
- osmisliti jedinstven marketinški pristup i promidžbu Županije koja treba biti sastavni dio turističke promidžbe Republike Hrvatske;

- turističku ponudu drugih područja u Republici Hrvatskoj (u suradnji sa nositeljima turističkih projekata iz tih područja) integrirati sa turističkom ponudom naše Županije u jedinstven turistički proizvod;
- osigurati mogućnost potpore i povoljnog kreditiranja uz garancije za sve djelatnosti koje su u funkciji razvitka turizma;
- jedinstveno pratiti potrošnju u turizmu, iskorištenost svih smještajnih kapaciteta;
- utvrditi pretpostavke i uvjete za ulazak stranog kapitala;
- jasno istaknuti i dati potporu svim projektima i programima zaštite okoliša, kao i svim gospodarskim projektima koji su u skladu sa ciljevima ruralnog i samoodrživog razvitka;
- pri pokretanju bilo koje aktivnosti u smislu razvitka turizma voditi računa o mogućim učincima na prostor, stanovništvo, gospodarstvo.

10. CILJEVI RAZVOJA HRVATSKOG TURIZMA

Polazeći od realnog stanja na međunarodnom tržištu, kao i ukupnog stanja naše infrastrukture i turističke ponude ciljevi razvoja hrvatskog turizma u 2010. godini su:

- pozicioniranje Hrvatske na međunarodnom tržištu kao sigurne, mirne i privlačne turističke zemlje
- dalji oporavak tradicionalnih i privlačenje novih emitivnih tržišta
- poticanje razvoja domaćeg turizma
- rast fizičkog prometa za oko 2% i prihoda od turističkih putovanja oko 5%
- poticanje obnove/uređenja postojećih i izgradnje novih malih hotela i dr. smještajnih objekata
- restrukturiranje i privatizacija hotelskih tvrtki u kojima država ima udjel u vlasništvu
- poticanje razvoja selektivnih oblika turizma, posebice na kontinentalnom području
- smanjenje sive ekonomije i rada na crno
- poticanje organiziranog plasmana kapaciteta građana iznajmljivača
- povećanje udjela kontinentalnog turizma u ukupnom turističkom prometu.

11. FINANCIJSKE POTPORE RAZVITKU TURIZMA

11.1. POTPORE I KREDITI MINISTARSTVA TURIZMA

Sredstva državne potpore u 2010. godini

1. Sredstva su predviđena za stvaranje smještajnih i ugostiteljskih kapaciteta za seoski turizam kroz:
  - Obnovu tradicijskih kuća s pripadajućim gospodarskim objektima, kušaonica, podruma
  - Izgradnju novih, te nadogradnju, dogradnju i adaptaciju postojećih objekata,
  - Kupnju postojećih tradicijskih objekata i drugih nekretnina potrebnih za funkcioniranje seoskog turizma
  - Opremanje objekata
2. Stvaranje uvjeta za dodatne sadržaje i atrakcije u seoskom turizmu kroz
  - Izgradnju, obnovu i uređenje sportsko-rekreativnih i gospodarskih sadržaja
  - Obnovu, izgradnju i opremanje objekata i radionica tradicijskih obrta
  - Uređenje pripadajućeg okoliš

2. travnja 2010. -Ministarstvo turizma objavilo je Javne pozive za dodjelu bespovratnih financijskih potpora razvojnim turističkim projektima - Rok za prijavu projekata bio je najkasnije **do 31. svibnja 2010.** godine.

- **1. OTVORENI JAVNI POZIV za kandidiranje projekata za Program dodjele bespovratnih sredstava turističkim projektima i projektima koji imaju utjecaj na podizanje kvalitete turističke ponude kojima su prethodno odobrena sredstva iz predpristupnih fondova EU i drugih međunarodnih fondova**

Predmet Javnog poziva je dodjela bespovratnih novčanih sredstava turističkim projektima koji imaju utjecaj na podizanje kvalitete turističke ponude, a kojima su odobrena sredstva iz predpristupnih fondova EU i drugih međunarodnih fondova, s ciljem da se osigura obvezni dio sufinanciranja od strane podnositelja, na natječaj se mogu javiti zainteresirane pravne i fizičke osobe (jedinice regionalne/lokalne samouprave, trgovačka društva, obrte, zadruge, udruge, ustanove i dr.) da kao nositelji realizacije takovih projekata dostave svoje zahtjeve za dodjelu bespovratnih sredstava, sredstva državne potpore dodjeljuju se sukladno Uredbi o državnim potporama ("Narodne novine" broj 121/03. i 50/06.), i Državnom proračunu za 2010. godinu ("Narodne novine" broj 151/2009.), a ne mogu prijeći iznos od 150.000,00 kn po pojedinom korisniku.

- **2. OTVORENI JAVNI POZIV za za sudjelovanje u Programu obrazovanja i obuke kadrova u turizmu "PROMOCIJA ZANIMANJA"**

Predmet Javnog poziva je sudjelovanje u sufinanciranju troškova promocije zanimanja u ugostiteljstvu i turizmu, sredstva su namijenjena srednjim strukovnim školama za promociju zanimanja u ugostiteljstvu i turizmu, Ministarstvo sudjeluje s iznosom do najviše 25.000,00 kn po školi.

- **3. OTVORENI JAVNI POZIV za kandidiranje programskih aktivnosti za dodjelu bespovratnih financijskih poticaja temeljem Programa poticanja djelovanja strukovnih udruga i drugih neprofitnih organizacija u području turizma u 2010. godini**

Predmet Javnog poziva je dodjela bespovratnih novčanih sredstava Ministarstva za sufinanciranje programskih aktivnosti u 2010. godini kojima se unaprjeđuje tržišna ili druga konkurentnost hrvatskog turizma, za dodjelu novčanih sredstava kandidirati se mogu obrazovni programi, seminari i stručne radionice, istraživački projekti i znanstveni programi, odnosno drugi stručni programi u 2010. godini kojima se unaprjeđuje opća konkurentnost hrvatskog turizma, na otvoreni javni poziv mogu se javiti udruge i druge neprofitne organizacije registrirane u Republici Hrvatskoj sa stručnim i obrazovnim programima iz područja turizma i ugostiteljstva.

- **4. OTVORENI JAVNI POZIV za kandidiranje projekata za dodjelu državnih potpora male vrijednosti temeljem programa unapređenja kvalitete ugostiteljske industrije u 2010. godini**

Predmet Javnog poziva je dodjela bespovratnih novčanih sredstava Ministarstva za sufinanciranje programa i projekata te izradu projektne dokumentacije usmjerenih na aktivnosti poduzetnika u ugostiteljstvu radi kontinuiranog poboljšanja kvalitete poslovanja i pružanja usluge uvođenjem inovacija, novih tehnologija i razvijanja konkurentnih prednosti, sredstva su namijenjena trgovačkim društvima i obrtima na području RH, Ministarstvo sufinancira najviše do 100.000,00 kuna po projektu.

- **5. OTVORENI JAVNI POZIV za kandidiranje projekata za dodjelu državne potpore temeljem Programa poticanja zaštite, obnove i uključivanja u turizam baštine u turistički nerazvijenim područjima "BAŠTINA U TURIZMU"**

Predmet Javnog poziva je dodjela bespovratnih novčanih sredstava Ministarstva za sufinanciranje programa i projekata koji će doprinijeti:

- ruralnim, brdsko-planinskim područjima, područjima od posebne državne skrbi i otocima, koja imaju turističke potencijale u kulturnoj i prirodnoj baštini

- zaštititi, obnovi i vrednovanju kulturne baštine uključivanjem u turističku ponudu
- zaštititi, obnovi i vrednovanju prirodne baštine uključivanjem u turističku ponudu Sredstva će se odobravati za osmišljavanje i realizaciju programa i projekata vezanih za točku I., i to za:
  - a) ulaganja u obnovu graditeljske baštine: tradicijska kuća i/ili pripadajući gospodarski objekti u okućnici, stari podrum/konoba, mlin, klijet, tradicijska radionica, registrirane privatne etno zbirke
  - b) kulturno-turističke projekte (projekte za kreativne radionice, projekte zavičajnih, gradskih, županijskih muzeja koji obogaćuju kulturno-turističku ponudu, info-točka s informacijama o kulturnim dobrima kraja/područja, prevođenje vodiča na strane jezike, vodič za muzeje i galerije Hrvatske)
  - c) projekte ulaganja u uređenje i zaštitu prirodne baštine: vidikovci, poučne, pješačke staze, špilje, zaštićeni parkovi/tematski parkovi i dr.

Sredstva su namijenjena pravnim i fizičkim osobama (trgovačka društva, obrti, zadruge, udruge, ustanove, jedinice lokalne i regionalne samouprave, turističke zajednice, obiteljska poljoprivredna gospodarstva - OPG, hrvatski državljani).

Ministarstvo sufinancira do 50% ukupnih troškova provedbe pojedinačnog programa ili projekta, a najviše do 150.000,00 kn po pojedinom korisniku.

- **6. OTVORENI JAVNI POZIV za kandidiranje projekata za dodjelu državne potpore temeljem Programa poticanja unapređenja izrade i plasmana suvenira "IZVORNI SUVENIR"**

Predmet Javnog poziva je dodjela bespovratnih novčanih sredstava Ministarstva za sufinanciranje programa i projekata koji će doprinjeti poticanju unapređenja izrade, afirmacije i promoviranja izvornih suvenira s ciljem oživljavanja tradicijskih i umjetničkih obrta i domaće proizvodnje.

Sredstva će se odobravati za aktivnosti realizacije predloženog projekta/programa i to za:

- uređenje proizvodnih i prodajnih prostora
- nabavku novih strojeva i alata (osim tradicijskih strojeva i alata)
- opremanje suvenira za plasman na tržište (prikladna ambalaža)
- promotivne aktivnosti (organizacija i troškovi sajmovi i prodajnih izložbi i promidžbeni materijali)
- stručni dizajn i redizajn.

Sredstva su namijenjena pravnim i fizičkim osobama (trgovačka društva, obrti, zadruge, udruge, ustanove, turističke zajednice, jedinice lokalne i regionalne samouprave, obiteljska poljoprivredna gospodarstva (OPG) i fizičke osobe koje imaju odobrenje za obavljanje domaće radinosti ili sporednog zanimanja).

Ministarstvo sufinancira do 50% ukupnih troškova provedbe pojedinačnog programa ili projekta, a najviše do 100.000,00 kn po pojedinom korisniku.

- **7. OTVORENI JAVNI POZIV za kandidiranje projekata za dodjelu državne potpore temeljem Programa poticanja razvoja posebnih oblika turizma na kontinentu "ZELENA BRAZDA"**

Predmet Javnog poziva je dodjela bespovratnih novčanih sredstava Ministarstva za sufinanciranje programa i projekata koji će doprinijeti razvoju, unapređenju i sigurnosti odvijanja selektivnih (posebnih) oblika turizma na kontinentu:

- lovnog/ribolovnog
- planinskog
- športsko - rekreativnog
- avanturističkog
- i drugih posebnih oblika turizma s ciljem obogaćivanja turističke ponude na kontinentu, povećanja sigurnosti i doživljaja pri odvijanju posebnih oblika turizma, stvaranja osnovne i dodatne ponude u nerazvijenim kontinentalnim destinacijama, zaleđa Jadranske obale i unutrašnjosti otoka.

Sredstva će se odobravati za osmišljavanje i realizaciju programa i projekata vezanih za:

- izgradnju, dogradnju, obnovu, opremanje smještajnih i drugih objekata (prema Pravilniku o pružanju ugostiteljskih usluga u seljačkom domaćinstvu ("Narodne novine" broj 05/08); Zakon o ugostiteljskoj djelatnosti ("Narodne novine" broj 138/06.),
- uređenje ribnjaka, parkova, staza i dr. turističke infrastrukture za posebne oblike turizma na kontinentu,
- osmišljavanje programa i provođenje mjera sigurnosti vezanih za posebne oblike turizma na kontinentu (prema Zakonu o pružanju usluga u turizmu (NN 68/07),
- nabavku sredstava i opreme neophodnih za pružanje usluga turistima u posebnim oblicima turizma
- i druge provedbene aktivnosti na unapređenju i povezivanju posebnih oblika turizma na kontinentu.

Sredstva su namijenjena pravnim i fizičkim osobama (trgovačka društva, obrti, zadruge, udruge, ustanove, jedinice lokalne i regionalne samouprave, turističke zajednice, obiteljska poljoprivredna gospodarstva (OPG).

Ministarstvo sufinancira do 50% ukupnih troškova provedbe pojedinačnog programa ili projekta, a najviše do 150.000,00 kn po pojedinom korisniku.

- **8. OTVORENI JAVNI POZIV za kandidiranje projekata za dodjelu bespovratnih financijskih poticaja manifestacijama i drugim promotivnim aktivnostima u funkciji razvoja turizma u 2010. godini**

Predmet Javnog poziva je dodjela bespovratnih novčanih sredstava Ministarstva za sufinanciranje manifestacija, kulturno turističkih, tradicijskih i sportskih manifestacija, festivala i ostalih promotivnih aktivnosti (izrada promidžbenih materijala, izrada web stranica, internetsko oglašavanje, izdavanje turističkih publikacija, izrada radio i televizijskih uradaka). Sredstva državne potpore dodjeljuju se sukladno Državnom proračunu za 2010. godinu ("Narodne novine" broj 151/09.)

Na javni poziv mogu se javiti jedinice područne (regionalne) uprave i lokalne, turističke zajednice i udruge te fizičke i pravne osobe-nositelji aktivnosti.

- **9. OTVORENI JAVNI POZIV za kandidiranje projekata za dodjelu državne potpore temeljem Programa poticanja ulaganja u osiguranje pristupačnosti javnim površinama i objektima turističke namjene osobama s invaliditetom i smanjene pokretljivosti "TURIZAM BEZ ZAPREKA"**

Predmet Javnog poziva je dodjela bespovratnih novčanih sredstava Ministarstva za sufinanciranje programa i projekata koji će:

- omogućiti nesmetano korištenje javnih površina i prostora turističke namjene osobama s invaliditetom i smanjene pokretljivosti
- unaprijediti i/ili prilagoditi pristupačnost javnim površinama i objektima turističke namjene osobama s invaliditetom i smanjene pokretljivosti

Sredstva će se odobravati za realizaciju programa i projekata vezanih za točku I., i to za izgradnju, montažu, osiguranje, unaprjeđenje, prilagodbu:

- a) elemenata pristupačnosti za svladavanje visinskih razlika (rampa, stubište, dizalo, vertikalno podizna platforma, koso podizna sklopiva platforma)
- b) elemenata pristupačnosti neovisnog življenja (ulazni prostor, komunikacije, wc, kupaonice, kabine za presvlačenje, tuš kabine, ulaz u vodu na plaži i na bazenu, orijentacijski plan za kretanje, info-panoi, info-centri i dr.)
- c) elemenata pristupačnosti javnog prometa (stajališta, parkirna mjesta, javne pješačke površine, pješački prijelazi i dr.)

Sredstva mogu koristiti jedinice područne (regionalne) uprave i lokalne samouprave, turističke zajednice, udruge, zadruge, ustanove, obrti, poduzetnici.

Ministarstvo sufinancira do 50% ukupnih troškova provedbe pojedinačnog programa ili projekta, a najviše do 100.000,00 kn po pojedinom korisniku.

Sredstva državne potpore su namjenska i mogu se koristiti za sufinanciranje svih aktivnosti i radova na neposrednoj realizaciji projekata, posebno onih koji naglašavaju revitalizaciju, afirmaciju i uključivanje u turističku ponudu ruralnih, brdsko-planinskih područja, otoka te područja od posebne državne skrbi. Cilj je pomoći razvoj programa koji promiču zaštitu baštine, povijesnog i kulturnog nasljeđa u funkciji turističkog razvoja kraja i čuvaju tradicijske vrijednosti, stare zanate i djelatnosti kraja.

- **10. Program poticanja stvaranja (osmišljavanja i promocije) novih turističkih proizvoda u 2010. godini "UPOZNAJ HRVATSKU"**

Predmet javnog poziva je dodjela bespovratnih financijskih sredstava Ministarstva turizma turističkim agencijama sa sjedištem u Republici Hrvatskoj koje organiziraju i prodaju usluge izleta i paket aranžmana. U cilju stvaranja (osmišljavanje i promocija) složenih novih turističkih proizvoda, izleti, ture i paket aranžmani prostorno pokrivaju turistički nerazvijena područja Republike Hrvatske, realiziraju se u razdobljima pred i post sezone, te uključuju suradnju sa subjektima u destinaciji koji do sada nisu poslovali s turističkim agencijama ili je obuhvat suradnje nizak. Stvaranje složenih novih turističkih proizvoda (izleti, ture i paket aranžmani) na turistički nerazvijenim područjima za "tržišta posebnih interesa" (zaštićena područja, arheologija, kultura, ornitologija, botanika, rekreativne i sportske aktivnosti, ruralni, edukativni i istraživački turistički programi i slično). Na javni poziv mogu se javiti turističke agencije sa sjedištem u Republici Hrvatskoj koje organiziraju i/ili prodaju usluge izleta i paket aranžmana.

11.1.1. Poticanje poduzetništva u turizmu

Program "Poticaj za uspjeh" je poticajna mjera gospodarske politike usmjerena razvoju malih i srednjih subjekata malog gospodarstva u turizmu (Zakon o poticanju razvoja malog gospodarstva "Narodne novine" broj 29/02.).

Program "Poticaj za uspjeh" temelji se na kreditnim sredstvima banaka i sredstvima za subvencioniranje kamata Ministarstva turizma. Sredstva Ministarstva predstavljaju državnu potporu malim i srednjim poduzetnicima za poticanje početnih ulaganja u turizmu. Visina državne potpore izračunava se temeljem opravdanih troškova ulaganja, a to su troškovi početnih ulaganja (materijalna ulaganja: zemljišta, zgrade i oprema).

Ministarstvo subvencionira kamate 1% do 5% s dugim rokovima otplate do 20 godina i s uključenim počekom do 2 godine.

Provedba kreditiranja

Provedbom programa koordinira Ministarstvo turizma. U provedbi sudjeluju i Hrvatska banka za obnovu i razvitak, Hrvatska agencija za malo gospodarstvo, Fond za razvoj i zapošljavanje i Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva. Potencijalni korisnici kredita sve informacije o kreditiranju, o podnošenju zahtjeva za kredit i potrebnoj dokumentaciji mogu dobiti u svim poslovnicama banaka koje sudjeluju u realizaciji Programa.

Uključivanje jedinica lokalne samouprave u provedbu programa

S ciljem poticanja razvoja malog poduzetništva u turizmu preporuča se predstavničkim tijelima na područjima jedinica lokalne samouprave (općina i gradova), da donesu odluku o odobravanju djelomičnog oslobađanja od plaćanja komunalnog doprinosa, odnosno o obročnoj otplati doprinosa vlasniku građevine, tj smještajnog objekta koji je financiran sredstvima iz Programa (sukladno članku 31. Zakona o komunalnom gospodarstvu "Narodne novine" broj 26/03., 82/04. i 110/04.).

Namjene kredita "Poticaj za uspjeh":

Kreditni za ulaganja u manje objekte za smještaj vrste: hotel, pansion i kamp

Ulaganja u manje smještajne objekte i to:

- najveći kapacitet: 40 soba, 20 apartmana ili 100 kamp jedinica (parcela), te
- najmanji kapacitet: 10 soba, 7 apartmana ili 20 kamp jedinica (parcela).

Iznimno, namjena može biti i za ulaganja u objekt vrste aparthotel pod uvjetom da ima restoran (da pruža usluge doručka te ručka ili večere) i da podnositelj zahtjeva za kredit prije predaje zahtjeva banci pribavi prethodnu suglasnost Ministarstva.

Aparthotel - najveći kapacitet: 20 apartmana, najmanji kapacitet: 7 apartmana

Kreditni za ulaganja u obnovu starih (postojećih) kuća sagrađenih u skladu sa izvornom, tradicijskom i ambijentalnom arhitekturom - "POD STOLJETNIM KROVOVIMA"

Ulaganja u obnovu starih kuća u skladu s izvornom, tradicijskom i ambijentalnom arhitekturom (npr: kamene primorske kuće, drvene kuće u unutrašnjosti i sl.) koje će se koristiti kao smještajni objekti (vrste: hotel, pansion, apartman, turistički apartman, sobe, kuća za odmor), uz uvjet da se obnova obavlja u suradnji s nadležnim Konzervatorskim odjelom Ministarstva kulture.

Korisniku kredita Konzervatorski odjel izdaje prethodno odobrenje za radove na kulturnom dobru sukladno Zakonu o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara; daje suglasnost na projekt obnove; nadzire obnovu i konačno izdaje potvrdu da je novi smještajni objekt u potpunosti obnovljen u skladu s izvornom, tradicijskom i ambijentalnom arhitekturom.

11.1.2. Refinanciranje postojećih kredita

Refinanciranje postojećih kredita (jednokratna otplata postojećih kredita novim kreditom) korištenih za sljedeće namjene:

- ulaganja u postojeći smještajni objekt koji već posluje kao vrsta: hotel ili pansion;
- ulaganja u postojeći ugostiteljski objekt neke druge vrste, koji će nakon refinanciranja postojećeg kredita i dodatnih ulaganja korištenjem novog kredita poslovati kao nova vrsta: hotel ili pansion;
- ulaganja koja su u tijeku u smještajni objekt koji će poslovati kao vrsta: hotel ili pansion.

Osnovni uvjeti za refinanciranje postojećih kredita:

- da podnositelj zahtjeva za kredit prije podnošenja zahtjeva banci pribavi Prethodnu suglasnost Ministarstva;
- da je kapacitet objekta od 10 do 40 soba. Iznimno, Ministarstvo će razmotriti mogućnost razmjerno manjeg odstupanja kapaciteta od navedenog u slučaju kada je riječ o postojećem smještajnom objektu koji već posluje kao vrsta: hotel ili pansion;
- da su krediti korišteni za ulaganja u: izgradnju novih objekata, dogradnju/nadogradnju i/ili rekonstrukciju, kupnju postojećih objekata i/ili zemljišta u svrhu izgradnje objekta za smještaj ili izgradnje pratećih sadržaja u neposrednoj blizini (u svrhu razvoja ponude objekta);
- da postoji građevna ili lokacijska dozvola za smještajni objekt vrste: hotel ili pansion;
- da je razlika kamatne stope postojećeg i novog kredita najmanje 2 postotna poena;
- da je korisnik novog kredita za refinanciranje obrt ili d.o.o. koji koristi postojeći kredit odobren tom obrtu ili d.o.o.-u, ili fizičkoj osobi vlasniku navedenog obrta ili d.o.o.-a;
- da se vrijednost ulaganja unese u kapital d.o.o.-a, odnosno u poslovne knjige obrta

Ministarstvo neće odobriti zahtjeve koji nisu u skladu s gore navedenim namjenama, uvjetima i ciljevima Programa.

Trajanje Programa

Ovaj Program kreditiranja traje tri godine od dana njegovog usvajanja.

Županija aktivno sudjeluje u informiranju stanovništva i davanju stručne pomoći kod realizacije kreditnih linija koje mogu unaprijediti turističku ponudu. Od ukupnog broja realiziranih kredita, 30% je u realizirano u kontinentalnim županijama.

Program POTICAJ ZA USPJEH kao poticajna mjera Vlade Republike Hrvatske u kreditiranju malog obiteljskog poduzetništva u turizmu s danom 2. ožujka više nije u primjeni. Poslovne Banke i Ministarstvo turizma uzeli su u postupak obrade sve zahtjeve koji su zaprimljeni u podružnicama banaka do 2. ožujka 2009. godine. U tijeku je rad na nastavku Programa.

11.2. POTPORE OSJEČKO-BARANJSKE ŽUPANIJE RAZVITKU TURIZMA

U Proračunu Osječko-baranjske županije za 2010. godinu osigurana su sredstva za programe unaprjeđenje turizma, promidžbu i obrazovanje sudionika u turizmu.

Turistička zajednica Osječko-baranjske županije provela je Projekt postavljanja turističkih prometnih znakova broj 62 "Dobrodošli u Osječko-baranjsku županiju" u 2005. godini. U okviru projekta izrađeno je i postavljeno 20 turističkih prometnih znakova na državnim i županijskim cestama na području naše Županije. Vrijednost projekta je iznosila 236.802,00 kuna.

Tijekom 2005. realiziran je Projekt "Turistička smeđa signalizacija" u svrhu označavanja Parka prirode "Kopački rit". Županija je dala financijsku potporu za ovaj projekt u iznosu od 250.000,00 kuna.

U 2006. godini realizirani su projekti vezani za razvoj turizma:

- postavljanje smeđe turističke signalizacije za Državnu ergelu lipicanaca iz Đakova
- smeđa turistička signalizacija Bizovačkih toplica
- označavanje poučne staze u Parku prirode "Kopački rit" Veliki Sakadaš. U proračunu Osječko-baranjske županije za 2006. godinu, bilo je osigurano 25.000,00 kuna, u okviru Programa: Unaprjeđenje turizma, Korisnik: Turistička zajednica Osječko-baranjske županije.
- Županija je sufinancirala u okviru Projekta: Mjere za unaprjeđenje turizma na području Županije manifestaciju 7. Međunarodni etno susreti koji se održavaju svake godine u Bilju.
- U cilju razvitka turizma, na području Baranje održavaju se mnoge manifestacije. Jedna od takvih je kulturno-gastronomski manifestacija pod nazivom "Ribarski dani" koja se održava u Kopačevu. Manifestacija "Ribarski dani" održavala se po osmi puta, te je tijekom godina poprimila i karakter međunarodne, obzirom da nastupaju kulturno-umjetnička društva iz Vojvodine, Mađarske i drugih susjednih zemalja, koje podupiru održavanje takvih i sličnih manifestacija.

U 2007. godini realizirani su projekti vezani za razvoj turizma:

- "Nova lica starih ljepotica", projekt Turističke zajednice Općine Bilje, odobrena su sredstva za uređenje autohtonih kuća
- U organizaciji Radio Baranje, održano je državno natjecanje novinara u kuhanju lovačkog gulaša, a pod pokroviteljstvom Osječko-baranjske Županije
- Tradicionalni "Ribarski dani" u Kopačevu, općina Bilje, također su sufinancirani na teret sredstava Proračuna Osječko-baranjske županije za 2007. godinu,
- Održani 8. Međunarodni etno susreti u Bilju, uz potporu Županije
- U Općini Čepin održana je manifestacija "Čepinski suncokreti", koje je Županija sufinancirala kao i nastup KUD-a "Ivan Kapistran Adamović" iz Čepina
- Feravino d.o.o. Feričanci pokrenulo je inicijativu obnove i uređenja Vinskog podruma Mihalović u Feričancima, koji je upisan je pod preventivnu zaštitu spomenika kulture do donošenja rješenja o utvrđivanju svojstva kulturnog dobra, te je pod privremenom zaštitom konzervatora. Županija je sufinancirala projekt u cilju razvoja turizma te uređenja turističko-vinskih cesta na području Osječko-baranjske županije.

U 2008. godini realizirani su projekti vezani za razvoj turizma:

- Nova manifestacija je Proslava Svetog Vinka - Vinceška, koja bi trebala postati tradicionalna manifestacija u Gradu Osijeku, a svrha projekta je upoznati građane sa tradicijom proizvodnje, promidžbe te kušanja vina sa područja vinarija Županije, s obzirom da većina stanovništva nije u prigodi obiće naša vinogorja i kušati vina. Ista je sufinancirana na teret Proračuna Osječko-baranjske županije za 2008. godinu, u Organizaciji glazbeno-estradnih izvođača Osijek, a u cilju predstavljanja tradicionalne proizvodnje, prezentacije i promidžbe vina sa područja vinarija Županije uz prepoznatljivu gastronomsku ponudu.
- za projekt uređenja pristupnih cesta vinogradima i podrumima na području Baranje, te izradu brošura i promidžbenih materijala, a u svrhu razvoja i unaprjeđenja ruralnog i vinskog turizma na području Osječko-baranjske županije, odobrena su sredstva iz Proračuna Osječko-baranjske županije za 2008. godinu, Udruzi vinogradara, voćara i podrumara "Trojnaš" Draž
- Ornitološkom rezervatu "Podpanj" sufinancirani su troškovi vezani uz prikupljanje povijesne građe iz područja poljoprivrede i šumarstva, a u cilju očuvanja kulturne baštine
- U organizaciji Radio Baranje, održano je državno natjecanje novinara u kuhanju lovačkog gulaša, a pod pokroviteljstvom Osječko-baranjske Županije
- Tradicionalni "Ribarski dani" u Kopačevu, općina Bilje, također su sufinancirani na teret sredstava Proračuna Osječko-baranjske županije za 2008. godinu,
- Održani 9. Međunarodni etno susreti u Bilju, uz potporu Županije
- U Općini Čepin održana je manifestacija "Čepinski suncokreti"
- Održan Festival pjesme, plesa i narodnih običaja Slovaka u Josipovcu Punitovačkom

U 2009. godini realizirani su projekti vezani za razvoj turizma:

- Manifestacija je Proslava Svetog Vinka - Vinceška, koja bi trebala postati tradicionalna manifestacija u Gradu Osijeku, a svrha projekta je upoznati građane sa tradicijom proizvodnje, promidžbe te kušanja vina sa područja vinarija Županije, s obzirom da većina stanovništva nije u prigodi obiće naša vinogorja i kušati vina. Ista je sufinancirana na teret Proračuna Osječko-baranjske županije za 2008. godinu, u Organizaciji glazbeno-estradnih izvođača Osijek, a u cilju predstavljanja tradicionalne proizvodnje, prezentacije i promidžbe vina sa područja vinarija Županije uz prepoznatljivu gastronomsku ponudu
- Manifestacija "DANI VINA I TURIZMA, 1. REGIONALNA IZLOŽBA I NATJECANJE U KVALITETI VINA" u 2009.

Organizator projekta je Osječko-baranjska županija, a Organizacijski odbor činili su osim predstavnika Županije, predstavnici Hrvatskog zavoda za poljoprivrednu savjetodavnu službu, predstavnici vinara te turističke zajednice Osječko-baranjske županije.

Cilj Projekta: Manifestacija "Dani vina i turizma" održana je 23. i 24. travnja u Etno-selu hotela Patria u Belom Manastiru, sa ciljem promoviranja vina i vinara te turističkih zajednica na području Osječko-baranjske županije. Obzirom na bogata vinogorja na području Županije te proglašenjem sedam turističko-vinskih cesta stvoreni su svi preduvjeti za razvitak vinskog turizma, te bi se navedena manifestacija prerastanjem u tradicionalnu svake naredne godine održavala na području nekog od četiri vinogorja Osječko-baranjske županije.

Provedbene aktivnosti započele su 16. i 17. travnja kada je održano ocjenjivanje vina, a zaprimljeno je 174 uzoraka vina.

Program manifestacije održavao se u dva dana s tim da su se prvog dana na uređenim štandovima predstavili vinari uz degustaciju vina za posjetitelje, te turističke zajednice koje su osim tradicionalnih autohtonih proizvoda i rukotvorina predstavile i bogatu gastronomsku ponudu. Sva navedena događanja pratio je bogat kulturno-umjetnički program KUD-ova sa područja svih vinogorja te gosti iz susjedne Mađarske.

Drugog dana održana je svečana dodjela pehara, diploma i priznanja u kategorijama propisanim Zakonom, te je prezentacijom turističko-vinskih cesta Osječko-baranjske županije i kušanjem vina koji su dobili najvišu ocjenu "veliko zlato" završen program.

Značaj manifestacije

Manifestacija "Dani vina i turizma" ove se godine po prvi puta održavala na prostoru Osječko-baranjske županije sa ciljem promoviranja vina i vinara naše Županije. Budući da posljednjih nekoliko godina kontinentalni turizam dobiva na važnosti te organiziranje ovakvih i sličnih manifestacija značajno doprinosi poboljšanju ukupne turističke ponude a naša Županija postaje sve više tražena destinacija.

- Tradicionalni "Ribarski dani" u Kopačevu, općina Bilje, također su sufinancirani na teret sredstava Proračuna Osječko-baranjske županije za 2009. godinu,
- Održani 10. Međunarodni etno susreti u Bilju, uz potporu Županije
- U Općini Čepin održana je manifestacija "Čepinski suncokreti"
- Održan Festival pjesme, plesa i narodnih običaja Slovaka u Josipovcu Punitovačkom
- Etno-eko Hrvatska, Hrvatska Europa Tour, Međunarodni sajam proizvoda i usluga ruralnih područja
- Suorganizacija SALORI - Osijek
- Dani slavonske šume u Našicama,
- Olimpijada starih športova u Brodancima,
- Miholjačko sijelo, Kobasicijada
- Jesen u Baranji,
- Baranjski bećarac,
- Sajam starih običaja i zanata,
- Đakovačke vezovi,
- Land Art Festival Slama i
- 7. sajam EKO-ETNO HRVATSKA 2009., 1. sajam EKO-ETNO EUROPA 2009.

Za organizaciju sudjelovanja na 7. sajmu Eko-etno Hrvatska i 1. sajmu Eko-etno Europa koji se održao u rujnu 2009. godine u Zagrebu u trajanju pet dana formiran je poseban organizacijski odbor u kojem se nalaze predstavnici jedinice područne / lokalne samouprave, županijske gospodarske i obrtničke komore, turističke zajednice i poduzetnika iz ruralnog prostora.

Projekt "Eko-etno Hrvatska" započeo je 2003. godine u suradnji s 6 županija, a 2005. godine sudjelovalo je 14 županija i nekoliko jedinica lokalne samouprave iz županija koje nisu mogle sudjelovati. Osječko-baranjska županija u suradnji s Turističkom zajednicom Osječko-baranjske županije i Turističkim zajednicama gradova i općina s područja Županije od 2003. godine sudjeluje na ovoj manifestaciji i uspješno se predstavlja na Jesenskom međunarodnom zagrebačkom velesajmu. Osječko-baranjska županija uvijek je ozbiljno pristupala promidžbi svojih autohtonih, ruralnih i ekoloških proizvoda, promišljajući pri tome na sve vrijednosti koje ima cijela Slavonija i Baranja. Županija se naročito uspješno predstavila u 2005. godini izradom prenosivog izložbenog prostora (Slavonsko-baranjske kuće) koja je izrađena u ambijentalnom stilu karakterističnom za našu županiju. Izložbeni prostor učinjen je zanimljivim i lijepim, te je Županija dobila dvije nagrade (Priznanje za najbolji izložbeni prostor i Zlatnu plaketu za ukupni nastup koju smo dijelili s Krapinsko zagorskom županijom). U 2006. godini, Županija je dobila i nagradu novinara za najljepše uređeni štand na sajmu, u 2007. nagradu za najuspješniji nastup u predstavljanju Županije a prošle godine nagradu Medija za najoriginalnije uređeni štand.

Hrvatski farmer d.d. pod pokroviteljstvom Ministarstva poljoprivrede, ribarstva i ruralnog razvoja, Ministarstva regionalnog razvoja, šumarstva i vodnoga gospodarstva, Ministarstva turizma te Grada Zagreba, tijekom prošle godine organizirao je projekt "Eko-etno Hrvatska 2009." u novom prostoru "Arena" Zagreb i to u vremenu od 14. do 18. listopada 2009. godine. U okviru projekta "Eko-etno Hrvatska 2009." koji ima nacionalni i međunarodni karakter županije koje su sudjelovale, prikazale su svoje seoske proizvode i usluge, projekte i programe, manifestacije, baštinu, folklor i ostale sadržaje putem izložbi, predstavljanja, kataloga, radionica i ostalih aktivnosti. Na štandu su bile prikazane aktivnosti Županije, aktivnosti pojedinih proizvođača poljoprivredno-prehrambenih proizvoda, suvenira, starih obrta i zanata, pružatelja usluga, zadruga i udruga, turističkih zajednica, folklornih skupina te ostali programi i projekti unutar ruralnog prostora pojedine županije. Pored izložbenog dijela (za svaku je županiju osiguran zaseban izložbeni prostor), održavali su se i brojni prateći sadržaji poput:

- prezentacija i promocija (turistički video filmovi, stručna literatura)
- okruglih stolova i stručnih skupova (ekološko poduzetništvo, ruralni razvoj)
- posebne priredbe (gastro festival, ekološka radionica, natjecanja)
- turističko-zabavne večeri (degustacije, nagradne igre za posjetitelje, folklor)
- dan domaćih i stranih novinara koji prate poljoprivredu i turizam.

Osječko-baranjska županija predstavila se vrlo uspješno te je osvojena zlatna povelja za najljepše uređeni štand te ukupni scenski nastup na Sajmu.

U 2010. godini realizirani su projekti vezani za razvoj turizma:

- Manifestacija je Proslava Svetog Vinka - Vinceška, koja bi trebala postati tradicionalna manifestacija u Gradu Osijeku, a svrha projekta je upoznati građane sa tradicijom proizvodnje, promidžbe te kušanja vina sa područja vinarija Županije, s obzirom da većina stanovništva nije u prigodi obići naša vinogorja i kušati vina. Ista je sufinancirana na teret Proračuna Osječko-baranjske županije za 2009. godinu, u Organizaciji glazbeno-estradnih izvođača Osijek, a u cilju predstavljanja tradicionalne proizvodnje, prezentacije i promidžbe vina sa područja vinarija Županije uz prepoznatljivu gastronomsku ponudu
- Manifestacija "DANI VINA I TURIZMA, 2. REGIONALNA IZLOŽBA I NATJECANJE U KVALITETI VINA" u 2010.

Organizator projekta je Osječko-baranjska županija, a Organizacijski odbor činili su osim predstavnika Županije, predstavnici Hrvatskog zavoda za poljoprivrednu savjetodavnu službu, predstavnici vinara te turističke zajednice Osječko-baranjske županije.

Cilj Projekta: Manifestacija "Dani vina i turizma" održavala se od 25. rujna do 2. listopada 2010. u prostorijama Erdutskih vinograda u Erdutu sa ciljem promoviranja vina i vinara te turističkih zajednica na području Osječko-baranjske županije. Obzirom na bogata vinogorja na području Županije te proglašenjem devet turističko-vinskih cesta stvoreni su svi preduvjeti za razvitak vinskog turizma, te bi se navedena manifestacija prerastanjem u tradicionalnu svake naredne godine održavala na području nekog od četiri vinogorja Osječko-baranjske županije. Provedbene aktivnosti započele su zaprimanjem uzoraka vina.

U sklopu manifestacije održan je okrugli stolu iz područja vinogradarstva i vinarstva, u prostorijama Erdutskih vinograda d.o.o. u Erdutu s predavačima i zanimljivim temama.

Dana 29. rujna 2010. godine održana je prezentacija turističkih resursa Erdutskog vinogorja za novinare i turoperatore, a 30. rujna 2010. godine predstavljena je Općina erdut kroz izložbu fotografije i Projekt "Cestama seoskog života do prirode, zdravlja i odmora u Dalju. Na tiskovnoj konferenciji, 1. listopada 2010. godine u nazočnost svih organizatora prezentirani su rezultati ocjenjivanja vina kao i nova brošura Vinske ceste.

Proglašenje pobjednika 2. Dana vina i turizma Osječko-baranjske županije održano je 2. listopada 2010. godine u prostoru Erdutskih vinograda

- Tradicionalni "Ribarski dani" u Kopačevu, općina Bilje, također su sufinancirani na teret sredstava Proračuna Osječko-baranjske županije za 2010. godinu,
- Održani 11. Međunarodni etno susreti u Bilju,
- U Općini Čepin održana je manifestacija "Čepinski suncokreti"
- Održan Festival pjesme, plesa i narodnih običaja Slovaka u Josipovcu Punitovačkom
- Etno-eko Hrvatska, Hrvatska Europa Tour, Međunarodni sajam proizvoda i usluga ruralnih područja
- Suorganizacija SALORI - Osijek
- Dani slavonske šume u Našicama,
- Olimpijada starih športova u Brodancima,
- Miholjačko sijelo, Kobasicijada
- Jesen u Baranji,
- Baranjski bečarac,
- Sajam starih običaja i zanata,
- Đakovačke vezovi, Đakovački rezovi
- Land Art Festival Slama
- Dani otvorenih vrata u Bruxellesu, održavaju se od 04.10. do 07.10.2010.
- 13. obrtnički sajam u Puli od 7. do 10. listopada koji organizira Obrtnička komora Istarske županije, na kojem je Obrtnička komora Osječko-baranjske županije i Osječko-baranjska županija gost partner
- 8. sajam EKO-ETNO HRVATSKA 2010., 2 sajam EKO-ETNO EUROPA 2010.
 Za organizaciju sudjelovanja na 8. sajmu Eko-etno Hrvatska i 2. sajmu Eko-etno Europa koji se održao u listopadu u Zadru od 13.10. do 17.10.2010.
 Osječko-baranjska županija kao i uvijek dosada predstavila se uspješno.

Turističko-vinske ceste

Skupština Osječko-baranjske županije na 15. sjednici održanoj 4. travnja 2007. godine donijela je Odluku o turističko-vinskim cestama.

Turističko-vinska cesta je poseban oblik prodaje poljoprivrednih, ugostiteljskih i turističkih proizvoda jednog vinorodnog područja na kojem seljačka gospodarstva (obiteljska poljoprivredna gospodarstva) i ostale pravne i fizičke osobe, proizvođača grožđa i vina te ostalih pravnih i fizičkih osoba koje se bave navedenim djelatnosti, registrirani u skladu s posebnim propisima, udruženi pod jednim nazivom "Turističko-vinske" ceste nude svoje proizvode, uz kušanje vina i rakije iz vlastite proizvodnje.

Značaj donošenja Odluke o turističko-vinskim cestama očitovao se u potrebi proširenja turističke ponude na prostoru Županije, uključujući sve subjekte i objekte vezane za pružanje ugostiteljskih usluga na turističko-vinskoj cesti. Ovom Odlukom utvrđuje se pojam turističko-vinskih cesta, uvjeti koje mora ispunjavati turističko-vinska cesta te postupak proglašenja turističko-vinske ceste.

Slijedom navedenog, na 94. sjednici održanoj 18. lipnja 2008. godine, Poglavarstvo je donijelo Pravilnik o sufinanciranju uređenja turističko-vinskih cesta Osječko-baranjske županije kojim će se potaknuti vinare, obiteljska seljačko-turistička gospodarstva da proširuju svoju ugostiteljsko-turističku ponudu a u cilju razvoja turizma, vinogradarstva i vinarstva na vinorodnim područjima Županije. U prilog tome govori i činjenica da je na području Osječko-baranjske županije registrirano 60-ak seljačkih obiteljskih gospodarstava koji pružaju usluge smještaja uz bogatu gastro ponudu te veliki broj vinara.

Županija shvaća potrebu razvoja kontinentalnog turizma, a posebno kao mogućnost razvoja ruralnih prostora te je u svom Regionalnom operativnom programu istaknula ciljeve i mjere koje su potrebne za izgradnju turističke ponude na području Županije kao prepoznatljive turističke destinacije, s naglaskom na ambijentalne, prirodne, povijesne, tradicijske i kulturološke vrijednosti.

Shodno svemu navedenom, ukazan je potreba za izmjenama i dopunama Odluke o turističko-vinskim cestama na području Osječko-baranjske županije kako bi se objedinio i olakšao postupak proglašenja vinskih cesta te subvencioniranje subjekata koji se nalaze na navedenim cestama, a sve u cilju razvoja turizma, vinogradarstva i vinarstva na vinorodnim područjima Županije.

Skupština Osječko-baranjske županije na 25. sjednici, od 23. prosinca 2008. godine donijela je Odluku o turističko-vinskim cestama Osječko-baranjske županije.

Turističko-vinske ceste na području Županije proglašava Skupština Županije na prijedlog Povjerenstva za utvrđivanje turističko-vinskih cesta na području Županije.

Potpisivanje Opće povelje vinskih cesta EU od iznimnog je značaja za Osječko-baranjsku županiju. Povezivanje naših turističko-vinskih cesta sa drugim vinskim cestama sa područja EU daje mogućnost:

- razvitka vinskog turizma,
- prezentaciju vinskih cesta Županije na međunarodnom polju,
- razmjenu iskustava sa drugim članicama Projekta

Sredstva iz projekta Vintour, namijenjena su:

- za edukaciju proizvođača
- izradu brošura i reklamnog materijala
- označavanje vinskih cesta
- očuvanje nacionalnog blaga
- izgradnju staza za rekreaciju
- inovacije
- organiziranje međunarodnih susreta (seminara)
- marketing (regionalni i međunarodni)

Članice VINTOUR projekta, financiranog od Europske Unije su:

- Mađarska - južna prekodunavska regija - vodeći partner
- Italija - provincija Treviso
- Španjolska - pokrajina Ciudad di Real

Županija u suradnji s Turističkom zajednicom Osječko-baranjske županije intenzivno radi na postavljanju smeđe signalizacije, osobito na na područjima gdje se nalaze vinski podrumi s kušaonama kao značajni segment turističke ponude.

Mjere koje je potrebno provesti:

- korištenje turističke ponude temeljene na prirodnim resursima (Park prirode Kopački rit, geotermalne vode, eko-turizam)
- obnova starih obrta u funkciji turističke ponude
- obnova i zaštita povijesnog i kulturnog nasljeđa
- integriranje različitih turističkih ponuda s ciljem poticanja i razvoja svih oblika turizma
- promocija i propagiranje kontinentalnog turizma i međuregionalne suradnje u osmišljavanju turističke ponude (morski + kontinentalni turizam).

Obzirom da je Osječko-baranjskoj županiji jedan od prioriteta razvijanje kontinentalnog odnosno ruralnog turizma, prihvaćanje i potpisivanje Deklaracije o ruralnom turizmu, značajan je korak u daljnjoj suradnji sa drugim Županijama kako bi zajedničkim zalaganjem učinili da kontinentalni turizam postane konkurentan drugim vrstama turizma i te jednako privlačan turistima.

Potpisnici Deklaracije su osim inicijatora Hrvatskog farmera d.o.o., Klub članova "Selo", Ruralis-konzorcij agroturizma i ruralnog turizma Istre, te Županije koje se predstavljaju na manifestaciji Eko-etno. Deklaracija o ruralnom turizmu potpisana je u Zadru, 9. travnja 2008. godine.

Svrha ove Deklaracije je potvrditi i posvjedočiti svoje uvjerenje da se kontinuiranim i zajedničkim radom na razvoju ruralnih područja, ruralni turizam može podići na razinu ravnopravnog i kvalitetnog turističkog proizvoda.

Ovom Deklaracijom utvrđeni su zajednički ciljevi:

- Ulagati trajne napore u međusobnu suradnju, pripremu i provedbu razvojnih, obrazovnih, normativnih, financijskih, marketiških i drugih pretpostavki
- Sporazumno dogovarati zajedničke aktivnosti koje se odnose na razvoj ruralnog turizma, odnosno turističkih seljačkih gospodarstava, ostalih poduzetnika te stvaranju i promidžbi ruralnih turističkih destinacija u Republici Hrvatskoj
- Zajednički djelovati u cilju poboljšanja postojećeg stanja i poticanja novih razvojnih ciklusa u ruralnom turizmu, odnosno turističkim seljačkim gospodarstvima koji trebaju rezultirati kvalitetnijim i prepoznatljivim turističkim proizvodom
- Zajednički djelovati u cilju očuvanja tradicijskog graditeljstva, postojećih resursa i ambijentalnih vrijednosti,
- Zajedničko djelovanje na poticanje proizvodnje tradicionalnih proizvoda u funkciji ruralnog turizma, odnosno turističkih seljačkih gospodarstava
- Zajednički djelovati na poboljšanju i pojednostavljivanju zakonske regulative za turistička seljačka gospodarstva, seoski turizam i ruralni turizam
- Zajednički lobirati prema državnoj upravi, državnim institucijama te ostalim relevantnim institucijama u cilju stvaranja boljih i jednakopravnih uvjeta za seljačka turistička gospodarstva
- Zajednički djelovati na etičkom i održivom razvoju turizma u ruralnim područjima, odnosno turističkim seljačkim gospodarstvima s naglaskom na ekologiju i tradiciju ambijenta te očuvanje prirode
- Zajednički djelovati na povećanju konkurentnosti i kvalitete proizvoda i usluga u ruralnom turizmu, odnosno na turističkim seljačkim gospodarstvima
- Zajednički djelovati na popularizaciji ruralnog turizma, odnosno turističkih seljačkih gospodarstava,
- Zajednički djelovati u cilju prepoznavanje Republike Hrvatske kao destinacije ruralnog turizma.

Potpisnici deklaracije o ruralnom turizmu su:

1. DUBROVAČKO-NERETVANSKA ŽUPANIJA
2. ISTARSKA ŽUPANIJA
3. KRAPINSKO-ZAGORSKA ŽUPANIJA
4. OSJEČKO-BARANJSKA ŽUPANIJA
5. POŽEŠKO-SLAVONSKA ŽUPANIJA
6. SISAČKO-MOSLAVAČKA ŽUPANIJA
7. ŠIBENSKO-KNINSKA ŽUPANIJA
8. VIROVITIČKO-PODRAVSKA ŽUPANIJA
9. VUKOVARSKO-SRIJEMSKA ŽUPANIJA
10. ZADARSKA ŽUPANIJA
11. GRAD HVAR
12. GRAD NOVA GRADIŠKA
13. OPĆINA CESTICA
14. OPĆINA LOVINAC
15. DRŽAVNI ZAVOD ZA ZAŠTITU PRIRODE
16. FOND ZA ZAŠTITU OKOLIŠA I ENERGETSKU UČINKOVITOST
17. HRVATSKE ŠUME
18. HRVATSKI FARMER d.d.
19. HRVATSKI ZAVOD ZA VINOGRADARSTVO I VINARSTVO
20. INSTITUT ZA POLJOPRIVREDU I TURIZAM POREČ
21. KLUB ČLANOVA "SELO"
22. RURALIS - KONZORCIJ AGROTURIZMA I RURALNOG TURIZMA ISTRE
23. UDRUGA ZA RAZVOJ SELA "SLAVONIKA".

Osječko-baranjska županija ima potencijala i može ponuditi tržištu programe kontinentalnog turizma uvažavajući prednosti ekološki održive poljoprivrede i očuvanog okoliša. Prioriteti turističke ponude naše Županije obuhvaćaju lokacije turističkih ponuda grada Osijeka i Đakova, te ponuda zdravstvenog turizma - kompleksa Bizovačkih toplica i turistička ponuda Parka prirode "Kopački rit". Uz navedeno u ponudi je i niz atraktivnih lokacija lovnog i ribolovnog turizma, vjerskog turizma i sakralnih objekata, dvoraca i perivoja, kao i sve bogatija ponuda vinskih-cesta.

Slijedom navedenog, objavljen je Javni poziv za proglašenje turističko-vinskih cesta na području Osječko-baranjske županije. Zahtjeve za proglašenje određene turističko-vinske ceste mogu podnositi: udruge vinogradara i voćara, trgovačka društva, zadruge, jedinice lokalne samouprave, pojedinci ili druge pravne osobe koje ispunjavaju uvjete iz Javnog poziva.

Uz Zahtjev podnositelj prilaže projekt, odnosno elaborat o utvrđivanju turističko-vinske ceste na određenom području, koji sadrži dokaze o ispunjavanju minimalnih uvjeta iz točke 2. Javnog poziva, te kartu područja za koje se predlaže proglašenje s naznakom sadržaja ponude i mjestom pružanja.

Skupština Osječko-baranjske županije do sada je proglasila slijedeće turističko-vinske ceste:

1. Turističko-vinska cesta Kneževi Vinogradi-Karanac-Kotlina-Kamenac
- na području Općine Kneževi Vinogradi
2. Turističko-vinska cesta Zmajevac
- na području Općine Kneževi Vinogradi
3. Turističko-vinska cesta Suza
- na području Općine Kneževi Vinogradi
4. Turističko-vinska cesta Sjeverne Baranje
- na području Općine Draž
5. Turističko-vinska cesta Martinovo brdo
- na području Općine Draž
6. Turističko-vinska cesta Općine Erdut
- na području Općine Erdut
7. Turističko-vinska cesta Mandićevac
- na području Općine Drenje, .
8. Turističko-vinska cesta Zlatarevac
- na području Općine Trnava i
9. Turističko-vinska cesta Sveti Martin
- na području Grada Belog Manastira,
10. Turističko-vinska cesta "Zlatno brdo"
- na području Općine Popovac

Na temelju otvorenog javnog poziva pristigao je novi zahtjev za proglašenje turističko-vinske ceste Udruge vinogradara i vinara Batine "Baranjski vinogradi."

Ministarstvo regionalnog razvoja, šumarstva i vodnoga gospodarstva Republike Hrvatske objavilo je Javni poziv da dostavu projektnih ideja, IPA IIIc- Tehnička pomoć za provedbu Grant sheme. Projektne ideje koje budu odabrane, uz tehničku pomoć konzultanata ministarstva, biti će potpuno pripremljene u projektne prijedloge prihvatljive za financiranje u okviru Operativnog programa za regionalnu konkurentnost, mjera 1.1. Poslovna infrastruktura.

Sukladno gore navedenom, Upravni odjela za poljoprivredu i gospodarstvo Osječko-baranjske županije) izradio je projektnu ideju "Wine tour" (u daljnjem tekstu: projekt).

Temeljni cilj projekta jest unapređenje i razvoj vinskog turizma na području Osječko-baranjske županije koji bi trebao rezultirati smanjenjem nezaposlenosti i povećanjem bruto nacionalnog dohotka po stanovniku u Osječko-baranjskoj županiji.

Uz nositelja Osječko-baranjsku županiju u projektu sudjeluju kao partneri Općine Bilje Drenje, Draž, Kneževi Vinogradi, Feričanci i Erdut te Turistička zajednica Osječko-baranjske županije, Turistička zajednica Baranje i Regionalna razvojna agencija. Suradnik na projektu je Županijska uprava za ceste.

Projekt se sastoji od tri glavne aktivnosti a to su:

1. Uređenje putova postojećih vinskih cesti,
2. Uređenje četiri mini-muzeja i regionalne vinoteke i
3. Promocije.

Pod drugom aktivnosti bi se uredila četiri mini muzeja u svakom od vinogorja Županije Osječko-baranjske (Baranjsko, Erdutsko, Đakovačko i Feričanačko. Mini-muzej bi se nalazio u prostorijama koje bi ustupile odabrane Općine partneri na projektu. Regionalna vinoteka bi se uredila na području jednog od partnera u projektu, s ciljem da se na jednom mjestu okupe sva vina Osječko-baranjske županije.

Aktivnosti promocije kao završne aktivnosti obuhvaćaju tiskanje promotivnog materijala, edukaciju članova vinskih cesti te održavanje dvije konferencije. Edukacija bi se održala na svakoj vinskoj cesti s ciljem poboljšanja usluga primanja organiziranih skupina turista i podizanjem kvalitete usluge općenito dok su konferencije zamišljene kao svečanosti otvaranja i završetka provedbe projekta kako bih se medijski što više izreklamirao projekt u svrhu privlačenja turista.

Gore opisani projekt (čija je ukupna vrijednost 1.250.000,00 eura) realizirati će se u roku od 18 mjeseci od njegova prihvaćanja od strane Europske komisije. Najmanje 25% ukupnih prihvatljivih sredstava mora osigurati glavni nositelj projekta i partneri uključeni u provedbu.

Ukoliko projektna ideja bude odabrana od strane Ministarstvo regionalnog razvoja, šumarstva i vodnoga gospodarstva Republike Hrvatske, Osječko-baranjska županija će dobiti tehničku pomoć u obliku konzultanata koji će projektну ideju u suradnji s njenim djelatnicima obraditi i pripremiti kao projektni prijedlog koji će se kandidirati za natječaj Operativnog programa za regionalnu konkurentnost, mjera 1.1. Poslovna infrastruktura.

Osječko-baranjska županija nema obvezu osiguranja sredstava za sufinanciranje Projekta "Wine tour" kandidiranom po Javnom pozivu za dostavu projektnih ideja, IPA IIIc- Tehnička pomoć za provedbu Grant sheme ovoga Zaključka, budući da uvjeti Javnog poziva to ne zahtijevaju.

ZAKLJUČAK

Razvojna strategija hrvatskog turizma u dijelu polazišta razvojne strategije turističkog sektora, konstatira potrebu cjelokupne društvene i gospodarske preobrazbe, pa tako turizma kao značajnog dijela ukupnog gospodarstva. Turizam se nameće kao ključni razvojni činitelj koji se oslanja na visoku kvalitetu i izdašnost turističkih resursa, te snažno izražen interes turističkog tržišta, osobito međunarodnog. Uz sadašnje stanje i budući razvoj turističkog sektora, te još pod snažnim negativnim utjecajem posljedica rata, nameće se potrebno stvaranje novog identiteta turističkog sektora.

S obzirom na bogatstvo i raznolikost resursa na cjelokupnom području Republike Hrvatske, osnovni cilj razvoja hrvatskog turizma je ravnomjerniji razvitak turizma svih njenih područja. Selektivni oblici turizma prilika su i mogućnost turističke ponude naše Županije.

Vrijednost resursa i atraktivnosti prostora naše Županije služe kao temeljno polazište za razvoj turizma. Iz navedenog proizlaze i osnovni ciljevi razvoja turizma naše Županije, a to je postići ekonomsku dobrobit za njeno stanovništvo uz osiguranje potrebne razine zaštite prirode i okoliša, te racionalno korištenje prirodnih resursa. Pristup integralnog korištenja prostorno-ekoloških, prometnih, kulturno-povijesnih i ljudskih resursa i "održivog razvoja" je model za postizanje navedenog cilja.

U posljednje vrijeme pokazuje se iznimno zanimanje za kontinentalni turizam, budući da sve više turista želi provesti odmor u zdravom okolišu, podalje od gradske buke, uživajući u netaknutoj prirodi, tradicionalnom načinu života te bogatoj gastronomskoj ponudi.

Povezivanjem djelatnosti poljoprivrede, turizma, tradicionalnih obrta odnosno poticanje alternativnih proizvodnji i zanimanja na obiteljskim gospodarstvima, moguće je smanjiti nezaposlenost ruralnog prostora.

Bitno je za istaknuti da su postignuti značajni rezultati provedbom programa koji su usmjereni oživljavanju gospodarske djelatnosti te očuvanju kulturne baštine te se očituju kroz:

- Povećanje broja pružatelja turističkih usluga u turistički nerazvijenim područjima
- Obnovu tradicijskih objekata te obnovu starih vještina i zanata
- Otvaranje novih kanala prodaje domaćih proizvoda i usluga.

Ulaganjem u očuvanje baštine, mnogi objekti graditeljske baštine spašeni su od daljnjeg propadanja kroz novu turističku namjenu.

Program razvoja turizma na selu te kreditiranje selječkih gospodarstava koja imaju odobrenje za pružanje ugostiteljskih usluga u seljačkom domaćinstvu doprinijelo je povećanju registriranih seljačkih gospodarstava te je naša Županija sa 60-ak registriranih gospodarstava druga u Hrvatskoj po broju istih, ispred nas je Istarska županija sa 64 registrirana turistička seljačka obiteljska gospodarstva.

Županija shvaća potrebu razvoja kontinentalnog turizma te je u svom Regionalnom operativnom programu ("Županijski glasnik" broj 16/06.) istaknula ciljeve i mjere koje su potrebne za izgradnju turističke ponude na području Županije kao prepoznatljive turističke destinacije, s naglaskom na ambijentalne, prirodne, povijesne, tradicijske i kulturološke vrijednosti.

Mjere koje su do sada provedene i potrebno ih je i nadalje provoditi:

- korištenje turističke ponude temeljene na prirodnim resursima (Park prirode Kopački rit, geotermalne vode, eko-turizam)
- obnova starih obrta u funkciji turističke ponude
- obnova i zaštita povijesnog i kulturnog nasljeđa
- integriranje različitih turističkih ponuda s ciljem poticanja i razvoja svih oblika turizma
- promocija i propagiranje kontinentalnog turizma i međuregionalne suradnje u osmišljavanju turističke ponude (morski + kontinentalni turizam).

Župan Osječko-baranjske županije prijavio je Projekt "Wine tour" na Javni poziv za dostavu projektnih ideja u sklopu Operativnog programa za regionalnu konkurentnost, Instrument pretpristupne pomoći (IPA) komponenta IIIc - Tehnička pomoć za provedbu Grant sheme, radi odobrenja tehničke pomoći u izradi projektnog prijedloga. Navedena Projektna ideja pozitivno je ocijenjena, te je u tijeku postupak konačnog odabira projekata koji će dobiti tehničku pomoć.

Vidljivo je da Osječko-baranjska županija intenzivno poduzima mjere i aktivnosti kako bi se poboljšala kvaliteta turističke ponude pojedinih destinacija na području naše Županije. Poticanjem razvoja i unaprjeđenjem dodatne ponude i sadržaja namijenjenih turistima, može se očekivati znatni porast turističkih dolazaka.

Slijedom navedenog, u 2011. godini nastavlja se realizacija projekata koji su usmjereni unaprjeđenju turizma Osječko-baranjske županije kroz:

- promidžbu,
- obrazovanje sudionika u turizmu,
- manifestacije i očuvanje kulturne baštine
- proglašenje novih i uređenje turističko-vinskih cesta
- zaštitu autohtonih proizvoda
- unaprjeđenje selektivnih vrsta turizma

- provedbu smeđe turističke signalizacije na području cijele Županije,
- povezivanje zelene i plave Hrvatske (krajem 2009. godine Osječko-baranjska županija u suradnji s Turističkom zajednicom Baranje sudjelovala je na manifestaciji "Mirisi Božića u Konavlima" tijekom koje je osim obilazaka obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava i vinara u Konavlima, održana i večer Baranje na kojoj je predstavljena tradicionalna eno-gastro ponuda Baranje)
- pripreme za Kongres ruralnog turizma koji će se održati u Osijeku početkom 2012. godine

Ruralni turizam predstavlja zajednički naziv za sve posebne oblike turizma u ruralnim područjima. Posebni oblici ruralnog turizma mogu biti:

- turizam na seljačkim gospodarstvima,
- lovni,
- ribolovni,
- ekoturizam,
- zdravstveni,
- sportsko-rekreacijski,
- rezidencijalni (kuće za odmor),
- edukacijski,
- avanturistički,
- tranzitni,
- kamping turizam,
- kontinentalni,
- nautički turizam,
- gastronomski i enogastronomski,
- turizam zaštićenih dijelova prirode,
- kulturni turizam,
- vjerski i
- ostali posebni oblici.

Obzirom da Osječko-baranjska županija ima potencijala za razvitak svih navedenih vrsta turizma, te se u posljednjih nekoliko godina povećao interes za posjetom ove destinacije, u pripremi je izrada Strategije razvoja turizma Osječko-baranjske županije kojom će se objediniti ponuda svih segmenata turizma u našoj Županiji.

Osječko-baranjska županija podržava projekte koji su usmjereni razvoju turizma te će se i nadalje uključivati u sve programe Ministarstva kako bi uspjeli podići ukupnu turističku ponudu naše Županije na zavidnu razinu, a također i pomoći sve subjekte koji vide svoju perspektivu u samozapošljavanju te motiviranju mladih na ostanak u ruralnim područjima što svakako doprinosi oživljavanju sela i otvaranju novih mogućnosti u razvoju turizma na ovim prostorima.